

**UCHWAŁA Nr XXII/171/17
RADY GMINY OSIECK**

z dnia 24 kwietnia 2017 r.

**zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na
lata 2015-2023**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, 1579, 1948) uchwała się, co następuje:

§1. W Uchwale Nr XIX/147/16 Rady Gminy Osieck z dnia 29 grudnia 2016 roku w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023 uchyla się w całości załącznik Nr 1.

§ 2. Przyjmuje się Program Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Osieck.

§4. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Adam Kowalski

Program Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023

Przygotowanie dokumentu:
Contract Consulting Sp. z o.o.

kwiecień, 2017 r.

Spis treści

I.	WPROWADZENIE.....	4
1.	Wstęp do programu rewitalizacji gminy Osieck.....	4
2.	Metodologia opracowania dokumentu	4
II.	PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU REWITALIZACJI ORAZ HORYZONT CZASOWY.....	6
III.	ZGODNOŚĆ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI I PROGRAMAMI ROZWOJOWYMI ...	7
1.	Dokumenty regionalne.....	7
2.	Dokumenty strategiczne gminy Osieck	9
IV.	DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA.....	11
V.	SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH W GMINIE.....	13
1.	Metodologia wyznaczania obszarów kryzysowych.....	13
2.	Analiza wskaźnikowa degradacji	18
2.1.	Diagnoza w sferze społecznej.....	18
2.2.	PODSUMOWANIE DIAGNOZY W SFERZE SPOŁECZNEJ.....	41
2.4.	POSDUMOWANIE DIAGNOZY W SFERZE GOSPODARCZEJ	48
2.5.	DIAGNOZA W SFERZE PRZESTRZENNO – ŚRODOWISKOWEJ	48
2.6.	POSDUMOWANIE DIAGNOZY W SFERZE PRZESTRENNO –ŚRODOWISKOWEJ.....	54
2.7.	DIAGNOZA CZYNNIKÓW JAKOŚCIOWYCH.....	55
2.8.	Wyniki badań ankietowych	55
2.9.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	67
2.10.	Wyznaczenie obszaru rewitalizacji.....	72
2.11.	Szczegółowa charakterystyka obszaru rewitalizacji.....	74
VI.	ANALIZA SWOT.....	79
VII.	WIZJA OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI.....	83
VIII.	CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE ORAZ GŁÓWNE POLA INTERWENCJI PROGRAMU REWITALIZACJI	85
IX.	LISTA PROJEKTÓW DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI	87
1.	Klasyfikacja projektów rewitalizacji	87
2.	Lista przedsięwzięć rewitalizacji.....	88
X.	KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘĆ W RÓŻNYCH ASPEKTACH DZIAŁANIA	98
XI.	INDYKATYWNE RAMY FINANSOWANIA PROJEKTÓW	105
XII.	PARTYCYPACJA INTERESARIUSZY PROGRAMU REWITALIZACJI-DOCELOWE GRUPY WSPARCIA ORAZ MECHANIZMY WŁĄCZENIA	109
XIII.	SYSTEM ZARZĄDZANIA, WDRAŻANIA, MONITORINGU I EWALUACJI PROGRAMU REWITALIZACJI	116

1.	System zarządzania i wdrażania	116
2.	Monitoring w procesie rewitalizacji	119
3.	Ewaluacja w procesie rewitalizacji	122
XIV.	PODSUMOWANIE I WNIOSKI	124

I. WPROWADZENIE

1. Wstęp do programu rewitalizacji gminy Osieck

Rewitalizacja jest procesem bardzo złożonym i długofalowym, który dotyczy wszystkich sfer funkcjonowania gminy – począwszy od zjawisk społecznych, poprzez procesy gospodarcze, na infrastrukturze kończąc.

Program Rewitalizacji ma na celu wyprowadzenie danego terytorium ze stanu kryzysowego i zapewnienie mieszkańcom szeroko rozumianej poprawy jakości życia, poprawy warunków działalności gospodarczej, podniesienie atrakcyjności środowiska zamieszkania, sprzyjanie aktywności mieszkańców i ich włączeniu się w sprawy publiczne w sąsiedztwie i w całej gminie.

Dla słowa rewitalizacja mamy prostsze odpowiedniki: odnowa, sanacja. Z wielu podobnych do siebie definicji rewitalizacji, różnie akcentujących istotę tego działania, warto wskazać, że programy odnowy i ich części (projekty, zadania) są podejmowane:

- we wspólnym interesie
- w wielu sferach równocześnie
- na ograniczonym obszarze
- według określonego, spójnego programu działania
- w sposób skoordynowany
- z wykorzystaniem wielu źródeł finansowania
- przy zaangażowaniu wielu podmiotów, w szczególności miejscowej społeczności i władz samorządowych.

2. Metodologia opracowania dokumentu

„Program Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015 – 2023” (PR 2015 - 2023), dokument programowy został opracowany, we współpracy z zespołem pracowników Urzędu Gminy Osieck, przez Contract Consulting sp. z o.o. w ramach umowy dwustronnej pomiędzy gminą a firmą konsultingową.

Metodologicznie program rewitalizacji opracowany został na zasadach partycypacji społecznej, czyli w układzie szerokiego włączenia społeczności lokalnej, której członkowie – indywidualne osoby i przedstawiciele zainteresowanych organizacji i instytucji – w różnych formach wyrażali swe opinie, przedkładali propozycje spraw do rozwiązania i odpowiednich działań.

Program Rewitalizacji dla Gminy Osieck został opracowany w dwóch etapach:

- w pierwszym etapie opracowano diagnozę stanu gminy w oparciu o badania i analizy wyznaczono tereny zdegradowane i obszar rewitalizacji
- w drugim etapie opracowano dokument programowy - program działań i szeroko ujęte zasady jego realizacji.

W części diagnostycznej w oparciu o różne źródła informacji i metody analizy przeprowadzono pogłębione rozeznanie problemów rozwojowych Gminy Osieck które mogą być rozwiązywane za pomocą programu rewitalizacji. Przypomnijmy, że działania rewitalizacyjne opierają się na wielości sfer interwencji. Przy wiodącej roli sfery społecznej, badania, a następnie programowanie działań, obejmują również sferę gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, środowiskową. W diagnozie posłużono się metodami opisowymi, analizą wskaźnikową, badaniem opinii publicznej, konsultacjami społecznymi oraz ocenami eksperckimi.

Część programowa dokumentu obejmuje:

- wizję obszaru rewitalizacji po pomyślnym zakończeniu programu odnowy, cele rewitalizacji
- zasady zapewnienia komplementarności projektów
- pakiet przedsięwzięć rewitalizacyjnych planowanych do realizacji w formie projektów zintegrowanych lub w postaci projektów indywidualnych, horyzontalnych (realizowanych na większym obszarze gminy) lub terytorialnych (realizowanych w konkretnych lokalizacjach)
- orientacyjne ramy finansowe
- system zarządzania rewitalizacją
- system monitoringu i sprawozdawczości
- orientacyjny harmonogram realizacji programu.

Stosownie do zasad opracowywania średniookresowych strategii działania, zakłada się, że program będzie cyklicznie aktualizowany wskutek monitoringu realizacji programu i monitoringu rozwoju gminy. Przedsięwzięcia planowane do realizacji są określane w miarę szczegółowo w odniesieniu do zamierzeń, które mają być wykonywane w pierwszym okresie funkcjonowania programu. Dalsze działania, projektowane do realizacji w późniejszym terminie, są określane w sposób zgeneralizowany. PR 2015 – 2023 ma charakter otwarty, można włączyć do niego, na podstawie ustalonych procedur, nowe przedsięwzięcia, które wzbogacą działania na rzecz odnowy gminy.

II. PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU REWITALIZACJI ORAZ HORYZONT CZASOWY

Program Rewitalizacji Gminy Osieck został opracowany na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 446, 1579, 1948). W art. 18 w ust. 1 określono generalne kompetencje rady gminy w ten sposób, że do „właściwości rady gminy należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania gminy, o ile ustawy nie stanowią inaczej”. W ust. 2 jest natomiast mowa o dokumentach, których przyjmowanie (uchwalanie) jest wyłączną kompetencją rady gminy.

Niemniej w pracach nad programem wzorowano się na niektórych rozwiązaniach proceduralnych określonych w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r., poz. 1777), dotyczących min. maksymalnego zasięgu i zaludnienia obszaru wyznaczonego do rewitalizacji oraz szerokiego udziału społeczności w konsultacjach programu odnośnie jego zasięgu terytorialnego i planowanych przedsięwzięć realizacyjnych. Cały etap diagnostyczny przeprowadzono na zasadach określonych w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, w której w art. 4 ust. 1 jest mowa o tym, że wójt, burmistrz albo prezydent miasta prowadzi analizy, w których wykorzystuje obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań w celu opracowania diagnozy służącej sporządzeniu programu rewitalizacji, a w zasadzie wykonaniu elementów tego programu, jakimi są wyznaczenie obszaru zdegradowanego i wyznaczenie obszaru rewitalizacji. Powszechną jest świadomość, że wybór miejsc, w których będą koncentrowały się działania naprawcze, powinien być poprzedzony dokładnym rozpoznaniem problemów rozwojowych i możliwości ich rozwiązywania. Intencją władz Gminy Osieck było przeprowadzenie szerokiej analizy zjawisk kryzysowych na potrzeby aktualnego programu rewitalizacji oraz po to, by ewentualnie w przyszłości, w oparciu o te diagnozy można było zmienić formułę programu rewitalizacji na zasadach określonych w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

W programie uwzględniono zapisy „Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014 -2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego”. Program rewitalizacji dla Gminy Osieck obejmuje lata 2015 – 2023, z możliwością jego przedłużenia.

III. ZGODNOŚĆ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI I PROGRAMAMI ROZWOJOWYMI

Proces przemian społeczno-gospodarczych na obszarach wyłonionych jako obszary kryzysowe na terenie gminy, stanowi istotę działań realizowanych w procesie rewitalizacji, a ujętych w dokumencie Programu Rewitalizacji. Wzajemna komplementarność wszystkich kluczowych dokumentów strategicznych i planistycznych stanowi istotny aspekt związany z powodzeniem podjętych działań zmierzających do wyeliminowania czynników i zjawisk kryzysowych w gminie, które służyć będą do pobudzenia jej rozwoju społeczno-gospodarczego.

Program Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015 – 2023 jest spójny z zewnętrznymi programami rozwojowymi oraz z dokumentami wewnętrznymi, obowiązującymi w Gminie Osieck. Wśród dokumentów gminy, które zostały opracowane i przyjęte na potrzeby właściwej realizacji działań i projektów służących rozwojowi gminy, z których wynika konieczność opracowania niniejszego Programu Rewitalizacji należą: Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Osieck na lata 2015-2023, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Osieck, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Osieck na lata 2006-2015 wraz z dokumentem aktualizacyjnym.

1. Dokumenty regionalne

[Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze](#)

W strategii zagadnienia rewitalizacji znalazły szerokie odzwierciedlenie, w opisie tego procesu zwrócono uwagę na istotę działań rewitalizacyjnych, które prowadzą do łagodzenia i likwidacji degradacji obszarów przez nadanie im nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju, przy czym wskazano konieczność wykorzystania w procesie rewitalizacji czynników endogenicznych.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku jest dokumentem, którego zapisy określają kształt przyszłego rozwoju regionu oraz definiują jego długookresowe procesy rozwojowe. Następnym wdrażania Strategii powinno być zdynamizowanie procesu rozwoju i modernizacji gospodarki regionu oraz poprawa warunków i jakości życia mieszkańców. Jednym z elementów Strategii jest również określenie właściwych dla województwa rozwiązań oraz wskazanie działań, które najlepiej przygotują gospodarkę i społeczeństwo do potrzeb i wyzwań przyszłości. Cel główny realizacji Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego zaprezentowano poniżej.

Rysunek 1. Cel główny Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku

Zmniejszenie dysproporcji rozwoju w Województwie Mazowieckim, wzrost znaczenia obszaru metropolitalnego Warszawy w Europie

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze”.

Aby umożliwić realizację celu głównego, w Strategii wyodrębniono poszczególne cele strategiczne:

Rysunek 2. Cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze”.

Potrzeba zmniejszenia dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim wynikająca z zapisów Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego wskazana w powyższych celach strategicznych, została uwzględniona w niniejszym Programie Rewitalizacji. Ze Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego wynika, iż celem strategicznych działań jest niwelacja dysproporcji w rozwoju społecznym i gospodarczym regionów, dlatego ujęte w diagnozie kryzysu Programu Rewitalizacji istotne problemy rozwojowe uzasadniają potrzebę opracowania i przeprowadzenia procesu rewitalizacji w Gminie Osieck.

Program Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023 odpowiada celom strategicznym Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego w zakresie:

- **gospodarka** – cele Programu Rewitalizacji skupiają się na wzmocnieniu aktywności i pobudzeniu mieszkańców do prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji,

przestrzeń i transport – w Programie Rewitalizacji zawarto cele służące podniesieniu funkcjonalności, parametrów technicznych i estetyki budynków publicznych i przestrzeni publicznej, zapewniających dogodne życie dla mieszkańców obszaru rewitalizacji,

- **społeczeństwo** – cele zawarte w Programie Rewitalizacji odpowiadają na potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wpływają na rozwój kapitału społecznego poprzez wzmocnienie lokalnej przynależności oraz aktywności społeczno-kulturalnej mieszkańców.

2. Dokumenty strategiczne gminy Osieck

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Osieck na lata 2015-2023

Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju, dokument wyznacza kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w oparciu o istniejące uwarunkowania oraz potencjały. Cele strategiczne dokumentu Strategii Rozwoju wskazują na konieczność prowadzenia takich działań, które nie będą hamowały określonej wizji rozwoju gminy, dlatego opracowanie spójnego Programu Rewitalizacji oraz przeprowadzenie kompleksowego procesu rewitalizacji jest elementem niezbędnym, aby cele strategii zostały osiągnięte. Program Rewitalizacji wynika bezpośrednio z dokumentu nadrzędnego jakim jest Strategia Rozwoju oraz wprost realizuje założenia wizji i celów strategicznych. Porównanie celów Strategii Rozwoju oraz celów Programu Rewitalizacji, jest potwierdzeniem spójnych i komplementarnych działań.

Tabela 1 Porównanie celów strategicznych dokumentu Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Osieck na lata 2015-2023 oraz Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023

Cele strategiczne Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Osieck na lata 2015-2023	Cele strategiczne Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023
C1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy oraz rozwój innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki	C1. Wzmocnienie aktywności i pobudzenie mieszkańców do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie obszaru rewitalizacji
C3. Rozwój zasobów ludzkich poprzez tworzenie społeczeństwa obywatelskiego, aktywizacja społeczności lokalnej i przeciwdziałanie wkluczeniom	C2. Aktywizacja społeczności lokalnej, zmniejszenie skali ubóstwa i zwiększenie zaangażowania w kwestie rozwoju obszaru rewitalizacji
C5. Edukacja i wzrost kompetencji warunkujących sukces biznesowy	

Źródło: opracowanie własne

Jak wskazuje powyższa tabela działania rewitalizacyjne są niezbędne, aby założone w dokumencie Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Osieck na lata 2015-2023 cele i kierunki działań zostały wypełnione i przyniosły spodziewany efekt w postaci stabilnego, zrównoważonego rozwoju gminy na całym jej obszarze.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Osieck na lata 2006-2015 wraz z Aktualizacją

Zawarte w dokumencie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Osieck zapisy, jednoznacznie wskazują na prowadzenie takich działań na obszarze gminy, które umożliwią rozwiązanie najważniejszych problemów społecznych „(...) Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych to długookresowy program działania, określający najważniejsze do rozwiązania problemy społeczne

9

gminy Osieck”. Podstawą prawną do opracowania strategii jest art. 17 ust.1 pkt.1 ustawy o pomocy społecznej: „Do zadań własnych gmin o charakterze obowiązkowym należy: opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka ”.1

Dokument w swej strukturze prezentuje charakterystykę Gminy Osieck w aspektach społeczno-gospodarczych, ale także dokonuje hierarchizacji problemów społecznych w kontekście ich wagi oraz przedstawia sposoby ich rozwiązania wraz z harmonogramem działań i aspektami związanymi z zarządzaniem.

Celem generalnym dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest: „Poprawa warunków życia mieszkańców i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”, natomiast jako cele strategiczne dokument wskazuje²:

- ✓ Opiekę nad ludźmi starszymi i samotnymi
- ✓ Opieka nad dziećmi w wieku przedszkolnym
- ✓ Usługi dla dzieci i młodzieży
- ✓ Osoby niepełnosprawne
- ✓ Przeciwdziałanie bezrobociu i tworzenie nowych miejsc pracy
- ✓ Ubóstwo- niedostatek finansowy
- ✓ Rozwój kadry pomocy społecznej
- ✓ Aktywizacja społeczeństwa

Cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wskazują na potrzebę przeprowadzenia kompleksowych działań naprawczych oraz wyznaczają ramy zakresu przedsięwzięć określonych w dokumencie niniejszego Programu Rewitalizacji. Szczególnie wspólne odniesienia dotyczą wyrównywania szans społecznych mieszkańców poprzez ich aktywizację zawodową oraz ich aktywizację w życiu społecznym najbliższego otoczenia.

Studium Uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Osieck

Studium zostało opracowane w oparciu o ustawę z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która zastąpiła ustawę z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym - przy zmianie planu zagospodarowania przestrzennego.³ W dokumencie zawarte są m.in. kierunki zagospodarowania przestrzennego i dalszego rozwoju Gminy Osieck, wyznaczając główne działania umożliwiające dalszy jej rozwój.

Dokument Studium formułuje cele strategiczne, które ujęto w następujących sformułowaniach:

- ✓ zwiększenie atrakcyjności Osiecka dla lokalizacji różnych form działalności gospodarczej, szeroko rozumianych usług,
- ✓ stworzenie przyjaznej i atrakcyjnej przestrzeni dla obecnych i przyszłych mieszkańców gminy,

¹ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Osieck na lata 2006-2015 str. 3

² tamże str.29-32 oraz Aktualizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Osieck na lata 2006-2015 str.6

³ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Osieck str.6

- ✓ rozwój ruchu turystycznego
- ✓ zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy

W odniesieniu do dwóch pierwszych celów Studium, dokument Programu Rewitalizacji w sposób jednoznaczny odwołuje się do celów zawartych w treści Studium, stanowiąc niejako dokument wykonawczy, ponieważ cele operacyjne oraz konkretne projekty Programu Rewitalizacji stanowią odpowiedź na sformułowaną koncepcję rozwoju gminy odnosząc ją do obszarów rewitalizacji, które pozostają w kryzysie i wymagają działań naprawczych. Wśród działań ujętych w Programie Rewitalizacji, koniecznych do realizacji są bowiem zarówno projekty odnoszące się do podniesienia przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz projekty obejmujące poprawę jakości życia mieszkańców poprzez podniesienie funkcjonalności, parametrów technicznych i estetyki budynków publicznych i przestrzeni publicznej, zapewniających dogodne życie dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

IV. DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

Diagnoza sytuacji Gminy Osieck obejmuje swym zakresem zagadnienia społeczne i przestrzenno-funkcjonalne, gospodarcze, środowiskowe i techniczne. Służy wskazaniu obszarów gminy, które w pierwszym rzędzie wymagają zintegrowanej interwencji (rewitalizacji) ze względu na występujące na tych obszarach koncentracje problemów społecznych i kulturowych oraz deficyty w zakresie ładu przestrzennego, jakości przestrzeni publicznych i wyposażenia infrastrukturalnego oraz lokalnej gospodarki.

Diagnoza społeczno-gospodarcza powstała w oparciu o:

- ✓ szczegółową analizę wskaźników – mierników ilościowych i jakościowych,
- ✓ wyniki analizy ankietowych wypowiedzi mieszkańców na temat zakresu przestrzennego i symptomów kryzysu oraz działań prowadzących do poprawy jakości życia w gminie,
- ✓ wiedzę ekspercką, zawartą między innymi w dokumentach gminy.

Metodologia nawiązuje do rozstrzygnięć ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji⁴. Zadaniem części diagnostycznej, prowadzonej w układzie jednostek przestrzennych (sołectwa) dla całego terytorium gminy jest wyznaczenie na jej obszarze tych części, które znajdują się w stanie kryzysowym i w konsekwencji określenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji (rys. 1.).

⁴Dz.U. z 2015 r., poz. 1777.

Rysunek 3 Schemat analizy diagnostycznej

Źródło: opracowanie własne

Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych na danym obszarze jest warunkiem podjęcia działań rewitalizacyjnych. Obszar zdegradowany charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji, kapitału społecznego), której towarzyszą negatywne zjawiska co najmniej w jednej z następujących sfer życia: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej. Społeczności lokalne i zagospodarowanie obszarów zdegradowanych są predysponowane do objęcia ich programem rewitalizacji.

Po to, by zwiększyć szanse efektywnej realizacji programu rewitalizacji, terytorium gminy objęte tym programem, czyli obszar rewitalizacji, powinien łącznie spełniać następujące kryteria:

- ✓ wyjątkowa koncentracja negatywnych zjawisk, głównie społecznych
- ✓ istotne znaczenie dla gminy
- ✓ ograniczony zasięg terytorialny, obejmujący do 20% powierzchni gminy, zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące charakteru działań, ich granic przestrzennych i czasowych, wzajemnych odniesień są określane w programie rewitalizacji, przy czym zasadą powinno być jak największe dopasowanie poszczególnych zadań i projektów do zdefiniowanych problemów kryzysowych.

V. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH W GMINIE

1. Metodologia wyznaczania obszarów kryzysowych

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych została opracowana zgodnie z wytycznymi zawartymi w dokumencie „Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego”. W celu właściwej agregacji informacji, możliwości zebrania koniecznych danych statystycznych, gmina została podzielona na miejscowości i sołectwa oraz w ramach tychże jednostek urbanistycznych wydzielono mniejsze obszary w postaci ulic. W Gminie Osieck wydzielono podobszary, dla których przeprowadzono diagnozę społeczną, gospodarczą, środowiskową i przestrzenną. Za obszar zdegradowany uznano obszar, na którym odnotowano wysoką koncentrację i współistnienie negatywnych zjawisk, zdiagnozowanych w powyższych sferach. Przy wyznaczeniu podziału gminy na podobszary, kierowano się uwarunkowaniami przestrzennymi, historycznymi oraz zintegrowaniem aspektów społeczno-ekonomicznych. Do zebrania danych ilościowych dla każdego podobszaru posłużono się bazą adresową udostępnioną przez urząd Gminy Osieck. Podział gminy na podobszary i jednostki urbanistyczne przedstawia załącznik nr 1 do Programu Rewitalizacji.

Celem wydzielenia obszarów kryzysowych przeprowadzono:

- ✓ szczegółową analizę wskaźników – mierników ilościowych i jakościowych,
- ✓ analizę ankietowych wypowiedzi mieszkańców na temat zakresu przestrzennego i symptomów kryzysu oraz działań prowadzących do poprawy jakości życia w gminie,
- ✓ kwerendę wiedzy eksperckiej.

Nawiązując do wcześniejszych informacji, poruszonych we wprowadzeniu do diagnozy, należy podkreślić trudności merytoryczne w delimitacji obszaru rewitalizacji w sytuacji, gdy:

- ✓ wskaźniki kryzysu w sferze społecznej pozostają na dość łagodnym poziomie w relacji do wartości w zewnętrznych jednostkach odniesienia (powiecie, województwie)
- ✓ wskaźniki kryzysu w sferze społecznej nie są bardzo silnie zróżnicowane w poszczególnych okręgach w gminie, a występujące zróżnicowania trudno często jest jednoznacznie zinterpretować
- ✓ zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej, infrastrukturalnej są znaczące w wymiarze całej jednostki gminy, a możliwości ich łagodzenia nie mają charakteru lokalnego, dotyczącego wyłącznie określonej jednostki (np. budowa ciągów pieszo-rowerowych, powstanie nowej placówki kultury, modernizacja dróg, porządkowanie terenów zieleni).

Analiza rozkładu wartości wskaźników została oparta o kryterium wartości średniej danego wskaźnika. W zależności od interpretacji treści wskaźnika, oceniane jako znajdujące się w trudnej – na tle gminy – sytuacji są obszary o niekorzystnej jego wartości. Dla cechy stanowiącej miernik aktywności społecznej - udział w wyborach samorządowych (% osób głosujących w I turze wyborów samorządowych w 2014 r.

w relacji do ogółu uprawnionych do głosowania), wysoka wartość miernika, powyżej średniej w całej gminie oznacza korzystną sytuację w danej jednostce przestrzennej. Podobnie należy interpretować wskaźnik aktywności gospodarczej – liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Dla pozostałych mierników im wyższe wartości charakteryzują jednostkę, tym gorsza jest sytuacja, na tle pozostałych obszarów gminy, jednostki w danym zakresie.

Dane wyjściowe dla analizy cech ilościowych dotyczą z zasady stanu na 31 grudnia 2015 r., a w przypadku porównań czasowych uwzględniano dane za 2013, 2014 i 2015 r., według stanu na koniec roku oraz za 2016 r. według stanu na 30 czerwca 2016 r.

Zjawiska kryzysowe w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, i technicznej na obszarze Gminy Osieck są rozpoznane w ujęciu przedmiotowym, w odniesieniu do zakresu obejmującego świadczenia socjalne, interwencje policji, problemy wychowawcze, czy aktywność organizacji pozarządowych. Wiele informacji jest dostępnych w układzie przestrzennym w formie schematycznych map tematycznych, opracowywanych w urzędzie gminy i dostępnych na stronach internetowych. Szczegółowe dane ilościowe z zakresu problematyki społecznej nie były do tej pory ujmowane dla jednostek struktury wewnętrznej gminy. Na potrzeby diagnozy sytuacji społecznej pozyskano szereg informacji wymagających dostosowania do podziału na miejscowości /sołectwa. Dane jednostkowe, niespersonalizowane, pochodziły z Urzędu Gminy Osieck, z Ośrodka Pomocy Społecznej w Osiecku, z Komendy Policji i Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku. Analizę zjawisk o charakterze liniowym, punktowym lub obszarowym przedstawiono w ujęciu kartograficznym lub opisowym.

Problemy wynikające ze stanu zagospodarowania przestrzennego, braku spójnej koncepcji przestrzeni, gęstości zabudowy i niedostosowania infrastruktury do rosnących potrzeb użytkowników mają często charakter ogólnogminny.

Zjawiska kryzysowe w sferze gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i infrastrukturalnej w szerszej mierze analizowano w oparciu o dane jakościowe będące wynikiem analiz eksperckich. Kwalifikacja jednostek przestrzennych do kategorii obszarów zdegradowanych i obszarów przeznaczonych do rewitalizacji nastąpi po przeprowadzeniu wieloaspektowej analizy zjawisk, z uwzględnieniem opinii mieszkańców, wyrażonych w czasie spotkań konsultacyjnych i w ankiecie specjalnie opracowanej na potrzebę opracowania programu rewitalizacji, dotyczącej obszarów kryzysowych w ujęciu przestrzennym (lokalizacja) i merytorycznym (zjawiska kryzysowe i działania na rzecz ich eliminacji/pomniejszenia).

Na podstawie analizy zebranych wskaźników wybrano te obszary na terenie gminy, które uzyskały najwyższe wartości degradacji sfer społeczno-gospodarczych przedstawionych w diagnozie.

Na potrzeby tego dokumentu zgromadzono i przeanalizowano 227 wypełnionych ankiet. Z informacji podanych w próbie ankietowej wynika, iż mieszkańcy zdają sobie sprawę z własnych potrzeb oraz dysfunkcji obszarów gminnych. Według respondentów obszar, który przede wszystkim należy objąć programem rewitalizacji jest miejscowość Osieck, którą zaznaczyło (49,75%) ankietowanych biorących udział w badaniu ankietowym.

Najpoważniejszymi problemami wskazanymi przez mieszkańców są:

- Starzejące się społeczeństwo,

- Niski poziom kapitału społecznego w Gminie, niski poziom integracji i uczestnictwa w życiu społecznym,
- Symptomy zamkniętego społeczeństwa, obawiającego się zmian oraz poszukiwania nowych rozwiązań,
- Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura techniczna ograniczająca poziom osadnictwa
- Niska świadomość mieszkańców dotycząca działań w zakresie ekologii.

Ponadto należy zwrócić uwagę na potrzeby inwestycyjne w celu ograniczenia negatywnych zjawisk, jakie zostały określone przez mieszkańców gminy, przede wszystkim są to:

- Programy wsparcia finansowego oraz szkoleniowo-doradczego dla osób zainteresowanych w tworzeniu własnej działalności gospodarczej,
- Programy wsparcia szkoleniowo-doradczego dla osób bezrobotnych.
- Potrzeba rozbudowy infrastruktury społecznej i edukacyjnej – przedszkoli, szkół,
- Rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej,
- Rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej - towarzyszącej (chodniki, ścieżki rowerowe, parkingi, oświetlenie),

W związku z prowadzonymi w Gminie warsztatami i po zebraniu opinii mieszkańców oraz po usystematyzowaniu najważniejszych problemów rozwojowych Gminy oraz narastających kryzysów celu precyzyjnego ukazania istoty problemu przeprowadzono szczegółową analizę wskaźnikową w następujących obszarach:

- Sfery społecznej, w tym:
 - Struktury demograficznej
 - Poziomu bezpieczeństwa
 - Gospodarstw domowych pobierających zasiłki z powodu ubóstwa
 - Zwiększającej się liczby osób niepełnosprawnych
- Sfery gospodarczej,
- Sfery przestrzenno- środowiskowej,
- Sfery technicznej.

Gmina Osieck to Gmina wiejska zlokalizowana w centralnej części województwa mazowieckiego, w powiecie otwockim. W odległości 50 km od Warszawy. Powierzchnia, jaką zajmuje Gmina to 68 km², która zamieszkuje 3 624 osób.

Do Gminy należy 13 miejscowości:

- Augustówka
- Czarnowiec
- Górki
- Grabianka
- Lipiny
- Natolin
- Nowe Kościelska
- Osieck
- Pogorzal

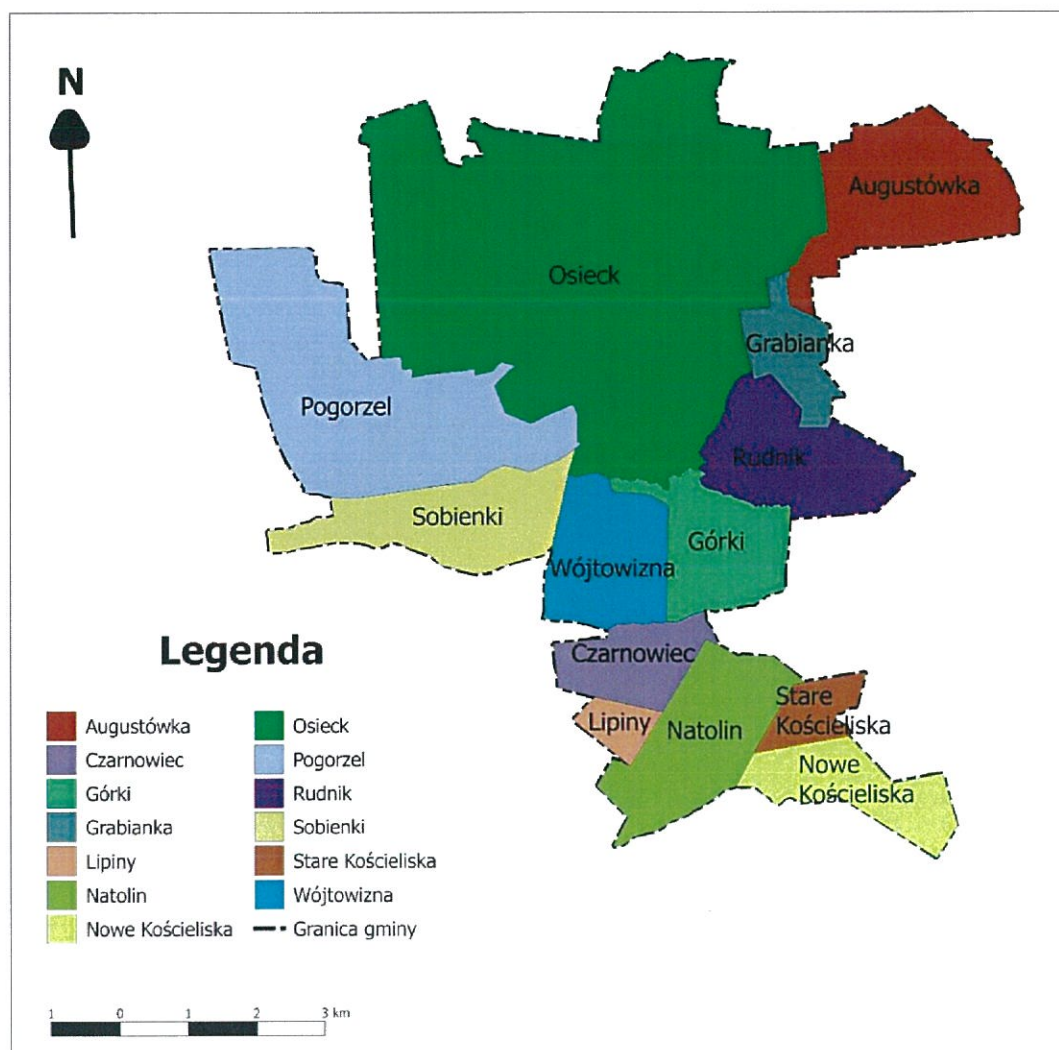
- Rudnik
- Sobienki
- Stare Kościeliska
- Wójtowizna

wraz z koloniami:

- Kolonia Pogorzel
- Kolonia Osieck- Kolonia D
- Kolonia Osieck Kącki

Na potrzeb przeprowadzenia spójnej i rzetelnej analizy danych na potrzeby Programu Rewitalizacji – zastosowano podział na 13 miejscowości i sołectw – zgodnie z poniższym Rysunkiem

Rysunek 4 Podział Gminy Osieck na podobszary- jednostki pomocnicze w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck

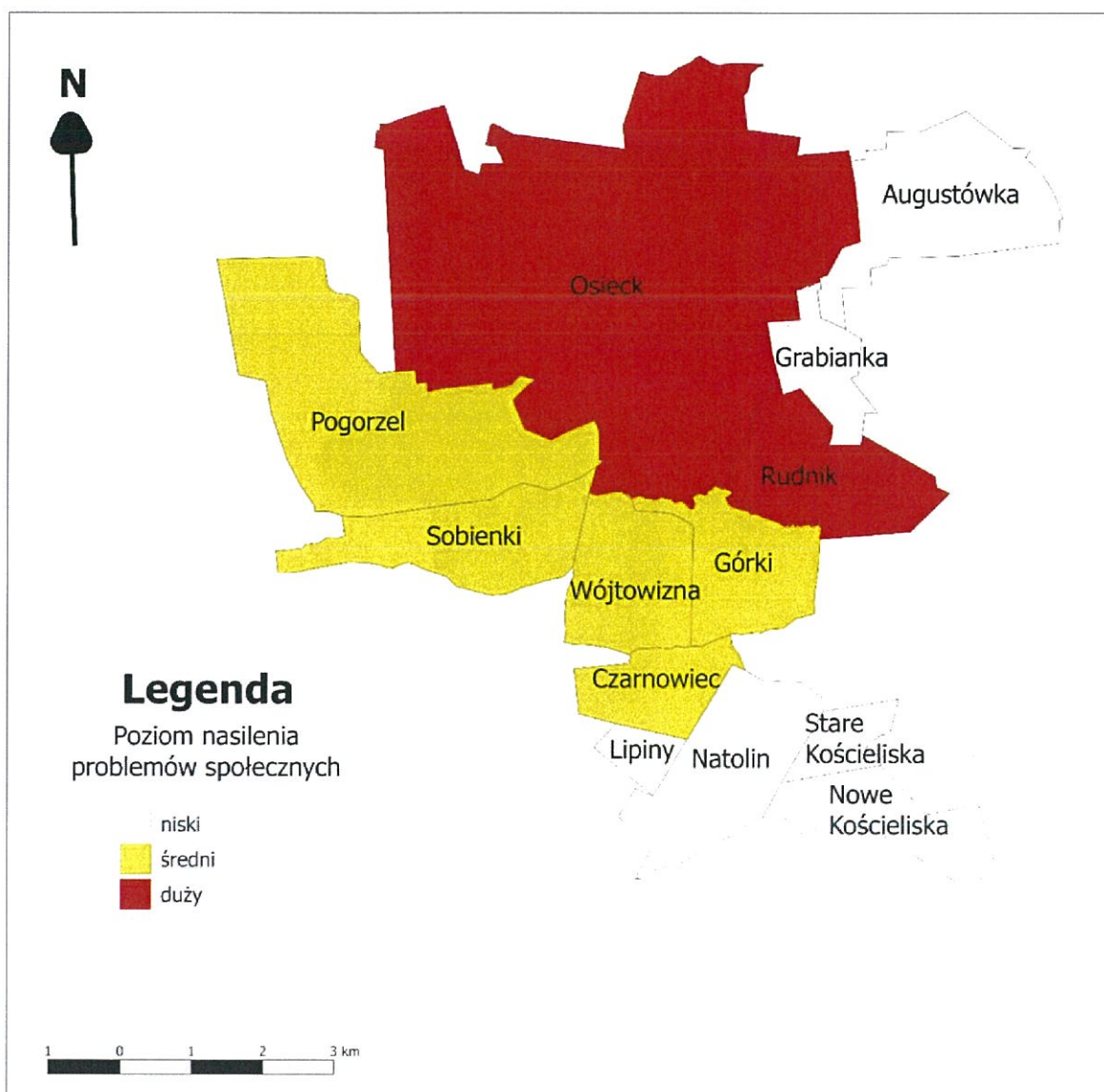

Źródło: Opracowanie własne

Podwarszawskie położenie, dogodne położenie oraz relatywnie dobry poziom komunikacji stwarzają możliwości rozwojowe Gminy Osieck w zakresie potrzeb obecnych mieszkańców oraz mogą stanowić dogodne miejsce do życia dla mieszkańców, którzy planowaliby osiedlić się na terenie Gminy Osieck. W Gminie wyraźnie wzrosło zainteresowanie nabywaniem działek budowlanych oraz działek rekreacyjno-letniskowych. Takie uwarunkowania i trendy stanowią szansę na rozwój Gminy poprzez stworzenie zaplecza mieszkalnego, oraz rozwój poszczególnych miejscowości i sołectw.

Z drugiej strony zostało zdiagnozowanych szereg nasilających się problemów w sferze, społecznej gospodarczej, technicznej i środowiskowej – które wymagają systematycznego i kompleksowego procesu naprawczego. Główne problemy zostały przeanalizowane w poniższej analizie wskaźnikowej degradacji. Podsumowaniem z przeprowadzonej analizy wskaźnikowej – w sferze społecznej jest mapa prezentująca nasilenie problemów i zjawisk społecznych na terenie poszczególnych sołectw i miejscowości Gminy Osieck. Szczegóły analizy zostały rzetelnie zaprezentowane w kolejnym rozdziale.

Rysunek 5 Poziom nasilenia problemów społecznych w Gminie Osieck– stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne

2. Analiza wskaźnikowa degradacji

2.1. Diagnoza w sferze społecznej

Potencjał demograficzny

Potencjał demograficzny i zachodzące zmiany w liczbie ludności oraz struktura wiekowa mają wpływ na zmianę procesów w sferze społeczno-gospodarczej. Pod koniec czerwca 2016 r. Gminę Osieck zamieszkiwało ogółem 3624 osoby. Obszarami najbardziej zaludnionymi w gminie są miejscowości: Osieck (1037 mieszkańców), Augustówka (963 mieszkańców), Pogorzel (434 mieszkańców). Natomiast największy spadek liczby ludności w 2015 r. zanotowano w sołectwach: Lipiny (-7,50% ogółu osób zamieszkałych w sołectwie), Wójtowizna (-6,73% ogółu zamieszkałych w sołectwie), Grabianka (-4,20% ogółu zamieszkałych w sołectwie). Badania struktury wiekowej mieszkańców gminy wykazały systematyczny wzrost udziału mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym, co warunkuje niekorzystną sytuację społeczno-ekonomiczną. Analiza mierników zjawisk i czynników kryzysowych w Gminie Osieck dotyczyła obszarów sfery społecznej:

- Struktury demograficznej
- Poziomu bezpieczeństwa
- Gospodarstw domowych pobierających zasiłki z powodu ubóstwa
- Zwiększającej się liczby osób niepełnosprawnych

Niewysoki poziom zaludnienia

Gmina Osieck nie jest stosunkowo gęsto zaludniona w porównaniu do innych gmin znajdujących się w sąsiedztwie i okolicy. Poniższa tabela przedstawia jak rozkłada się gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy. Trzeba podkreślić, iż najbardziej zaludnione miejscowości stanowią centra życia społeczno-gospodarczego gminy.

Tabela 2 Sołectwa/miejscowości Gminy Osieck charakteryzujących się najwyższym zaludnieniem

Lp.	Sołectwo/miejscowość	Liczba mieszkańców (stan na 30.06.2016 r.)	Odsetek ogólnej liczby mieszkańców gminy
1	OSIECK	1037	28,61%
2	AUGUSTÓWKA	963	26,57%
3	POGORZEL	434	11,98%
4	SOBIENKI	234	6,46%
5	NOWE KOŚCIELISKA	172	4,75%
6	NATOLIN	154	4,25%
7	GRABIANKA	135	3,73%
8	RUDNIK	131	3,61%
9	GÓRKI	127	3,50%
10	WÓJTOWIZNA	94	2,59%
11	CZARNOWIEC	83	2,29%
12	LIPINY	36	0,99%
13	STARE KOŚCIELISKA	24	0,66%

Razem	3624	100%
-------	------	------

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

Powyższe dane wskazują, że obszarami o największym zaludnieniu są następujące sołectwa/miejscowości:

- Osieck (ulice: Warszawska, Siedlecka, Piławska)
- Augustówka (ulice: Kolejowa, Leśna, Osiecka)
- Pogorzel

Na obszarze tych trzech sołectw/miejscowości zamieszkuje ogółem 2 373 osób, co stanowi 65,48% wszystkich mieszkańców gminy. Obszary charakteryzujące się wysokim zaludnieniem wymagają w szczególności przeprowadzania działań i programów naprawczych, zmierzających do zaopatrzenia je w odpowiednie możliwości wsparcia i wyposażenia w infrastrukturę, pozwalającą na niwelowanie różnic społecznych i wyrównywanie szans służących rozwojowi lokalnej społeczności.

Miejscowość Osieck stanowi centrum życia społecznego (Zespół Szkół, Przychodnia), administracyjnego (Urząd Gminy) i koncentruje kilka sklepów, dzięki czemu stanowi centrum życia Gminy. Ze względu na swój charakter zwartej zabudowy możliwe było wykonanie inwestycji infrastrukturalnych (wodociąg, kanalizacja, oczyszczalnia ścieków – strategiczny projekt, który jak na możliwości gminy stał się dużym osiągnięciem zwiększającym atrakcyjność osadniczą i gospodarczą). W centralnej części miejscowości znajduje się rynek – który architektonicznie jest przypomnieniem o miejskim charakterze Osiecka. Nadmienić tu należy, iż Osieck – w przeszłości posiadał prawa miejskie, **Był on wtedy nie tylko zamożnym i godnym, ale liczącym się miastem Mazowsza**. Prawa miejskie zostały odebrane mieszkańcom za działania patriotyczne w roku 1869, W latach 1870 nadano Osieckowi rangę miejscowości Gminnej.⁵ W świadomości mieszkańców element tożsamości miejskiej jest bardzo utrwalony. Mieszkańcy Gminy mają pewnego rodzaju „historyczne poczucie miejskiego charakteru miejscowości” i wielu płaszczyznach dyskusji z mieszkańcami wątek ten jest podnoszony jako ważny element tożsamości mieszkańców i w niektórych przypadkach pewnego rodzaju „chęć powrotu do tego miejskiego charakteru Osiecka.”

Miejscowość Augustówka – również stanowi drugi co do liczebności ośrodek społeczny w gminie, koncentrujący dużą część życia społecznego wokół Szkoły w Augustówce. W Augustówce oprócz mieszkańców, którzy jako kolejne pokolenia pozostają i zamieszkują Augustówkę możemy zaobserwować systematyczny przyrost liczby ludności, która przenosi się do Augustówki z innych części Polski. Dużym atutem tej miejscowości i aspektem, który „wygrywa” w decyzjach o wyborze lokalizacji dla życia jest położenie przy stacji kolejowej oraz bliskość szkoły. Położenie przy linii kolejowej nr 007 odgrywa bardzo istotną rolę rozwojową miejscowości – „jako gwarant dojazdu w ciągu godziny do Warszawy”. Rodziny które wybrały osadniczo Augustówkę spośród innych miejscowości wskazywały na atrakcyjność położenia oraz możliwość dojazdu do pracy w kontrolowanym czasie, ale również zapewnienie edukacji na miejscu zarówno szkolnej jak również przedszkolnej.

Miejscowość Pogorzel – stanowi trzecią pod kątem liczebności miejscowość w Gminie – jej strategiczny charakter dla rozwoju Gminy wynika z położenia wzdłuż drogi 805 – co w praktyce przyczynia się do jej

⁵ <http://www.bip.osieck.pl/index.php?id=4>

tranzytowego charakteru dla osób jadących np. (z Warszawy, przez Otwock na trasie w kierunku Garwolina). Położenie daje mieszkańcom dobry dojazd do pracy, z drugiej strony umożliwia rozwój drobnych usług np. naprawy aut.

Istotny spadek liczby mieszkańców

W kolejnej tabeli, zobrazowano zjawisko depopulacji na obszarze gminy w wybranych sołectwach Gminy Osieck. Na obszarze niektórych sołectw można zaobserwować na przestrzeni ostatnich lat spadek liczby mieszkańców. Należy również zauważyć, że w całej gminie na przestrzeni ostatnich lat nastąpił nieznaczny przyrost liczby ludności.

Tabela 3. Sołectwa/miejscowości w gminie Osieck charakteryzujące się największym spadkiem liczby mieszkańców

Lp.	Sołectwo/miejscowość	Liczba mieszkańców w stan na (31.12.2013)	Liczba mieszkańców w stan na (31.12.2014)	Liczba mieszkańców stan na (31.12.2015)	Zmiana liczby mieszkańców w	Procentowa zmiana
1	LIPINY	40	37	37	-3	-7,50%
2	WÓJTOWIZNA	104	99	97	-7	-6,73%
3	CZARNOWIEC	86	83	82	-4	-4,65%
4	GRABIANKA	143	138	137	-6	-4,20%
5	GÓRKI	131	125	127	-4	-3,05%
6	RUDNIK	136	134	132	-4	-2,94%
7	NATOLIN	157	156	157	0	0,00%
8	POGORZEL	425	402	432	7	1,65%
9	NOWE KOŚCIELISKA	166	167	169	3	1,81%
10	SOBIENKI	231	235	236	5	2,16%
11	AUGUSTÓWKA	933	942	957	24	2,57%
12	OSIECK	1002	991	1035	33	3,29%
13	STARE KOŚCIELISKA	23	23	25	2	8,70%
	GMINA	3577	3593	3623	46	1,29%

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

Zjawisko wyludniania się społeczeństwa gminy dotyczy przede wszystkim następujących obszarów:

- Lipiny,
- Wójtowizna,
- Czarnowiec,

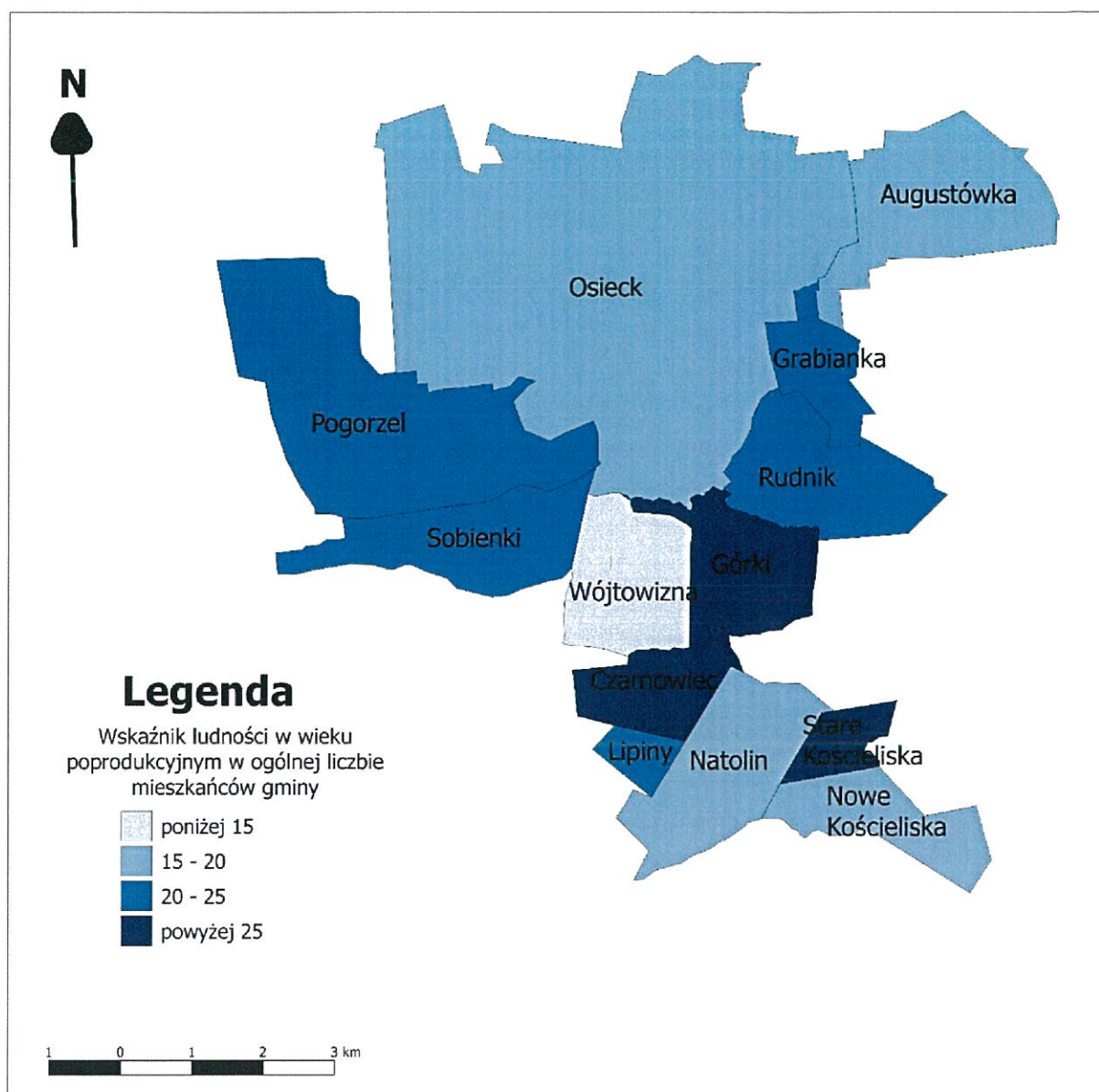
Dla dwóch pierwszych obszarów gminy Osieck spadek ten wynosi ponad 5%. Dla całej gminy powyższy wskaźnik ukształtował się w analizowanym okresie na dodatnim poziomie i wyniósł ogółem 1,29% przyrostu liczby ludności. Dane jednak trzeba traktować w sposób racjonalny. We wsi Stare Kościeliska możemy zaobserwować prawie 9 procentowy przyrost, jednak odnosi się on jedynie do 2 przybyłych mieszkańców danej wsi. Tak wysoki wskaźnik spowodowany jest ogólnie niską liczbą mieszkańców. Wskaźniki oscylują w granicach 6% co może świadczyć o migracji ludności do większych aglomeracji. Istotne, zatem staje się podejmowanie odpowiednich działań mających na celu odwrócenie niekorzystnych trendów demograficznych, np. poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury

technicznej i socjalnej. Tworzenie możliwości rozwoju dla mieszkańców, poprzez podniesienie wskaźników rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości mieszkańców, spowoduje, że omawiane obszary staną się miejscem atrakcyjnym dla osób wybierających je, jako miejsce stałego zamieszkania. Działania inwestycyjne które przyczyniają się do zaspokojenia podstawowych potrzeb w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa (drogi, chodniki, oświetlenie), które są podstawowymi elementami infrastruktury (wodociąg, kanalizacja) – wydają się w przypadku miejscowości oddalonych od centralnych obszarów gminy praktycznie niemożliwe do wykonania – koszt podłączenia instalacji dla kilkudziesięciu mieszkańców nie jest możliwy do „udźwignięcia” przez budżet Gminy, która rocznie na inwestycje może przeznaczyć około 700 tys. zł. W przypadku chęci realizacji działań poprawiających jakość życia może skoncentrować się na inwestycjach, które zaspokajają będą potrzeby większej grupy mieszkańców, aby inwestycje były uzasadnione zarówno społecznie, ale i ekonomicznie. Przykładem podnoszenia poziomu życia społecznego była strategiczna inwestycja przeprowadzona w Osiecku-budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków – w kwocie 12 mln zł (przy wkładzie własnym Gminy na poziomie ponad 2,5 mln zł). Jest to przykład projektu, który daje pewnego rodzaju „koło zamachowe” dla tego terenu. Porównując możliwość realizacji podobnych projektów w mniejszych miejscowościach - stają się praktycznie bardzo trudne do wykonania. Mieszkańcy mając świadomość takiego stanu rzeczy w naturalny sposób wybierają osadniczo miejscowości, w których ta infrastruktura jest już zapewniona, co w naturalny sposób - stanowi koło zamknięte i buduje naturalny proces zaludniania się terenów, gdzie warunki i standardy życia w Gminie są bardziej dogodne.(czyli największe miejscowości Osieck, Augustówka i Pogorzel).

Wysoka liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym

W analizie struktury demograficznej i jej grup funkcjonalnych (ze względu na wiek), można wyróżnić trzy podstawowe grupy mieszkańców. Osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Dla potrzeb przeprowadzenia diagnozy negatywnych zjawisk kryzysowych na danym obszarze, warto jednak skupić się przede wszystkim na analizie liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Wartości wskaźników dotyczące liczby osób w wieku poprodukcyjnym wskazują na poziom liczby osób biernej zawodowo grupy, która nie generuje dochodów pozyskiwanych z zasobów pracy oraz wymaga szczególnego wsparcia ze strony instytucji udzielających pomocy (instytucje opieki medycznej, domy pomocy społecznej, domy spokojnej starości).

Rysunek 6 Wskaźnik ludności w wieku u poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy– stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Osieck

Tabela 4. Sołectwa/miejscowości w gminie Osieck charakteryzujące się najwyższą liczbą mieszkańców w wieku poprodukcyjnym

Lp.	Sołectwo/ miejscowość	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (stan na 31.12.2015)	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Oznaczenie punktacji do wyznaczenia obszaru zdegradowanego
1	AUGUSTÓWKA	160	23,77%	0,17	0
2	CZARNOWIEC	22	3,27%	0,27	1
3	GÓRKI	36	5,35%	0,28	1
4	GRABIANKA	31	4,61%	0,23	1
5	LIPINY	9	1,34%	0,24	1
6	NATOLIN	26	3,86%	0,17	0
7	NOWE KOŚCIELISKA	30	4,46%	0,18	0
8	OSIECK	163	24,22%	0,16	0
9	POGORZEL	96	14,26%	0,22	1
10	RUDNIK	32	4,75%	0,24	1
11	SOBIENKI	49	7,28%	0,21	1
12	STARE KOŚCIELISKA	7	1,04%	0,28	1
13	WÓJTOWIZNA	12	1,78%	0,12	0
	GMINA	673	100,00%	0,19	0

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck.

Tabela nr 4 przedstawia największy przyrost mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w następujących miejscowościach Gminy Osieck: Górki, Stare Kościeliska, Czarnowiec

Gminy Osieck należących do tej grupy funkcjonalno-wiekowej. Ze względu na wysoki odsetek liczby ludności w wieku poprodukcyjnym można zaobserwować proces starzejącego się społeczeństwa, a tym samym niekorzystną sytuację ekonomiczną gminy. Im wyższa staje się wartość wskaźnika, tym więcej osób w wieku nieprodukcyjnym musi ekonomicznie utrzymać jedna osoba w wieku produkcyjnym. Sytuacja w tej materii zaobserwowana w powyższych miejscowościach stanowi poważny problem dla systemu opieki zdrowotnej. Dodatkowo należałoby rozważyć kwestie, np. braku wystarczającej liczby domów opieki, właściwej infrastruktury, czy też miejsc, w których seniorzy mogliby spędzać czas albo nawet po przejściu na emeryturę nadal realizować się zawodowo. Zjawisko to świadczy o stagnacji rozwojowej obszaru oraz braku warunków umożliwiających progresję społeczną i gospodarczą.

Liczba przestępstw i wykroczeń

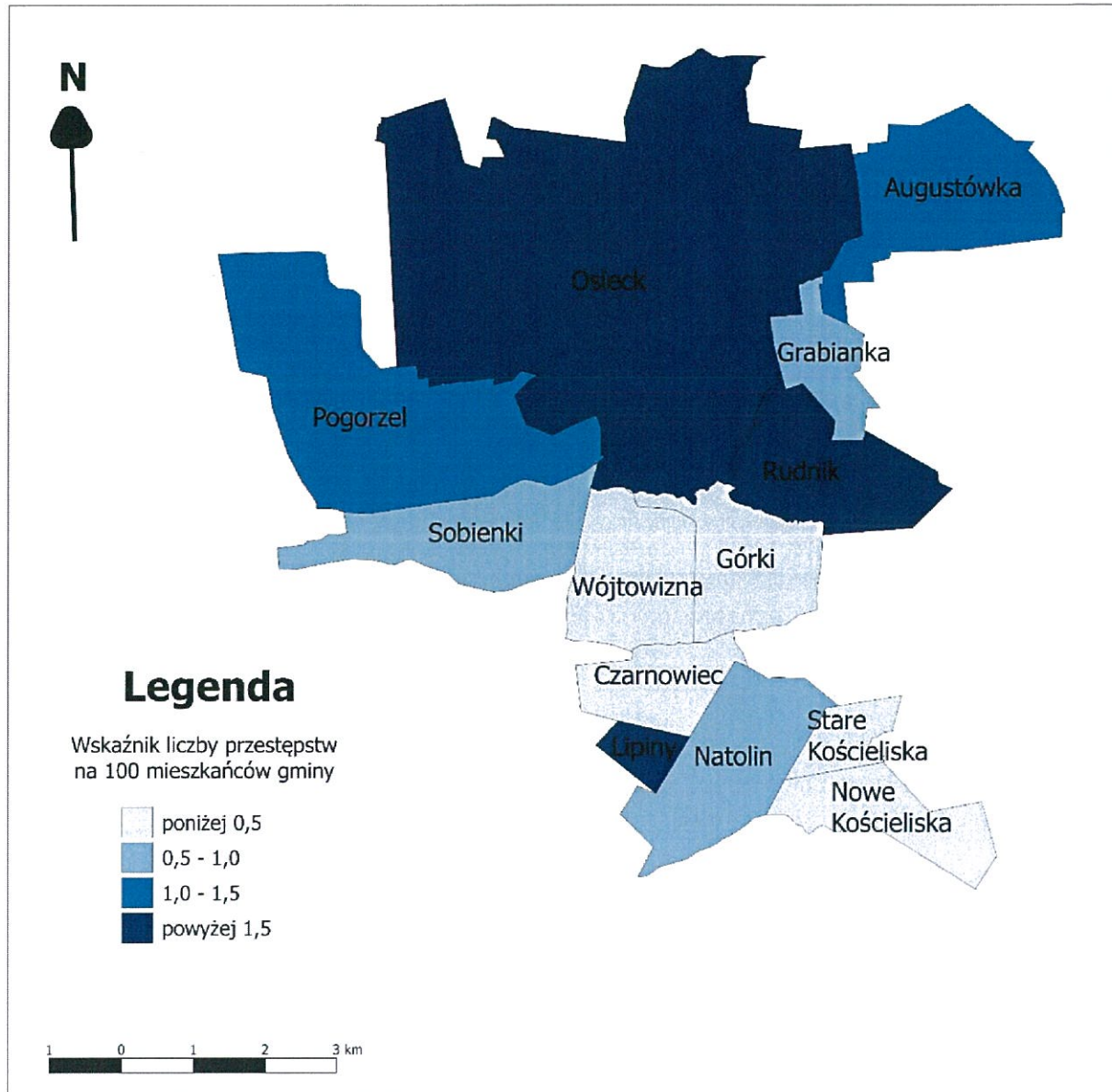
Analiza problemów społecznych w Gminie Osieck została przeprowadzona, również w oparciu o poziom bezpieczeństwa na danym obszarze. Skalę tego zjawiska zmierzono w oparciu o wskaźniki przestępczości oraz zarejestrowanych zdarzeń w gminie.

Nad bezpieczeństwem publicznym w Gminie Osieck czuwa Posterunek Policji zlokalizowany w miejscowości Sobienie-Jeziory. Zasoby kadrowe są jednak niewystarczające by pozwalały na stałą

obecność funkcjonariuszy na terenie Gminy Osieck. Obecnie prowadzone są jedynie działania prewencyjne oraz patrolowanie, które nie wyczerpują potrzeb związanych z zapewnieniem wystarczającego bezpieczeństwa na obszarze gminy.

Ważnym miernikiem diagnozy jest wysoki współczynnik przestępstw, który z punktu widzenia obszarów zdegradowanych pozwala wskazać tereny, na których zachodzi największe zjawisko patologii.

Rysunek 7 Wskaźnik liczby przestępstw na 100 mieszkańców gminy – stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Osieck

Tabela 5. Liczba przestępstw i wykroczeń w Gminie Osieck w podziale na sołectwa- stan na 30.12.2015 r.

Lp.	Sołectwo/miejscowość	Liczba przestępstw	Udział danego sołectwa w ogólnej liczbie przestępstw	Wskaźnik liczby przestępstw na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Oznaczenie punktacji do wyznaczenia obszaru zdegradowanego
1	AUGUSTÓWKA	11	18,97%	1,15	0
2	CZARNOWIEC	0	0,00%	-	0
3	GÓRKI	0	0,00%	-	0
4	GRABIANKA	1	1,72%	0,73	0
5	LIPINY	1	1,72%	2,70	1
6	NATOLIN	1	1,72%	0,64	0
7	NOWE KOŚCIELISKA	0	0,00%	-	0
8	OSIECK	33	56,90%	3,19	1
9	POGORZEL	6	10,34%	1,39	0
10	RUDNIK	3	5,17%	2,27	1
11	SOBIENKI	2	3,45%	0,85	0
12	STARE KOŚCIELISKA	0	0,00%	-	0
13	WÓJTOWIZNA	0	0,00%	-	0
	Gmina	58	100%	1,60	0

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

Zgodnie z informacjami zaprezentowanymi w powyższej tabeli największą poziom wskaźnika liczby przestępstw na 100 mieszkańców. odnotowano na następującym terenie:

- Osieck,
- Rudnik,
- Lipiny

Należy zauważyć, że najwięcej przestępstw miało miejsce w miejscowości Osieck Ze względu na wysoki wskaźnik tego zjawiska na omawianym obszarze należy podjąć działania, które wpłyną na poprawę bezpieczeństwa publicznego na terenie tej miejscowości.

Obok miejscowości charakteryzujących się wysoką liczbą przestępstw i wykroczeń należy również wskazać te sołectwa/miejscowości, które przedstawiają tendencję wzrostową w tej materii na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 6. Zmiana liczby przestępstw i wykroczeń w Gminie Osieck w latach 2013 i 2015 w podziale na sołectwa/miejscowości

Lp.	Sołectwo/miejscowości	Liczba przestępstw i wykroczeń (stan na 31.12.2013)	Liczba przestępstw i wykroczeń (stan na 31.12.2015)	Procentowa zmiana
1	POGORZEL	2	6	200,00%
2	RUDNIK	1	3	200,00%
3	OSIECK	18	33	83,33%
4	GRABIANKA	1	1	0,00%
5	LIPINY	1	1	0,00%
6	AUGUSTÓWKA	15	11	-26,67%
7	SOBIENKI	4	2	-50,00%
8	NATOLIN	3	1	-66,67%
9	NOWE KOŚCIELISKA	3	0	-100,00%
10	GÓRKI	2	0	-100,00%
11	WÓJTOWIZNA	0	0	0,00%
12	STARE KOŚCIELISKA	0	0	0,00%
13	CZARNOWIEC	0	0	0,00%
	GMINA	50	58	16,00%

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

Zaprezentowane dane w tabeli nr 6 przedstawiają zmianę liczby przestępstw i wykroczeń zarejestrowanych w poszczególnych miejscowościach Gminy Osieck w latach 2013, 2015.

Największym wzrostem zarejestrowanych przestępstw charakteryzują się następujące miejscowości:

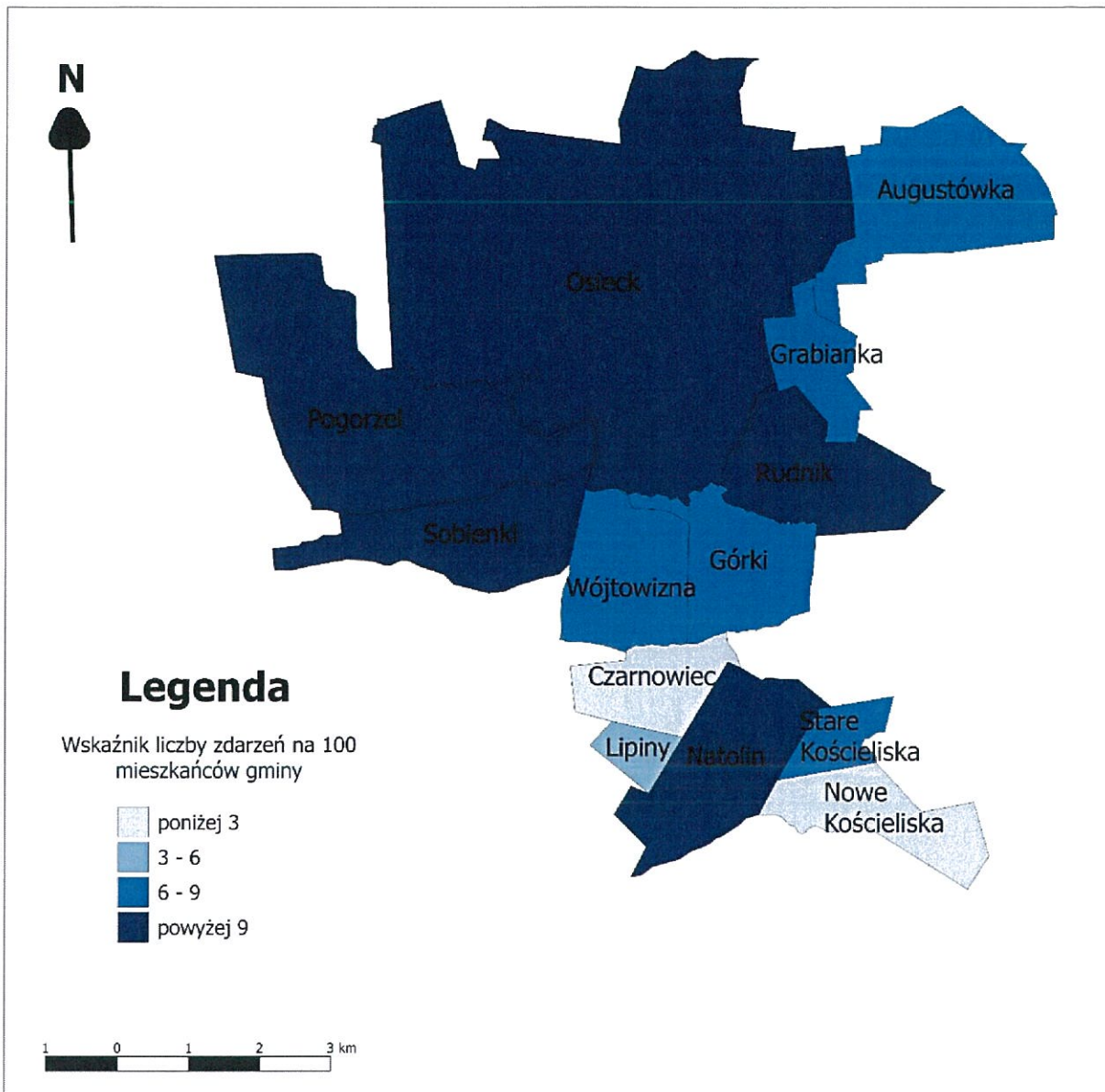
- Pogorzal
- Rudnik
- Osieck

Przed wszystkim należy zauważyć, że w niektórych sołectwach następują nasilające się negatywne zjawisko i wzrost liczby przestępstw jest dwukrotny, co może powodować negatywne konsekwencje dla tych miejscowości w postaci wzrostu zjawiska patologii oraz wyludniania się danych miejscowości.

Liczba zarejestrowanych zdarzeń

Równie ważnym miernikiem pozwalającym odnieść się do poziomu bezpieczeństwa w Gminie Osieck jest liczba zarejestrowanych zdarzeń. Wskaźnik ten został przedstawiony w poniższej tabeli.

Rysunek 8 Wskaźnik liczby zdarzeń na 100 mieszkańców gminy – stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Osieck

Tabela 7 Liczba zarejestrowanych zdarzeń w Gminie Osieck w podziale na sołectwa- stan na 31.12.2015 r.

Lp.	Sołectwo/miejscowość	Liczba zdarzeń (stan na 31.12.2015)	Udział danego sołectwa w ogólnej liczbie zdarzeń	Wskaźnik liczby zdarzeń na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Oznaczenie punktacji do wyznaczenia obszaru zdegradowanego
1	AUGUSTÓWKA	67	19,71%	7,00	0
2	CZARNOWIEC	1	0,29%	1,22	0
3	GÓRKI	10	2,94%	7,87	0
4	GRABIANKA	10	2,94%	7,30	0
5	LIPINY	2	0,59%	5,41	0
6	NATOLIN	15	4,41%	9,55	1
7	NOWE KOŚCIELISKA	5	1,47%	2,96	0
8	OSIECK	131	38,53%	12,66	1
9	POGORZEL	53	15,59%	12,27	1
10	RUDNIK	13	3,82%	9,85	1
11	SOBIENKI	24	7,06%	10,17	1
12	STARE KOŚCIELISKA	2	0,59%	8,00	0
13	WÓJTOWIZNA	7	2,06%	7,22	0
	GMINA	340	100,00%	9,38	0

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

Największą ilość zdarzeń odnotowano w następujących miejscowościach:

- Osieck
- Pogorzel
- Sobienki

Należy zwrócić uwagę, iż najwyższe wartości tego parametru w dużej mierze zarejestrowano w tych samych sołectwach, które charakteryzują się najwyższym wskaźnikiem przestępstw i wykroczeń. Taka sytuacja potwierdza zjawisko utrwalających się zachowań aspołecznych na wskazanych obszarach, wskazując na konieczność działań naprawczych, które doprowadzą do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców

Analizując wzrost wskaźników zdarzeń w kontekście procesów społecznych mających miejsce na terenie Gminy -jednej z jej aspektów wybija się ponad pozostałe – udział osób nieletnich w działaniach aspołecznych. Na podstawie analizy danych oraz rozmów z mieszkańcami w zakresie największych problemów związanych z bezpieczeństwem mieszkańców oraz rozwojem niepożądanych zjawisk społecznych z roku na rok coraz większym problemem staje się problem związany z niezagospodarowaniem czasu dzieci i młodzieży w godzinach popołudniowych i wieczornych.

Z coraz większą intensywnością obserwować możemy proces zbierania się nieletnich w grupki i poszukiwaniach „wrażeń” - Zjawiska te stają się pożywką do poszukiwania różnego rodzaju rozrywek i w dalszej konsekwencji doprowadzają do poszukiwania możliwości „odreagowania” oraz uzależnień. Z rozmów z pedagogami i rodzicami wynika, iż młodzież w wieku dorastania jest trudna do „zagospodarowania”, z jednej strony rodzice nie są w stanie zapewnić młodzieży sposobu na systematyczne spędzanie wolnego czasu, zaangażowania młodzieży w działania społeczno-kulturalne.

Z drugiej strony nie ma w tym celu wystarczającej liczby miejsc, które oferowałyby takie zajęcia. Na problem braku oferty zagospodarowania czasu wolnego młodzieży nakłada się problem „zatracenia więzi rodzinnych i społecznych”. Młodzież w coraz większym stopniu uzależnia się od nowych form spędzania wolnego czasu – „z komputerem”, „ze smartfonem” jako przykładami nowości technologicznych z jednej strony „organizujących czas” w praktyce zastępujące wspólne spędzanie czasu z rówieśnikami oraz rodzicami”. Problem wymaga pogłębionego przeanalizowania i wypracowania nowej formuły w kontekście poszukania drogi do wspólnej pracy rodzic – dziecko. Problematyka jest o tyle złożona, że wymaga zarówno pracy nad postawami rodziców, którzy ulegają „modzie na bezgraniczne kupowanie nowości technologicznych”, zapewniając sobie poczucie „świętego spokoju”, nie mają relacji, która by moderowała to do jakich celów sprzęt ten jest używany, z drugiej strony potrzebą wsparcia relacji dziadkowie-rodzice-dzieci i stworzenia programu spójnych działań integracji społecznej mającej na celu utrwalanie dobrych wartości i praktyk międzypokoleniowych.

Problemem zintegrowanym z kwestiami bezpieczeństwa jest nadużywanie alkoholu i działania, które wydarzają się pod jego wpływem zarówno na ulicach, ale również w kontekście relacji rodzinnych.

Szczegółowe dane otrzymane od UG Osieck potwierdzające liczbę złożonych do sądu wniosków o orzeczenie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w 2015 roku wskazują na 6 takich przypadków w Gminie i zostały odnotowane w jednej z trzech największych miejscowości w gminie (nie zostają wskazane ze względu na wyższy cel społeczny).

Kwestie te są o tyle trudne do „naprawienia”, iż nadużywanie alkoholu zyskało pewnego rodzaju „przyzwolenie społeczne” w sytuacji braku prawnych możliwości interwencji – ograniczona jest możliwość prowadzenia działań doraźnych. Podczas rozmów z osobami pracującymi z osobami nadużywającymi alkoholu instytucjonalne możliwości wyprowadzenia z uzależnienia nabierają formy pewnego „rodzaju bumerangu” stosowania programu wsparcia dla osoby uzależnionej oraz powrotu sytuacji interwencyjnych, kiedy osoba objęta opieką powraca do miejsca zamieszkania (oraz nawrotu całego spektrum problemów rodzinnych).

Liczba interwencji w związku z przemocą w rodzinie, liczba niebieskich kart

Kwestie problemów rodzinnych wspominanych w kontekście zdarzeń dokonywanych przez osoby nieletnie powinny zostać przeanalizowane w kontekście problemów społecznych, które zostały udokumentowane w statystykach prowadzonych w ramach interwencji, w związku z przemocą w rodzinie oraz liczby wydanych niebieskich kart. Dane te wskazują na potrzebę przeciwdziałania przemocy oraz potrzebie wsparcia w budowaniu realizacji rodzinnych. Statystyki są niepokojące – w 2015 roku było takich interwencji 282. Analizując wzrost liczby wydanych niebieskich kart w ciągu ostatnich 3 lat – sytuacja może wskazywać na konieczność podjęcia działań społecznych przeciwdziałających przemocy w rodzinie .

Analizując korelacje danych dotyczących interwencji i niebieskich kart można zaobserwować, że interwencje mają znacznie liczniejszy charakter i częstotliwość występowania. Prezentując poglądowo (ze względu na ich wrażliwy charakter i jednostkowe liczby występowania – zaprezentowano jedynie liczbę dla całej miejscowości) liczba niebieskich kart systematycznie wzrasta.

Tabela 8 Liczba niebieskich kart w związku z przemocą w rodzinie w podziale na sołectwa- stan na 27.12.2016 r.

Lp.	Sołectwo/miejscowość	Liczba wydanych niebieskich kart Stan 31.12.2013 r	Liczba wydanych niebieskich kart Stan 31.12.2014 r)	Liczba wydanych niebieskich kart Stan 31.12.2015 r	Liczba wydanych niebieskich kart Stan 27.12.2016 r
1	OSIECK	3	1	2	1
2	Augustówka	0	0	5	1
3	Sobienki	1	1	1	0
4	Pogorzel	0	0	1	1

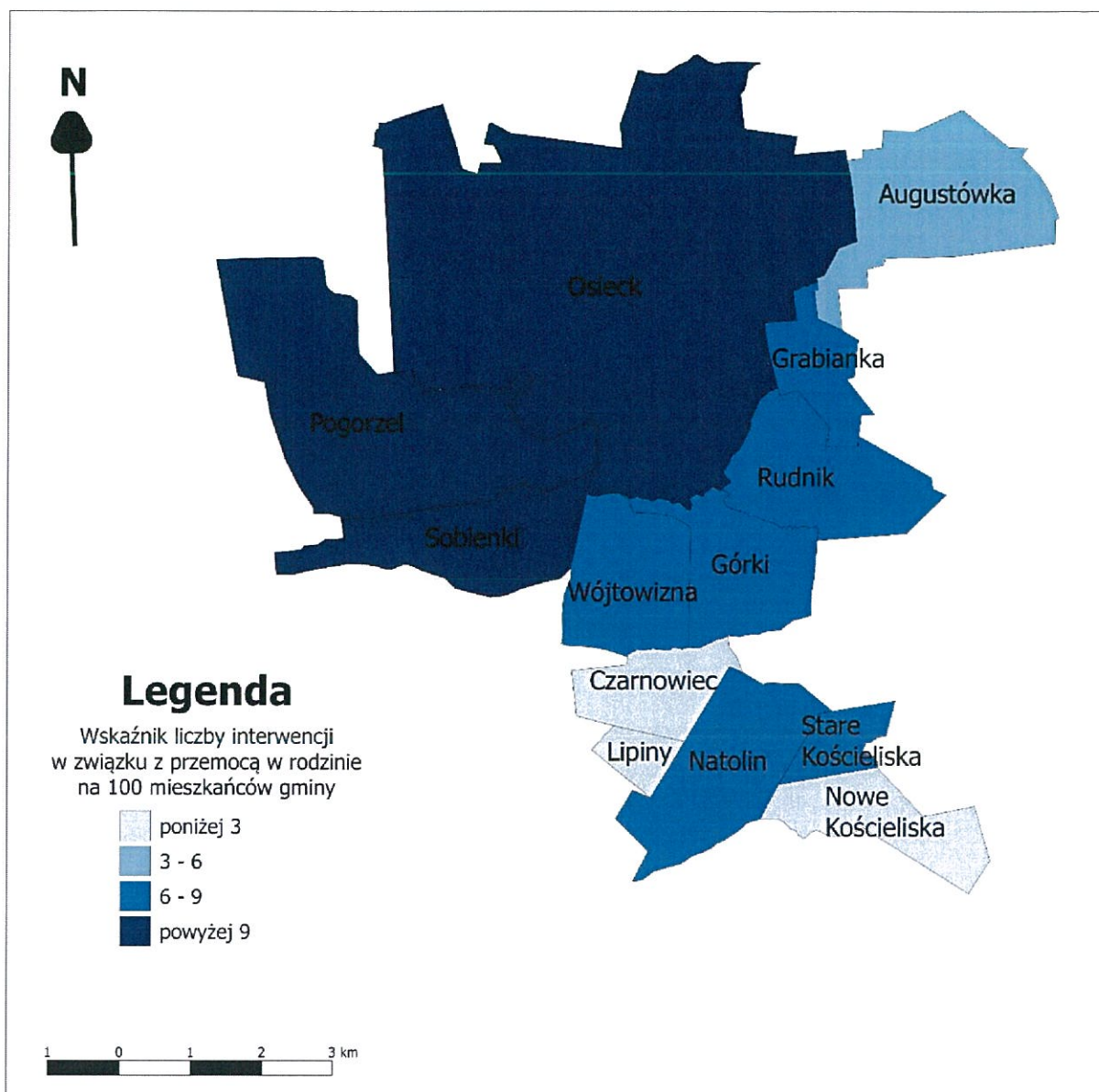
Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych otrzymanych od Powiatowej Komendy Policji

Największy proporcjonalny udział tych interwencji w stosunku do liczby mieszkańców danej miejscowości zaobserwowano w miejscowościach: Pogorzel, Osieck, Sobienki. Statystyki z trzech ostatnich lat potwierdzają, że analizowane zjawisko ma charakter utrwalony i nasilający się (liczba wzrasta systematycznie: dla roku 2013 wynosiła 229 interwencji, a dla roku 2014 wyniosła 232 interwencje).

Najwyższy poziom wskaźnika liczby interwencji w 2015 r w stosunku do liczby interwencji w 2013 r odnotowano w następujących miejscowościach: Pogorzel, Osieck, Stare Kościeliska, Rudnik, Wójtowizna, Grabianka, Augustówka.

Na podstawie kompleksowo przeanalizowanych danych zarówno w zakresie przyznanych niebieskich kart jak również interwencji w związku z przemocą w rodzinie największe potrzeby profilaktyki rodzinnej wskazane są w miejscowościach: Osieck, Augustówka, Pogorzel.

Rysunek 9 Wskaźnik liczby interwencji w związku z przemocą w rodzinie na 100 mieszkańców – stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Osieck

Tabela 9 Liczba interwencji w związku z przemocą w rodzinie w podziale na sołectwa- stan na 31.12.2015 r.

Lp.	Sołectwo/miejscowość	Liczba interwencji w związku z przemocą w rodzinie (stan na 31.12.2015r)	Wskaźnik liczby interwencji w związku z przemocą w rodzinie na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Oznaczenie punktacji do wyznaczenia obszaru zdegradowanego
1	AUGUSTÓWKA	56	5,85	0
2	CZARNOWIEC		-	0
3	GÓRKI	10	7,37	1
4	GRABIANKA	9	6,57	0
5	LIPINY		-	0
6	NATOLIN	14	8,92	1
7	NOWE KOŚCIELISKA		-	0
8	OSIECK	98	9,47	1
9	POGORZEL	47	10,88	1
10	RUDNIK	10	7,58	0
11	SOBIENKI	22	9,32	1
12	STARE KOŚCIELISKA	2	8,00	1
13	WÓJTOWIZNA	7	7,22	0
	GMINA	282	7,78%	

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych otrzymanych od Powiatowej Komendy Policji

Powyższe dane przeanalizowano również na poziomie ulic, jednakże ze względu na dużą ich wrażliwość, materiał ten stanowi bazę do opracowania programu integracji społecznej (oraz działań będących w połączeniu z innymi obszarami wsparcia społecznego np. edukacji społecznej, profilaktyki społecznej) miały na celu wypracowanie modeli działań społecznych poprzez programy integracji rodzinnej na poziomach wielopokoleniowych (dziadkowie, rodzice, dzieci), dbałości o wartości i dobre wzorce zachowań.

Problem należałoby traktować jako pewnego rodzaju program wypracowania z rodzinami potrzebującym wsparcia – pewnego modelu współpracy oraz programami „ponad instytucjonalnymi” łączącymi środowiska z poszczególnych sołectw, środowiska rodziców oraz organizacje pozarządowe – obecnie istniejące m. innymi: Stowarzyszenie Przyjaciół Osiecka i Okolic, Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół w Osiecku „Nasza Szkoła” oraz Stowarzyszenie Rozwoju Augustówki i Okolic.

W procesie diagnozy potrzeb, mieszkańcy wskazali w ramach dyskusji społecznych potrzebę stworzenia lub wygospodarowania takiego centrum rozwoju społecznego, oferującego zintegrowany program edukacji społecznej, integracji międzypokoleniowej, miejsca inspiracji rodzinnej oraz „przestrzeni otwartej” do spędzania czasu dla całych rodzin.

Ubóstwo i wykluczenie społeczne

Ośrodek Pomocy Społecznej w Osiecku to instytucja, która ma za zadanie wspierać osoby ubogie i zagrożone wykluczeniem społecznym. Ustawa o pomocy społecznej określa jakie przypadki i okoliczności należy rozpatrywać przy udzielaniu świadczeń. GOPS w Osiecku swoje działania kieruje do osób lub rodzin, które nie mają możliwości zaspokojenia swoich podstawowych potrzeb bytowych.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezdomności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnosprawnych lub wielodzietnych;
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze;
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmu lub narkomanii;
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Podczas analizy problemu wykluczenia społecznego, zwrócono również uwagę na liczbę osób niepełnosprawnych zamieszkałych w Gminie Osieck. Jest to bowiem jedna z grup społecznych najbardziej narażonych na to zjawisko. Na terenie Gminy Osieck zamieszkuje ogółem 31 osób niepełnosprawnych. Z powodu braku odpowiednich placówek i doraźnej pomocy gmina nie jest w stanie zapewnić wsparcia tym mieszkańcom. Najbliższe tego typu miejsca znajdują się w Otwocku, niestety brak zorganizowanego transportu dla tych osób i tak uniemożliwia im korzystanie z tych ośrodków.

Budynki użyteczności publicznej w Gminie Osieck także utrudniają dogodny dostęp dla osób niepełnosprawnych np. z powodu braku podjazdów, wind czy innych funkcjonalnych usprawnień.

Najpoważniejsze problemy jakie dotyczą tą grupę osób to:

- Ubóstwo (z powodu niskich świadczeń)
- Bariery architektoniczne
- Trudności z podjęciem pracy
- Problemy w zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny

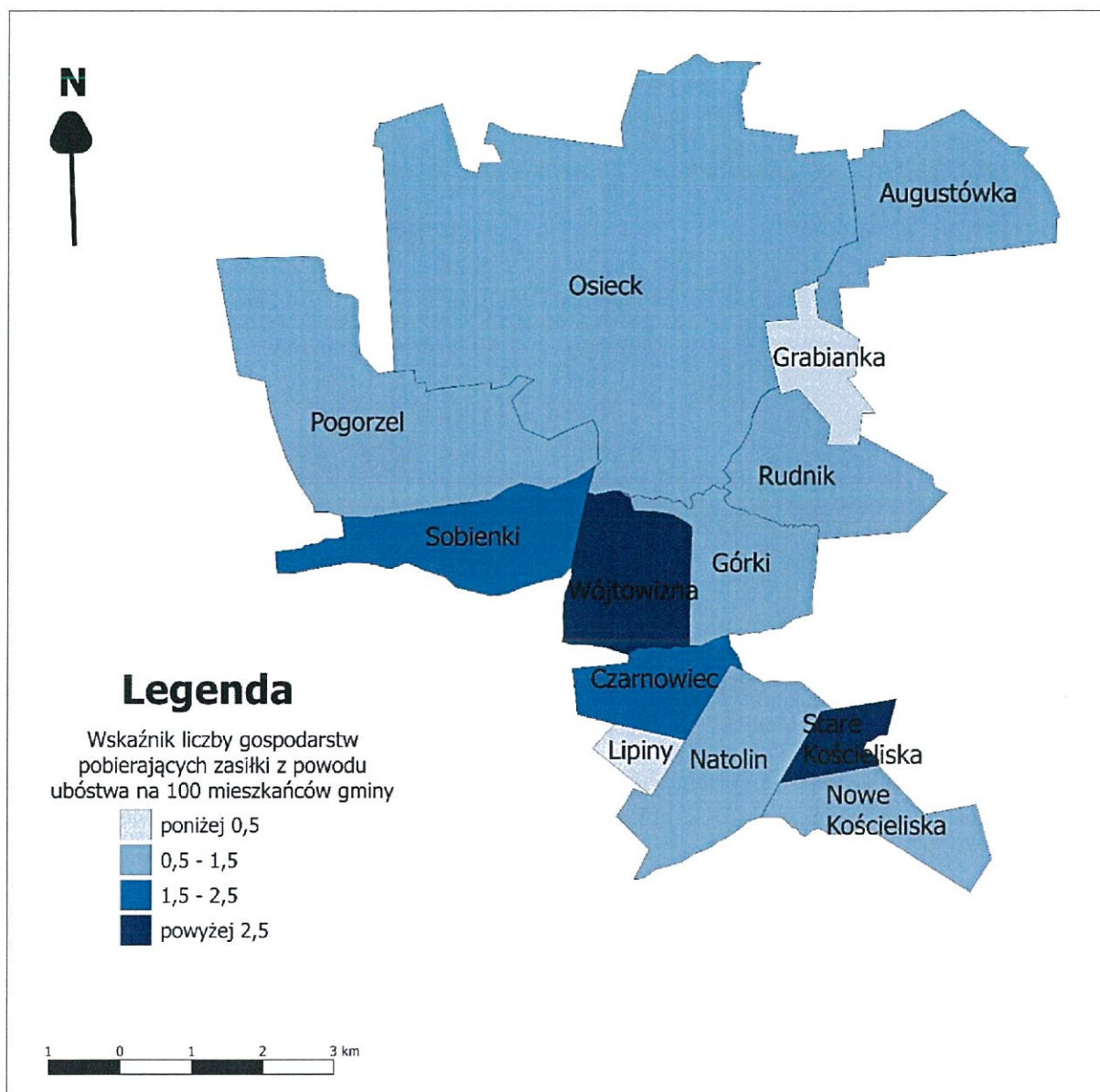
Gospodarstwa domowe pobierające zasiłki z powodu ubóstwa

Jednym z przyjętych wskaźników do analizy, który może doprowadzić do wykluczenia społecznego jest liczba gospodarstw domowych pobierających zasiłki z powodu ubóstwa.

Mając na celu kompleksowe przeciwdziałanie problemom rodzin z dziećmi – dla zobrazowania potrzeb przeciwdziałania problemom rodzin najbardziej wymagających wsparcia ze względu na potrzeby prawidłowego rozwoju rodzin z dziećmi – dane te zestawiono z liczbą świadczeń wychowawczych

pobieranych w ramach kryterium dochodowego na 1 dziecko (tzw.: „500+”). Dane dotyczące tych zjawisk przedstawiają poniższe Tabele.

Rysunek 10 Wskaźnik gospodarstw pobierających zasiłki z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców – stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Osieck

Tabela 10. Liczba gospodarstw domowych pobierających zasiłki z powodu ubóstwa w Gminie Osieck w podziale na sołectwa- stan na 31.12.2015 r.

Lp.	Sołectwo/miejscowość	Liczba gospodarstw domowych pobierających zasiłki z powodu ubóstwa (stan na 31.12.2015)	Udział danego sołectwa w ogólnej liczbie gospodarstw pobierających zasiłki z powodu ubóstwa (stan na 31.12.2015)	Wskaźnik liczby gospodarstw pobierających zasiłki z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Oznaczenie punktacji do wyznaczenia obszaru zdegradowanego
1	AUGUSTÓWKA	7	24,44%	0,73	0
2	CZARNOWIEC	2	4,44%	2,44	1
3	GÓRKI	1	2,22%	0,79	0
4	GRABIANKA	0	0,00%	-	0
5	LIPINY	0	0,00%	-	0
6	NATOLIN	1	2,22%	0,64	0
7	NOWE KOŚCIELISKA	2	4,44%	1,18	0
8	OSIECK	15	24,44%	1,45	1
9	POGORZEL	5	11,11%	1,16	0
10	RUDNIK	1	2,22%	0,76	0
11	SOBIENKI	5	11,11%	2,12	1
12	STARE KOŚCIELISKA	1	2,22%	4,00	1
13	WÓJTOWIZNA	5	11,11%	5,15	1
	GMINA	45	100,00%	1,24	

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

Analiza danych wykazała, że koncentracja bezwzględna osób pobierających zasiłki społeczne występuje w największych miejscowościach. Dokonując analizy pogłębionej, zjawisko ubóstwa jest bardzo rozproszone (łącznie zasiłki pobrało w 2015 roku 45 rodzin, a świadczenie wychowawcze 500+ na pierwsze dziecko 166 rodzin) i nie wykazuje zjawiska koncentracji przestrzennej. A analizując wskaźnik pobierających zasiłki z tyt. ubóstwa do liczby mieszkańców w danej miejscowości najwyższy poziom wskaźnika występuje w miejscowościach:

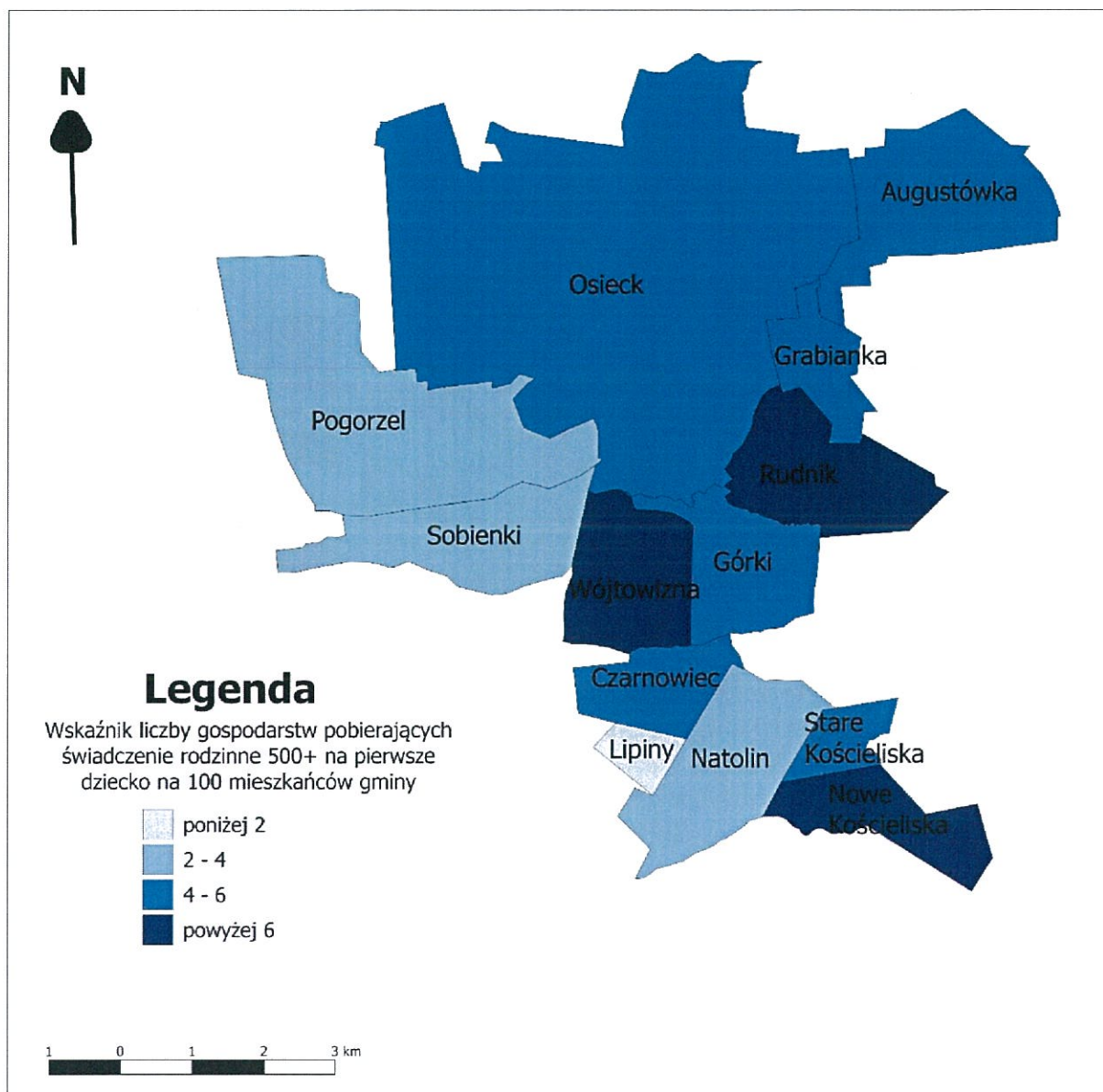
- Czarnowiec
- Osieck
- Sobienki
- Stare Kościeliska
- Wójtowizna
- W przedstawionych powyżej pięciu miejscowościach zasiłki z tytułu ubóstwa pobiera 37 gospodarstw domowych, co stanowi 82,22% wszystkich gospodarstw otrzymujących ten rodzaj zasiłku.

Najwyższy poziom Wskaźnika liczby osób pobierających świadczenie wychowawczego powyżej wartości średniej dla Gminy można zaobserwować w poniższych miejscowościach i sołectwach:

- Czarnowiec,

- Górki,
- Nowe Kościeliska,
- Osieck,
- Rudnik,
- Wójtowizna

Rysunek 11 Wskaźnik liczby gospodarstw pobierających świadczenie rodzinne 500+ na pierwsze dziecko na 100 mieszkańców gminy – stan na 31.12.2015 r.

- Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Osieck

Tabela 11. Liczba gospodarstw domowych pobierających świadczenie wychowawcze 500+ (na pierwsze dziecko) w Gminie Osieck w podziale na sołectwa- stan na 31.12.2015 r.

Lp.	Sołectwo/miejscowość	Liczba gospodarstw domowych świadczenie rodzinne 500+ na pierwsze dziecko (stan na 31.12.2015)	Udział danego sołectwa w ogólnej liczbie gospodarstw pobierających świadczenie rodzinne 500+ na pierwsze dziecko (stan na 31.12.2015)	Wskaźnik liczby gospodarstw pobierających świadczenie rodzinne 500+ na pierwsze dziecko na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Oznaczenie punktacji do wyznaczenia obszaru zdegradowanego
1	AUGUSTÓWKA	41,00	24,70%	4,28	0
2	CZARNOWIEC	4,00	2,41%	4,88	1
3	GÓRKI	7,00	-	5,51	1
4	GRABIANKA	6,00	-	4,38	0
5	LIPINY	-	-	-	0
6	NATOLIN	6,00	3,61%	3,82	0
7	NOWE KOŚCIELISKA	12,00	7,23%	7,10	1
8	OSIECK	50,00	30,20%	4,83	1
9	POGORZEL	17,00	10,24%	3,94	0
10	RUDNIK	8,00	-	6,06	1
11	SOBIENKI	6,00	3,61%	2,54	0
12	STARE KOŚCIELISKA	1,00	0,66%	4,00	0
13	WÓJTOWIZNA	8,00	4,82%	8,25	1
	GMINA	166,00	100,00%	4,58	0

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

Kompleksowo dane te zostały przeanalizowane na poziomie ulic i poszczególnych sołectw, nie przedstawiano ich w Programie, ale jednocześnie kierunkowa polityka pomocy rodzinom opiera się na wsparciu poszczególnych mieszkańców i rodzin przez instytucje wsparcia działające na terenie Gminy GOPS oraz instytucje pozarządowe – np. kościelne. W tak małej społeczności potrzeby osób wymagających wsparcia materialnego znane są zarówno w placówkach edukacyjnych, jak również poszczególnych jednostkach gminy – indywidualnie.

Dane pozyskane od GOPS w Osiecku potwierdzają koncentrację kryzysowych czynników społecznych na terenie miejscowości Osieck. Konieczne są zatem takie działania i dedykowane programy, które będą wspierały mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym i zachęcały do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz rozwoju przedsiębiorczości. W mniejszych sołectwach problem ten narasta powoli, ale systematycznie i wymaga kompleksowego podejścia do stworzenia szansy zatrudnienia na terenie gminy – który to cel jest jednym z kluczowych problemów zdiagnozowanych w procesie rozmów z mieszkańcami.

Warto nadmienić, iż Gmina zabudowana jest nieruchomościami indywidualnymi, nie posiada mieszkań komunalnych. W praktyce sytuacja materialna mieszkańców jest bardzo zróżnicowana i nie ma na terenie Gminy sołectw, które obszarowo wymagałyby interwencji i podjęcia działań systemowych. Problemy ubóstwa mają wymiar bardziej rozproszony i potrzeba jest dotarcia z kompleksową pomocą

dla wybranych rodzin, gdzie ubóstwo jest jedynie wynikiem trudnej sytuacji życiowej połączone z długotrwałą chorobą, trudnościami zawodowymi, niepełnosprawnością.

Kwestia ubóstwa jest najbardziej dotkliwa społecznie w rodzinach wychowujących dzieci dlatego powyżej analizowany wskaźnik wymaga rozszerzenia o analizę potrzeb rodzin narażonych na trudności życiowe ze względu na niewystarczającą zasobność materialną. – w kontekście zasiłku gospodarstwa domowe pobierające zasiłki dotyczących określonych kierunków pomocy społecznej- „bezradność w sprawach wychowawczych, zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych”.

W przypadku rodzin w całej Gminie Osieck – zostało wypłaconych łącznie 39 zasiłków z tego tytułu. Dominującą większość stanowiły rodziny z Osiecka – 21 rodzin, oraz pojedyncze rodziny z pozostałych innych miejscowości (ze względu na wrażliwość danych nie zostały przytoczone dane szczegółowe) Potrzeby rodzin w tym zakresie wskazują tendencję wzrostową (dla porównania w roku 2013 takich gospodarstw domowych było 12). Podobne podejście zastosowano do prezentacji pozostałych zasiłków – w Programie zostanie zaprezentowana liczba dla mieszkańców Osiecka oraz łączna liczba wypłaconych zasiłków w całej gminie w 2015 roku.

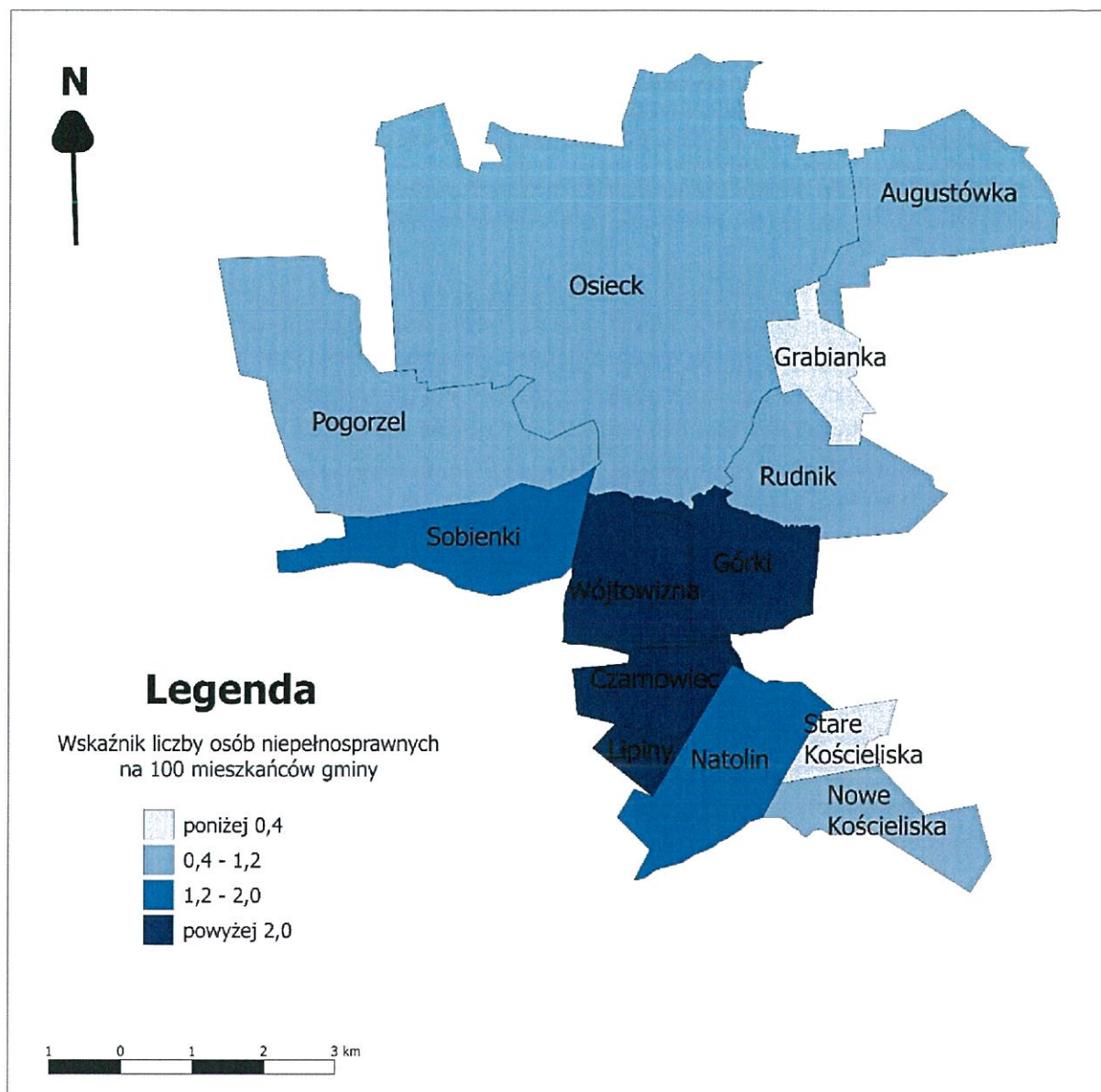
Dużą korelację w koncentracji zasiłków w oparciu o dane dotyczące „liczby dzieci korzystających z pomocy społecznej w formie posiłków” – największa liczba dzieci również pochodzi z miejscowości Osieck – 21 osób, na łączną liczbę 38 korzystających dzieci w całej gminie.

Analizując dane dotyczące gospodarstw domowych pobierających zasiłki dotyczące określonych kierunków pomocy społecznej długotrwała i ciężka choroba – w Osiecku takich rodzin potrzebujących wsparcia odnotowano 6 w 2015 roku, łącznie w całej gminie 16 rodzinom udzielono powyższego świadczenia. Tendencja wypłaty zasiłku tego typu wykazuje trend niekorzystny – w 2013 roku osób wymagających wsparcia z tego tytułu było 13.

Potrzeba wsparcia dla osób niepełnosprawnych

Miernikiem, który również jest powodem wykluczenia społecznego i wpływa na stopień ubóstwa jest uprawnienie do zasiłku z tytułu niepełnosprawności, dlatego zespół ds. Rewitalizacji zaproponował szczegółowe przeanalizowanie Wskaźnika dotyczącego liczby niepełnosprawnych na 100 mieszkańców.

Rysunek 12 Wskaźnik liczby osób niepełnosprawnych na 100 mieszkańców gminy– stan na 31.12.2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Osieck

Tabela 12 Liczba osób niepełnosprawnych w Gminie Osieck w podziale na sołectwa- stan na 31.12.2015 r.

Lp.	Sołectwo/miejscowość	Liczba osób niepełnosprawnych (stan na 31.12.2015)	Udział danego sołectwa w ogólnej liczbie osób niepełnosprawnych (stan na 31.12.2015)	Wskaźnik liczby osób niepełnosprawnych na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Oznaczenie punktacji do wyznaczenia obszaru zdegradowanego
1	AUGUSTÓWKA	7	22,58%	0,73	1
2	CZARNOWIEC	2	6,45%	2,44	1
3	GÓRKI	3	9,68%	2,36	1
4	GRABIANKA	0	0,00%	-	0
5	LIPINY	1	3,23%	2,70	1
6	NATOLIN	2	6,45%	1,27	1
7	NOWE KOŚCIELISKA	1	3,23%	0,59	1
8	OSIECK	5	16,13%	0,48	1
9	POGORZEL	2	6,45%	0,46	1
10	RUDNIK	1	3,23%	0,76	1
11	SOBIENKI	4	12,90%	1,69	1
12	STARE KOŚCIELISKA	0	0,00%	-	0
13	WÓJTOWIZNA	3	9,68%	3,09	1
	GMINA	31	100,00%	0,86	1

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

Według danych zawartych w powyższej największa liczba osób niepełnosprawnych zamieszkuje następujące miejscowości:

- Augustówka (ulice: Kolejowa, Olszowa, Osiecka)
- Osieck (ulice: Warszawska, Krakowska, Lubelska)
- Sobienki

Wskazany obszar zamieszkuje 16 osób niepełnosprawnych, a stanowi to 51,61% wszystkich niepełnosprawnych zamieszkałych w Gminie Osieck. Miejscowości te wymagają systematycznego rozbudowywania i modernizacji infrastruktury technicznej (np. podjazdy, windy przy instytucjach publicznych), co pozwoli na zwiększenie jej dostępności dla mieszkańców potencjalnie zagrożonych wykluczeniem społecznym. **Jednocześnie bardzo istotne jest podjęcie działań mających na celu włączenie osób niepełnosprawnych – do aktywnego życia społecznego i w miarę możliwości zaangażowanie ich do współpracy na rzecz rozwoju mieszkańców a tym samym zmniejszanie liczby osób korzystających z zasiłków dla osób niepełnosprawnych.**

Kwestią która została zgłoszona przez mieszkańców jest również problem społeczny związany z brakiem publicznych przedszkoli na terenie Gminy Osieck. Problem jest narastający i ma swoje odzwierciedlenie również w trudnościach młodych matek, które chciałyby wrócić do pracy zawodowej

– a niedobór miejsc przedszkolnych dodatkowo utrudnia powrót na rynek pracy (lub staje się to nie racjonalne z powodów finansowych).

Tabela 13 Wskaźnik niedoboru miejsc w przedszkolach publicznych w Gminie Osieck w podziale na sołectwa- stan na 31.12.2015 r.

Lp.	Sołectwo/miejscowość	Liczba kobiet w wieku produkcyjnym - stan na 31 grudnia 2015	Liczba dzieci w wieku przedszkolnym - stan na 31 grudnia 2015	Liczba dzieci, dla których zabrakło miejsc w przedszkolach publicznych w roku 2015/2016	Wskaźnik liczby dzieci, dla których zabrakło miejsc w przedszkolach publicznych na 100 dzieci w roku 2015/2016	Oznaczenie punktacji do wyznaczenia obszaru zdegradowanego
1	AUGUSTÓWKA	275	46	46	100%	1
2	CZARNOWIEC	21	1	1	100%	1
3	GÓRKI	32	7	7	100%	1
4	GRABIANKA	42	5	5	100%	1
5	LIPINY	9	3	3	100%	1
6	NATOLIN	42	1	1	100%	1
7	NOWE KOŚCIELISKA	58	5	5	100%	1
8	OSIECK	327	43	43	100%	1
9	POGORZEL	114	13	13	100%	1
10	RUDNIK	29	7	7	100%	1
11	SOBIENKI	74	6	6	100%	1
12	STARE KOŚCIELISKA	5	1	1	100%	1
13	WÓJTOWIZNA	33	6	6	100%	1
	Razem	1061	144	144	100%	

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

Powyższe dane potwierdzają zgłaszane przez mieszkańców występowanie kryzysu w obszarze społecznym – i praktycznie niezbędne są natychmiastowe działania które przyczynią się do rozwiązań tego narastającego problemu.

2.2. PODSUMOWANIE DIAGNOZY W SFERZE SPOŁECZNEJ

1. W Gminie Osieck można zaobserwować spadek liczby ludności w wybranych obszarach, co przy długotrwałym natężeniu zjawiska może spowodować efekt depopulacji. W 2015 r. odnotowano na terenie gminy wysoki odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Jest to sygnał, iż na wybranym obszarze zauważalny jest proces starzejącego się społeczeństwa, który może doprowadzić do niekorzystnej sytuacji ekonomicznej w gminie. Ta tendencja spowodowana jest między innymi odpływem młodych ludzi do pracy do większych miast np. Otwocka, Warszawy.

2. Spośród badanych obszarów można wyodrębnić obszary z relatywnie wysoką skalą przestępstw i wykroczeń oraz zarejestrowanych zdarzeń. Największe natężenie tego zjawiska pojawia się na obszarach najbardziej zaludnionych takich jak Osieck, Augustówka i Pogorzel, gdzie skala zjawiska wyniosła 79,31% wszystkich przestępstw odnotowanych na obszarze gminy. Związek pomiędzy warunkami życia, a zagrożeniem przestępczością jest wysoce skorelowany. Brak bezpieczeństwa na danym obszarze spowodowany jest brakiem Posterunku Policji, wzrostem bezrobocia oraz warunkami społeczno-gospodarczymi na terenie gminy, które wpływają na postawy społeczne.
3. W 2015 r. w miejscowościach Osieck i Augustówka największa ilość gospodarstw domowych otrzymywała zasiłek z tytułu ubóstwa (24,44% wszystkich pobranych zasiłków z tego tytułu na obszarze gminy, dla każdej z wymienionych wyżej miejscowości), co łącznie stanowiło niemal 50% wszystkich gospodarstw domowych pobierających zasiłki z tego tytułu. Wobec mieszkańców borykających się z niemożnością zaspokojenia swoich podstawowych potrzeb oraz żyjących w trudnych warunkach należy podjąć takie działania (praca socjalna), aby osoba zmieniła postawę z roszczeniowej na aktywną, a tym samym zmieniła sposób myślenia. Konieczne są programy aktywizujące społeczność wymagającą wsparcia, takie, które umożliwią powrót na rynek pracy (np. zmiana kwalifikacji zawodowych, kursy, szkolenia).
4. Dotkliwym problemem jest również zintegrowane wsparcie społeczne w wychowaniu dzieci – w oparciu o dane liczbowe korzystających ze świadczenia socjalnego dla rodzin o najniższych dochodach (pobierających świadczenie „500+” na pierwsze dziecko) – takiego wsparcia wymaga 160 rodzin.
5. Problem wykluczenia społecznego dotyczy także osób niepełnosprawnych, które często napotykają na niekorzystne warunki natury architektonicznej, ograniczone możliwości zatrudnienia czy słaby dostęp do edukacji. W Gminie Osieck na terenie miejscowości Augustówka, Osieck oraz Sobienki zamieszkiwało 51,61% wszystkich osób niepełnosprawnych z obszaru gminy. W powyższych miejscowościach należy zwrócić uwagę na dostępność infrastruktury socjalnej, technicznej czy edukacyjnej lub jej rozbudowę i modernizację w celu zapobiegania marginalizacji społecznej osób z orzeczeniem o niepełnosprawności. Kolejnym ważnym działaniem, koniecznym do realizacji jest stworzenie programów wsparcia osób niepełnosprawnych oraz osób z orzeczeniem o niepełnosprawności, które umożliwią osobom niepełnosprawnym aktywizację zawodową adekwatnie do ich aktualnych możliwości psychofizycznych.

2.3. DIAGNOZA SFERY GOSPODARCZEJ

Szczegółowa analiza przeprowadzona podczas warsztatów z mieszkańcami i przedsiębiorcami wykazała, iż najpoważniejszymi problemami występującymi w Gminie Osieck w sferze gospodarczej są:

- Apatia w zakładaniu działalności gospodarczych oraz rozwoju przedsiębiorczości
- Brak wykorzystywania potencjałów zewnętrznych np. środków zewnętrznych przez mikro przedsiębiorstwa i działalności gospodarcze i szans płynących z pozyskania funduszy

zewnątrznych. Potrzeba wzmocnienia lokalnych przedsiębiorców w zakresie możliwości rozwoju swoich przedsiębiorstw,

- Deficyt wiedzy w zakresie przedsiębiorczości począwszy od młodzieży poprzez osoby dorosłe - aby nie obawiały zakładać się działalności gospodarczej, ale również aby były jak najlepiej przygotowane do takich działań,
- Wysoka liczba osób zarejestrowanych jako osoby bezrobotne,
- Trudności w pozyskaniu solidnych i uczciwych pracowników,
- Niekorzystna sytuacja w odniesieniu do liczby podmiotów gospodarczych

Mieszkańcy Gminy Osieck w zasadniczej mierze zatrudnienie znajdują w Otwocku, na trasie komunikacyjnej między Osieckiem a Warszawą bądź w Warszawie. Istotnym pracodawcą są też instytucje publiczne na terenie gminy (Urząd Gminy, szkoły, Ośrodek Zdrowia).

Na terenie Gminy Osieck – prowadzonych jest kilka firm usługowych i małych zakładów produkcyjnych. W centrum Osiecka znajduje się kilka małych sklepów, lokalna piekarnia, pojedyncze firmy usługowe. Potencjał gminy nie jest wykorzystywany gospodarczo, sami mieszkańcy potwierdzają, że większość z nich korzysta z usług w innych gminach: Garwolinie, Pilawie, Warszawie. Co tworzy zamknięty krąg – potencjalni przedsiębiorcy przejawiają obawy otworzenia zakładu gastronomicznego na terenie gminy - aby mógł on w dostępny sposób świadczyć usługi dla mieszkańców oraz osoby przejezdne, z drugiej zaś strony mieszkańcy jeżeli już korzystają z takich usług to wybierają inne miejscowości, potrzebne jest wytworzenie potrzeby korzystania z lokalnych produktów i usług – w opinii mieszkańców brak jest zjawiska „dobrze rozumianego patriotyzmu lokalnego” i docenienia walorów własnych producentów i wytwórców.

Na terenie Gminy Osieck – działa kilku przedsiębiorców – do najważniejszych z nich należy: Producent rozdzielnic i obudów elektrycznych „JAKMET”, Zakład Stolarski „Kołatek” , Przedsiębiorstwo Budowy Dróg i Mostów, Fabryka Emulsji Drogowych "FEDRO" , Hotel „Pod sosnami” oraz liczne sklepy i zakłady usługowe. Część osób zamieszkałych w gminie prowadzi własną działalność gospodarczą, usługową lub rzemieślniczą.

W 2015r. na terenie Gminy Osieck zarejestrowanych osób bezrobotnych było łącznie, 138 z czego najliczniejszą grupę tych osób odnotowano w miejscowościach Osieck i Augustówka (ogółem 106 bezrobotnych).

Bezrobocie jest zjawiskiem złożonym, które koreluje z takimi społecznymi zjawiskami jak:

- Konflikty rodzinne
- Zubożenie rodzin
- Nasilenie patologii społecznych
- Brakiem wiary we własne możliwości

Istotną informacją jest również liczba długotrwale bezrobotnych, która na koniec grudnia 2015 roku wynosiła 32 osoby (z czego 18 osób było zarejestrowanych w miejscowości Osieck a 10 osób w Augustówce), pojedyncze osoby były zarejestrowane kilku innych w kilku miejscowościach.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych

Bezrobocie to jeden z najtrudniejszych problemów społeczno- gospodarczych, ponieważ skutkiem bezrobocia jest wzrost przestępczości i pogłębiające się ubóstwo oraz degradacja społeczna ludności. Bezrobocie posiada zdecydowanie negatywne skutki dla społeczeństwa. Są nimi: wysokie koszty świadczeń socjalnych, niewykorzystane zdolności do pracy bezrobotnych, poczucie zagrożenia utratą pracy ludzi zatrudnionych i zwiększenie się zjawisk niepożądanych (np. alkoholizm, narkomania, przestępczość, samobójstwa, kradzieże, rozwody itp.)

Tabela 14 Wskaźnik liczby bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na 100 osób stan na 31.12.2015

Lp.	Sołectwo/miejscowość	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych (stan na 31.12.2015)	Udział danego sołectwa w ogólnej liczbie bezrobotnych	Wskaźnik liczby bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na 100 osób stan na 31.12.2015 r.	Oznaczenie punktacji do wyznaczenia obszaru zdegradowanego
1	AUGUSTÓWKA	52	37,68%	8,61	1
2	CZARNOWIEC	1	0,72%	1,22	1
3	GÓRKI	5	3,62%	3,94	1
4	GRABIANKA	1	0,72%	0,73	1
5	LIPINY	0	0,00%	-	0
6	NATOLIN	7	5,07%	4,46	1
7	NOWE KOŚCIELISKA	6	4,35%	3,55	1
8	OSIECK	54	39,13%	5,22	1
9	POGORZEL	4	2,90%	0,93	1
10	RUDNIK	0	0,00%	-	0
11	SOBIENKI	4	2,90%	1,69	1
12	STARE KOŚCIELISKA	0	0,00%	-	0
13	WÓJTOWIZNA	4	2,90%	4,12	1
	GMINA	138	100,00%	3,81	1

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

Na potrzeby diagnozy przeanalizowano obszary gminy pod kątem natężenia bezrobocia. Powyższa Tabela ilustruje dane odnoszące się do tego zjawiska. Dane zostały również przeanalizowane na poziomie ulic – jednak nie zaprezentowano ich w Raporcie ze względu na wysoki poziom wrażliwości społecznej.

Obszary wyróżniające się największą skalą bezrobocia to:

- Osieck,
- Augustówka
- Natolin

Na powyższych obszarach zamieszkuje 113 osób zarejestrowanych jako bezrobotne, co stanowi 81,88% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Osieck. Zjawiska kryzysowe w sferze gospodarczej

na danym obszarze w dużej mierze wynikają z niskiego poziomu rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz braku skuteczności podejmowanych działań w celu aktywizacji osób bezrobotnych. Istotne jest bowiem tworzenie programów wsparcia dla osób zainteresowanych prowadzeniem własnej działalności gospodarczej co spowoduje zwiększenie liczby aktywnych podmiotów gospodarczych, a tym samym zmniejszenie liczby osób bezrobotnych na terenie gminy.

Na wskaźniki bezrobocia należy spojrzeć na Gminę Osieck jako w kontekście małej miejscowości gminnej - satelickiej położonej w odległości umożliwiającej dojazd do Warszawy w ciągu około 1 godziny. Większość osób pracujących dojeżdża do pracy do Warszawy, praktycznie trudnym do oszacowania problemem jest faktyczny poziom bezrobocia. Wskaźniki „zaczynają się urealniać” – w sytuacji poszukiwania na terenie Gminy Osieck pracowników – bardzo trudno ich pozyskać.

Bazując na informacjach od lokalnych przedsiębiorców i osób prowadzących działalność gospodarczą – dużą trudnością jest znalezienie odpowiedzialnego i godnego zaufania pracownika, który solidnie chciałby podjąć zatrudnienie w dłuższym okresie czasu, tak aby pracodawca nie bał się zainwestować swojego czasu w edukację, przeszkolenie oraz nauczenie potrzebnego zawodu.

Z drugiej strony poważnym problemem lokalnych mieszkańców jest „brak wiary we własne siły” w celu założenia i prowadzenia działalności gospodarczej.

Kluczowe problemy wskazywane podczas warsztatów z przedsiębiorcami (oraz dyskusji podczas wyjazdu prezentującego dobre praktyki) do Bałtowa, można syntetycznie podsumować, wskazując tylko kilka najważniejszych opinii przedsiębiorców działających na terenie Gminy Osieck:

- przedsiębiorcy dostrzegają duże ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej, ze względu na trudności w poruszaniu się w gąszczu przepisów prawnych – muszą mieć osobę, która będzie ich przez te trudności „przeprowadzała”,
- Największą szansę przetrwania mają firmy rodzinne – gdzie podział obowiązków np. prowadzenie biznesu i prowadzenie dokumentacji, księgowości jest podzielone pomiędzy rodziców i dzieci lub małżeństwo,
- obciążenia podatkowe – z tytułu ZUS są bardzo dotkliwe w kontekście prowadzonej działalności gospodarczej i duża część pracujących w sferze usług np. remontowo budowlanych, wykańczania wnętrz – nie rejestruje swojej działalności a realizując „zlecenia z polecenia” w Warszawie i okolicach, nawet nie ogłasza – swoich usług lokalnie, nie płacąc również podatków,
- Problem z pozyskaniem solidnych pracowników, którzy nauczeni tajników zawodu będą chcieli pozostać u pracodawcy i uczciwie wywiązywać się z powierzonych obowiązków,
- Trudności z wypełnieniem standardów formalnych związanych z produkcją żywności (z przejściem z poziomu małej działalności agroturystycznej na poziom produkcji „przemysłowej”),
- Brak wiary w swoje możliwości, otwartości na nowe wyzwania, odwagi podjęcia nowych przedsięwzięć i rozwoju działalności w nowych kierunkach i dziedzinach gospodarczych, dostosowując się do nowych trendów, nowych potrzeb, klientów,

- Brak dostrzegania możliwości zdalnego realizowania usług – w dobie nowoczesnej technologii - możliwości świadczenia zdalnych usług np. informatycznych, księgowych, graficznych, które dawałyby potencjalne miejsca pracy na lokalnym rynku dla młodych absolwentów studiów wyższych.
- Brak aktywności w pozyskiwaniu zewnętrznych form wsparcia rozwoju przedsiębiorczości – podając przykład ostatniego naboru wniosków (IV kwartał 2016) dla przedsiębiorców w Ramach Lokalnej Grupy Działania – żaden z przedsiębiorców działających na terenie Gminy Osieck nie złożył wniosku – co świadczyć może o potrzebach wsparcia przedsiębiorców w szkoleniach z zakresu organizacji biznesu i poszukiwania nowych potencjałów rozwojowych dla firm, ale również szkoleń, wyjazdów studyjnych pokazujących najlepsze praktyki i prezentujące przykłady rozwiązań trudnych biznesowo sytuacji.

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych

Na podstawie liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych można określić poziom przedsiębiorczości mieszkańców. Niskie wskaźniki mogą być wyznacznikiem pogarszającej się kondycji gospodarki lokalnej oraz zwiększającego się bezrobocia.

Tabela 15 Wskaźnik zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym w sołectwach Gminy Osieck.

Lp.	Miejscowość/sołectwo	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (stan na 21.09.2016 r.)	Udział danego sołectwa w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (stan 21.09.2016 r.)	Wskaźnik zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do liczby osób w wieku	Oznaczenie punktacji do wyznaczenia obszaru zdegradowanego
1	AUGUSTÓWKA	41	29,50%	6,79%	0
2	CZARNOWIEC	0	0,00%	0,00%	1
3	GÓRKI	3	2,16%	4,48%	1
4	GRABIANKA	1	0,72%	1,22%	1
5	LIPINY	0	0,00%	0,00%	1
6	NATOLIN	3	2,16%	2,78%	1
7	NOWE KOŚCIELISKA	5	3,60%	4,67%	1
8	OSIECK	57	38,85%	9,09%	0
9	POGORZEL	21	15,11%	8,86%	0
10	RUDNIK	2	1,44%	2,86%	1
11	SOBIENKI	2	1,44%	1,36%	1
12	STARE KOŚCIELISKA	1	0,72%	8,33%	0
13	WÓJTOWIZNA	3	2,16%	5,00%	1
	GMINA	139	100,00%	6,34%	-

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

Powyższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w danym sołectwie i miejscowości Gminy Osieck, Pogorzel, Stare Kościeliska.

Najwięcej zarejestrowanych podmiotów gospodarczych dotyczy dużych miejscowości Osieck, Augustówka, jednocześnie w Gminie występuje narastający problem – zamykania działalności gospodarczych i przy jednoczesnym zaniku inicjatywy związanej z zakładaniem nowych działalności

Tabela 16 Wskaźnik zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym w sołectwach Gminy Osieck.

Lp.	Miejscowość/sołectwo	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w strefie przemysłowej (stan na 21.09.2016 r.)	Liczba zamkniętych przedsiębiorstw w strefie przemysłowej (21.09.2016 r.)	Wskaźnik zamkniętych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w strefie przemysłowej	Oznaczenie punktacji do wyznaczenia obszaru zdegradowanego
1	AUGUSTÓWKA	0	0	0	0
2	CZARNOWIEC	0	0	0	0
3	GÓRKI	0	0	0	0
4	GRABIANKA	0	0	0	0
5	LIPINY	0	0	0	0
6	NATOLIN	0	0	0	0
7	NOWE KOŚCIELISKA	0	0	0	0
8	OSIECK	4	2	50%	1
9	POGORZEL	0	0	0	0
10	RUDNIK	0	0	0	0
11	SOBIENKI	0	0	0	0
12	STARE KOŚCIELISKA	0	0	0	0
13	WÓJTOWIZNA	0	0	0	0
	GMINA	4	2	50%	-

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

Narastającym problemem gospodarczym w Gminie, jest fakt zamykania przedsiębiorstw – zwłaszcza z większych przedsiębiorstw (z potencjałem, zatrudniających kilkanaście, kilkadziesiąt osób) – w strefie przemysłowej, od 8 lat (kiedy funkcjonowało tam 4 przedsiębiorców – obecnie pozostało 2) i nie ma widocznych perspektyw – aby w strefie planowali osiedlić się nowi przedsiębiorcy.

Jednocześnie obserwujemy proces dużej rotacji małych przedsiębiorstw- zwłaszcza usługowych i handlowych - na przestrzeni ostatniego roku zamkniętych zostało 4 zakłady przedsiębiorców w stosunku do 57 zarejestrowanych na obszarze miejscowości Osieck - poziom kryzysu narasta oraz pojawiają się kolejne następstwa negatywnych zjawisk – zwiększona liczba osób korzystających z zasiłków w ramach pomocy społecznej.

Jak można zauważyć, najmniejsza liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowana jest w stosunkowo niewielkich sołectwach gminy, a poziom przedsiębiorczości mieszkańców tych miejscowości jest stosunkowo niewielki w porównaniu do innych sołectw. **Konieczne są zatem działania umożliwiające pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości poprzez stworzenie programów i szkoleń dedykowanych osobom zdecydowanym utworzyć działalność gospodarczą oraz wspieranie już działających podmiotów gospodarczych poprzez możliwość dotacji czy doradztwa gospodarczego.**

2.4.POSDUMOWANIE DIAGNOZY W SFERZE GOSPODARCZEJ

1. W 2015 r. w Gminie Osieck było zarejestrowanych ogółem 138 osób o statusie osób bezrobotnych. Największą grupę osób o tym statusie zamieszkiwało obszar miejscowości: Augustówka, Osieck oraz Natolin. W miejscowościach tych odnotowano ogółem 113 bezrobotnych, co stanowi aż 81,88% wszystkich osób zarejestrowanych w gminie. Niestety nie wszystkie osoby bezrobotne są zarejestrowane w PUP, istnieje również tzw. bezrobocie ukryte. Najtrudniej o zatrudnienie jest osobom bez kwalifikacji zawodowych oraz tym, którzy nie wykazują chęci do ich podnoszenia lub zmiany kwalifikacji zawodowych. Taka sytuacja implikuje konieczność wsparcia osób pozostających bez pracy w zakresie doradztwa zawodowego, kursów kwalifikacyjnych przygotowujących do zmiany zawodu. Dochód ze stosunku pracy stanowi zasadniczy element egzystencji, który wpływa nie tylko na sytuację materialną rodzin, ale także wpływa na ich postawy społeczne, konsumpcję dóbr kultury czy zaangażowanie w sprawy lokalne.
2. Na terenie Gminy Osieck zarejestrowanych było ogółem 139 podmiotów gospodarczych (stan na 21.09.2016 r.). Sołectwa, na których obszarze nie jest prowadzona działalność gospodarcza lub ich liczba nie przekracza 1% to: Czarnowiec, Lipiny, Stare Kościeliska oraz Grabianka. Potrzeba rozwoju lokalnej gospodarki jest kwestią pierwszej konieczności, dlatego też należy wspomóc mieszkańców poprzez doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz programy finansowe umożliwiające tworzenie i rozwój działalności gospodarczej. Wzrost aktywnych przedsiębiorców może znaleźć swoje przełożenie w zmniejszającej się liczbie osób bezrobotnych, a w konsekwencji wpłynąć na pobudzenie lokalnej gospodarki.

2.5.DIAGNOZA W SFERZE PRZESTRZENNO – ŚRODOWISKOWEJ

Do najważniejszych problemów w sferze przestrzenno-środowiskowej, którymi charakteryzują się wybrane obszary Gminy Osieck, należą:

Zagospodarowanie przestrzenne

- Wysoki stopień degradacji obiektów użyteczności publicznej oraz wysoka liczba zabytków wymagających remontu lub modernizacji,

Środowisko naturalne

- Niska efektywność energetyczna budynków wybudowanych przed 1961 r. (niepoddanych termomodernizacji)
- Niezadawalający stan techniczny pieców węglowych wykorzystywanych do ogrzewania domostw,
- Problem zatruwania środowiska naturalnego w wyniku palenia odpadami w piecach domowych

Infrastruktura techniczna

- Sieć drogowa i kolejowa

Położenie geograficzne sytuuje Gminę Osieck między większymi aglomeracjami. Gmina usytuowana jest między Warszawą a Lublinem. Przy czym od Warszawy dzieli ją 50 km, zaś od Lublina ponad 120 km. Gmina Osieck⁶ w obecnych granicach administracyjnych stanowi samodzielny organizm terytorialny, o wykształconych strefach funkcjonalno–przestrzennych, w którym, jednakże brakuje wyraźnego podziału na jednostki funkcjonalno–przestrzenne z wyróżnioną dominującą funkcją. Wydaje się, że przyczyny tego zjawiska tkwią w dwóch sferach: oprócz biernej ochrony wartości przyrodniczych i kulturowych, w gminie obserwuje się też mało skoordynowaną działalność inwestycyjną, opartą głównie na doraźnym uruchamianiu pojedynczych terenów w gminie przeznaczonych na działalność gospodarczą. Konieczna jest zatem rekompozycja struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy pod kątem nadania jej rozpoznawalnych cech, harmonii krajobrazowej, ciągłości przestrzennej. Warto również wspomnieć, iż infrastruktura drogowa w gminie nie zaspokaja obecnych potrzeb. Wysokie natężenie ruchu przekłada się również na zużycie nawierzchni dróg co w konsekwencji prowadzi do zmniejszenia płynności ruchu drogowego oraz straty w postaci uszkodzonych pojazdów.

Zagospodarowanie przestrzenne

Dla identyfikacji kryzysu w zagospodarowaniu przestrzennym wykorzystano ekspercką ocenę stanu następujących obiektów:

- obiektów publicznych i zabytków (wymagających remontu lub modernizacji lub zmiany funkcji)

Ważnym aspektem diagnozy przestrzenno- środowiskowej jest liczba zdegradowanych obiektów użyteczności publicznej oraz zabytków. Dzięki kompleksowemu podejściu do problemu możliwa jest sukcesywna modernizacja lub zmiana funkcji tych obiektów.

⁶Źródło: Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego uchwalony przez Radę Gminy w Osiecku Uchwała nr XXX/127/01 z dnia 27 czerwca 2001 roku. Obejmuje on obszar całej gminy i jest podstawą prowadzenia polityki przestrzennej.

Tabela 17 Liczba zdegradowanych obiektów publicznych i zabytków /wymagających remontu lub modernizacji lub zmiany funkcji – stan na 30.06.2016 r.

Lp.	Miejscowość/sołectwo	Liczba zdegradowanych obiektów publicznych i zabytków /wymagających remontu lub modernizacji lub zmiany funkcji (stan na 30.06.2016 r.)	Liczba budynków użyteczności publicznej	Wskaźnik zdegradowanych obiektów publicznych i zabytków /wymagających remontu lub modernizacji lub zmiany funkcji (stan na 30.06.2016 r.)	Oznaczenie punktacji do wyznaczenia obszaru zdegradowanego
1	AUGUSTÓWKA	2	2	1	1
2	CZARNOWIEC	0	-	0	
3	GÓRKI	1	1	1	1
4	GRABIANKA	1	1	1	1
5	LIPINY	0	-	0	
6	NATOLIN	2	2	1	1
7	NOWE KOŚCIELISKA	0	-	0	
8	OSIECK	9	9	1	1
9	POGORZEL	2	2	1	1
10	RUDNIK	1	1	1	1
11	SOBIENKI	1	1	1	1
12	STARE KOŚCIELISKA	0	-	0	
13	WÓJTOWIZNA	0	-	0	
	GMINA	19	19		

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

Największa koncentracja zdegradowanych obiektów publicznych oraz obiektów zabytkowych wymagających remontu lub modernizacji znajduje się w następujących miejscowościach:

- Osieck (ulice: Rynek, Warszawska)
- Augustówka (ulica: Kolejowa)
- Pogorzel
- Natolin

W powyższych miejscowościach znajduje się 15 zdegradowanych obiektów publicznych i zabytków, co stanowi 78,95% wszystkich tego typu obiektów w gminie. Obiekty ogólnodostępne o charakterze budynków użyteczności publicznej czy budynków posiadających wysokie walory architektoniczne (obiekty zabytkowe), stanowią nie tylko istotny element wizerunku gminy, ale także umożliwiają rozwinięcie ich funkcji w zależności od zapotrzebowania społecznego. Funkcje te mogą przybierać charakter kulturalny, edukacyjny, rekreacyjny służąc lokalnej społeczności i umożliwiając jej wszechstronny rozwój.

Za zdegradowane zabytki uznano przede wszystkim:

- ✓ Kościół parafialny – Osieck, ul. Warszawska 1
- ✓ Plebania – Osieck, ul. Kościelna 4
- ✓ Były Kościół Mariawicki – Pogorzal

Budynki zdegradowane stanowiące własność gminy:

- ✓ Budynek mieszkalny – Osieck, ul. Warszawska (własność gminy stanowi tylko połowa budynku)
- ✓ Budynek po GS – Osieck, ul. Rynek
- ✓ Budynek urzędu gminy – Osieck, ul. Rynek
- ✓ Budynek - punkt przedszkolny – Osieck, ul. Piławska
- ✓ Świetlica wiejska w Sobienkach
- ✓ Świetlica wiejska w Augustówce, ul. Kolejowa
- ✓ Szkoła podstawowa w Augustówce, ul. Kolejowa
- ✓ Zespół Szkół w Osiecku, ul. Warszawska
- ✓ Budynek poszkolny w Natolinie.

Oprócz budynków będących własnością Gminy do budynków zdegradowanych należy również zaliczyć, siedzibę OSP w Osiecku, ul. Rynek 21.

Niska efektywność energetyczna budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1961 r. (wymagających termomodernizacji)

Wskaźnikiem, który należy wziąć pod uwagę przy wyznaczaniu obszaru do rewitalizacji, są budynki mieszkalne wybudowane przed 1961 r. Tego typu obiekty często posiadają stare nieuszczelnione okna, wysłużone piece węglowe, które w wyniku rozszczelnienia się instalacji uwalniają substancje szkodliwe dla życia i zdrowia mieszkańców budynku. Ochrona środowiska naturalnego stanowi obecnie priorytet wszystkich nowoczesnie funkcjonujących społeczeństw. Założenia pakietu Klimatyczno-Energetycznego wymuszają także na jednostkach samorządu publicznego konieczność respektowania jego zapisów w kontekście nie tylko redukcji zużycia energii, zmniejszenia emisji CO₂ do atmosfery, ale także konieczność szerokiego zastosowania odnawialnych źródeł energii.

Tabela 18 Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1961 r. (wymagających termomodernizacji)

Lp.	Sołectwo /miejsowość	Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1961 r.- wymagających termomodernizacji	Wskaźnik budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1961 r., wymagających termomodernizacji	Oznaczenie punktacji do wyznaczenia obszaru zdegradowanego
1	AUGUSTÓWKA	92	38%	-
2	CZARNOWIEC	7	58%	1
3	GÓRKI	15	50%	1
4	GRABIANKA	18	53%	1
5	LIPINY	6	67%	1
6	NATOLIN	15	38%	-
7	NOWE KOŚCIELISKA	19	45%	1

8	OSIECK	109	42%	1
9	POGORZEL	36	33%	-
10	RUDNIK	32	97%	1
11	SOBIENKI	17	29%	-
12	STARE KOŚCIELISKA	3	50%	1
13	WÓJTOWIZNA	11	46%	1
	GMINA	380	42%	-

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

Dane w powyższej przedstawiają liczbę budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1961 r. (wymagające termomodernizacji).

Najwyższy poziom wskaźnika budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1961 r., wymagających termomodernizacji znajduje się w miejscowościach:

- Rudnik, Osieck, Lipiny, Czarnowiec, Górki, Grabianka, Stare Kościeliska, Wójtowizna.

Na obszarze tym znajdują się 380 budynki mieszkalne wybudowane przed 1961r.. Warto również zauważyć, iż takie obiekty są w dużej mierze wyposażone w tradycyjne piece opalane węglem, ale także innymi materiałami, co stwarza znaczące zagrożenie dla środowiska. Dlatego potrzeba zmodernizowania tych budynków mieszkalnych będzie miała znaczący wpływ na ograniczenie niekorzystnych czynników zanieczyszczenia środowiska.

Uwarunkowania Infrastruktury społecznej oraz dostępu do obiektów społecznych oraz sportowych

Poziom infrastruktury społecznej jest problemem, który ze względu na bardzo potrzebne kompleksowe inwestycje infrastrukturalne – wymagał doinwestowania.

Jednym z kluczowych problemów niezbędnych do rozwiązania jest niewystarczająca dostępność infrastruktury społecznej oraz miejsc spotkań mieszkańców.

Przez lata ogromną popularnością i powodzeniem wśród dzieci i młodzieży z terenu Osiecka, ale również całej gminy cieszy się działalność Gminnej Biblioteki w Osiecku. Placówka ta może być bardzo dobrym przykładem na integrację społeczną całych rodzin a zwłaszcza dzieci oraz organizowany program kulturalno- edukacyjny. Jej działalność jest odpowiedzią na wzrastające problemy społeczne związane z brakiem zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. W celu zapewnienia dostępności do tych zajęć niezbędne jest zapewnienie większego metrażu do prowadzonych projektów społecznych, kulturalnych, edukacyjnych. (Ze względu na ograniczenia lokalowe – obecnie w takich zajęciach brać może każdorazowo po kilkoro uczestników). Organizacja tych zajęć jest niezbędnym elementem w procesie „zagospodarowywania czasu wolnego” dzieci i młodzieży po godzinach szkolnych.

Problem organizacji czasu pozalekcyjnego dla dzieci w miejscowościach w których do tej pory funkcjonował i w wielu przypadkach funkcjonuje nadal - wielopokoleniowy model rodziny (dziadkowie-dzieci -wnuki), daje on duży komfort pracującym zawodowo rodzicom. W praktyce to dziadkowie odbierają wnuki i zajmują się nimi po godzinach pozalekcyjnych. W sytuacji zwiększającej się liczby nowych mieszkańców, którzy nie są rodzinnie związani z Gminą pojawia się kwestia – zapewnienia atrakcyjnego czasu i dobrze zorganizowanego dla dzieci szkolnych i przedszkolnych do godziny 18. Takie potrzeby odnotowywane w Osiecku, Augustówce, Pogorzeli.

Spójna, kompleksowa oferta zajęć popołudniowych dla dzieci powinna zostać opracowana i prowadzona w kilku miejscowościach, próby jej opracowania spotykały się z barierą dostępności otwartych przestrzeni społecznych, gdzie dzieci pod okiem fachowych animatorów mogłyby rozwijać się w pożądanym kierunku.

Przestrzenie te powinny dawać szansę również dostępności dla innych mieszkańców, dla których są jedyną szansą integracji społecznej – np. dla kobiet, które wychowują małe dzieci i nie pracują zawodowo – obecnie na terenie Gminy Osieck nie ma przestrzeni, która dawałaby możliwość takich spotkań oraz organizacji czasu integrującego rodziny.

Kwestie deficytów obiektów zostały przeanalizowane w dwóch kategoriach potrzeb – obiektów społeczno-kulturalnych oraz obiektów sportowych.

Druga kategoria potrzeb infrastruktury społeczno – sportowej, to przestrzeń oferowana przez dwa kompleksy szkół – które wymagają wsparcia i dostosowania do potrzeb związanych z zajęciami sportowymi dla dzieci i młodzieży.

Pierwszym obiektem, który wymaga wsparcia jest boisko przy Zespole Szkół w Osiecku.

Zagospodarowany i oświetlony teren boiska byłby niezbędnym elementem infrastruktury umożliwiającym organizację zagospodarowania czasu młodzieży w godzinach wczesno wieczornych i popołudniowych. Niezbędny zakres wsparcia, to wykonanie oświetlenia na terenie boiska szkolnego. Udostępnione popołudniami boisko wraz z opracowanym i realizowanym programem pracy zaproponowanym przez animatorów społecznych oraz pakietem zajęć pozalekcyjnych mogłoby przyczynić się do wzrostu zaangażowania młodzieży oraz niwelowania problemów społecznych (młodzież nie ma w dominującej większości zapewnionego programu spędzania wolnego czasu.)

Podobne działania byłyby pożądane również dla dzieci z miejscowości Augustówka. Na terenie miejscowości znajduje się Szkoła Podstawowa w Augustówce. W swoim standardzie nie ma sali gimnastycznej, jedynie zaadoptowaną salę lekcyjną wyznaczoną do zajęć gimnastycznych. Przy zwiększającym się liczebnie zakresie klas szkoły podstawowej – „klasa do ćwiczeń” będzie musiała zostać przekształcona na potrzeby prowadzenia lekcji dla dzieci z klas 1-8. Tworzący się deficyt miejsc na zajęcia sportowe powinien być uwzględniony jako niezbędny element działań na najbliższe lata – opracowania koncepcji stworzenia sali gimnastycznej dla grupy kilkudziesięciu dzieci z całej miejscowości Augustówka.

Uwarunkowania Infrastruktury technicznej

Infrastrukturę⁷ komunikacyjną Gminy Osieck tworzy system dróg wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych. Drogi wojewódzkie - nr 862 Tabor – Podbiel – Osieck, nr 805 Warszawice – Osieck – Pilawa, nr 739 Sobienie Jeziory – Sobienki – Osieck oraz nr 879 Osieck–Dworzec Kolejowy PKP - tworzą zasadniczy trzon komunikacji. Uzupelnieniem dróg wojewódzkich na terenie Gminy są drogi powiatowe nr 36280 Osieck – Czarnowiec – Nowe Kościeliska, nr 36278 relacji Osieck – Górki – Rudnik – Grabianka i nr 36277 Osieck – Zabieźki oraz drogi gminne o ogólnej długości 146 km.

Teren Gminy przecinają dwie linie kolejowe: nr 12 Skierniewice – Łuków oraz nr 7 Warszawa Wschodnia – Dorohusk. Na pierwszej z nich położona jest stacja kolejowa w Osiecku, która obsługuje obecnie jedynie pociągi towarowe, choć niegdyś obsługiwała również ruch pasażerski i znajdowała się w niej kasa biletowa oraz poczekalnia. Z kolei na trasie drugiej linii znajduje się przystanek osobowy w Augustówce,

⁷Źródło: Strategia Lokalnego Rozwoju Gminy Osieck na lata 2015-2023 str. 21 i 22

na którym zatrzymują się pociągi osobowe Kolei Mazowieckich. Komunikację zbiorową łączącą Gminę z najbliższymi miejscowościami umożliwiają funkcjonujące na terenie Gminy połączenia realizowane przez PKS Garwolin (kierunek do Garwolina), przewoźników prywatnych umożliwiających dojazd do Otwocka oraz komunikacja specjalna regularna realizowana przez firmę Mobilis po terenie gminy.

Wzrastające natężenie ruchu pojazdów oraz brak wystarczających środków na budowę lub modernizację infrastruktury drogowej sprawiają, iż znaczna część dróg na obszarze gminy wymaga remontu bądź polepszenia parametrów użytkowania. Szanse na poprawę warunków komunikacji drogowej stanowią planowana budowa drogi ekspresowej S-17 Warszawa-Lublin przebiegająca przez obszar powiatu otwockiego oraz zaplanowana przez Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich modernizacja drogi wojewódzkiej nr 801 Otwock-Piaseczno.

Uwarunkowania Infrastruktury Środowiskowej

Koncentracja zabudowy mieszkalnej w miejscowościach o najwyższym poziomie zaludnienia charakteryzującą się dużym problemem związanym z występowaniem wysokiego poziomu zanieczyszczenia pyłami PM 10 oraz zwiększonym natężeniem szkodliwych zjawisk wynikających z opalania domostw przy pomocy pieców węglowych starej technologii.

Kwestia ta jest dotkliwa dla mieszkańców zwłaszcza w okresie jesienno- zimowym w miejscowościach: Osieck, Augustówka, Pogorzel. Problem szerzej opisany został w dokumencie strategicznym, Programie Gospodarki Niskoemisyjnej przyjętym do realizacji przez Radę Gminy Osieck w 2015 roku.

Dodatkowym złożonym społecznie i finansowo problemem jest to, że palenie odpadami w piecach jest trudne do wyeliminowania. Zjawisko jest o tyle niebezpieczne dla zdrowia mieszkańców zwłaszcza w dużych skupiskach domostw i przyczynia się do powstawania zwiększonego zagrożenia występowania nowotworów u osób dorosłych oraz dzieci.

Strategicznym celem dla mieszkańców Gminy jest przeprowadzanie kompleksowych działań uświadamiających oraz wypracowanie dobrych praktyk w celu ograniczenia tego zjawiska. Pomysłem zaproponowanym przez młodzież szkolną jest opracowanie koncepcji i wykonanie ścieżek ekologicznych uświadamiających problematykę życia w niezdegradowanym środowisku.

2.6.POSDUMOWANIE DIAGNOZY W SFERZE PRZESTRENNO – ŚRODOWISKOWEJ

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy umożliwia całościowe i wieloaspektowe wykorzystanie obszaru gminy przy uwzględnieniu określonych granic terenów wydzielonych na funkcje społecznie i gospodarcze.

W Gminie Osieck znajduje się 19 obiektów publicznych i zabytków /wymagających remontu i modernizacji lub zmiany funkcji. Największa koncentracja tych obiektów znajduje się na terenie poniżej przedstawionych miejscowości:

- Osieck
- Augustówka
- Pogorzel

- Natolin

Na powyższym obszarze znajduje się 78,95% wszystkich tego typu obiektów w gminie. W ramach nowych inwestycji trzeba zmodernizować przedstawione obiekty, aby mogły spełniać swoje funkcje bądź zmienić ich przeznaczenie na potrzeby lokalnej społeczności.

Natomiast największa liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1961r., które wymagają modernizacji lub remontu usytuowana jest na obszarze sołectw/miejscowości:

- Augustówka
- Osieck
- Pogorzel

Budynki te na podanym obszarze stanowią 42% ogólnej liczby budynków w Gminie Osieck. Należy zadbać o stan techniczny tych obiektów, aby zmienić przede wszystkim ich system grzewczy na bardziej przyjazny dla środowiska i podnieść jednocześnie parametry techniczne poprzez prace termomodernizacyjne.

2.7. DIAGNOZA CZYNNIKÓW JAKOŚCIOWYCH

Diagnoza czynników wpływających na sytuację kryzysową w Gminie Osieck opierała się poza analizą czynników ilościowych, także na analizie czynników jakościowych. Przeprowadzone badanie sondażowe przedstawiono w formie kwestionariusza ankiety który został rozprawdony wśród interesariuszy podczas spotkań partycypacyjnych. Kwestionariusz był również udostępniony na stronie Urzędu Gminy Osieck. Próba ankietowa objęła 227 respondentów.

W ramach ankietyzacji mieszkańcy wskazywali obszary Gminy Osieck, które powinny zostać poddane procesowi rewitalizacji. Na stronie Urzędu Gminy Osieck zostały zamieszczone informacje na temat rewitalizacji oraz relacje ze spotkań konsultacyjnych. Uczestnicy warsztatów mieli możliwość zaproponowania działań mających na celu poprawę funkcjonowania obszarów zdegradowanych. Propozycje projektów zostały zebrane w formie fiszek i przeanalizowane pod względem komplementarności działań.

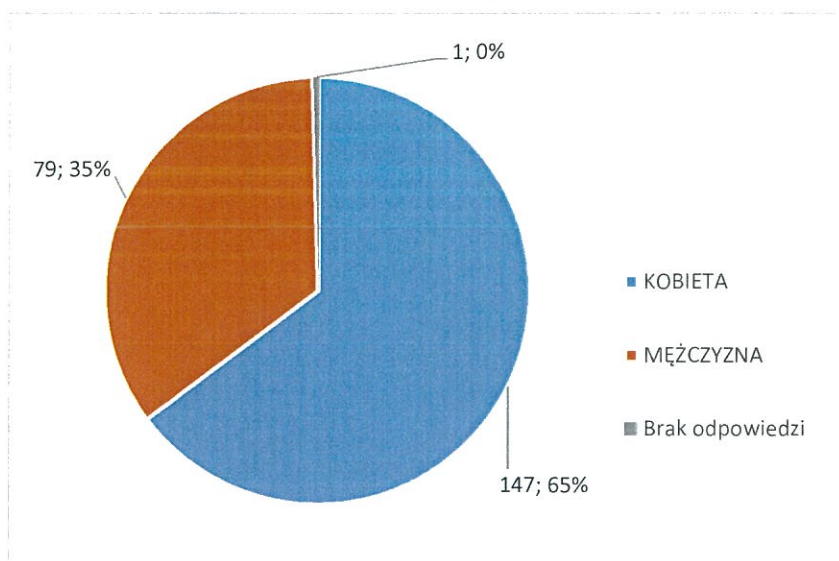
2.8. Wyniki badań ankietowych

Charakterystyka grupy respondentów biorących udział w badaniu

Dla uzyskania jak najlepszego efektu badanie opinii mieszkańców Gminy Osieck miało charakter przekrojowy: wybrano metodę sondażową, realizowaną przy zastosowaniu techniki badawczej w formie kwestionariusza ankiety. Badania ankietowe zostały przeprowadzone w dniach od dnia 01.08.2016 r. do 16.09.2016 r.

W ramach badania ankietowego zebrano 227 wypełnionych ankiet. Ankietę wypełniło 147 kobiet, 79 mężczyzn, natomiast 1 osoba nie udzieliła odpowiedzi na pytanie dotyczące płci respondenta.

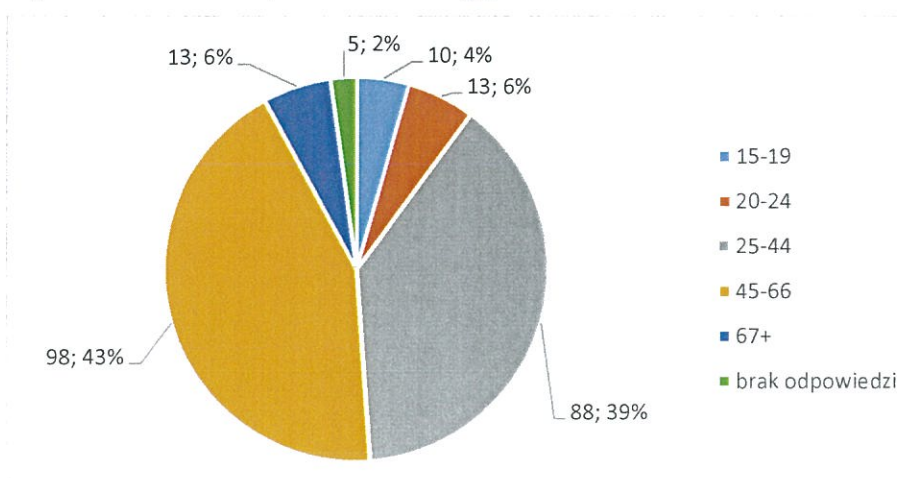
Wykres 1. Struktura respondentów ze względu na płeć

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

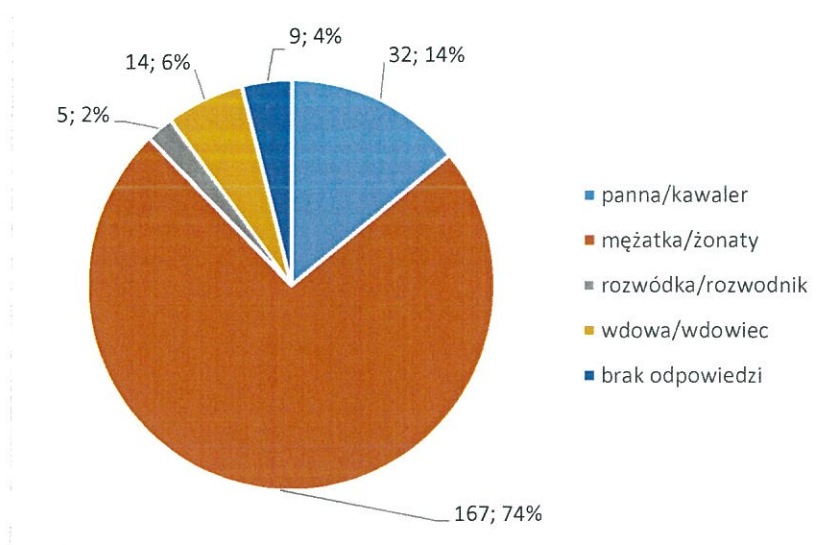
Badaniem zostali objęci mieszkańcy w następujących grupach wiekowych: 15-19, 20-24, 25-44, 45-66 oraz 67+. Przyjęte grupy są charakterystyczne dla tego typu badań. Największą grupę respondentów stanowiły osoby w wieku od 45 do 66 lat, których było 98. Najmniej liczną grupą były natomiast osoby w wieku 15-19 lat. Przez tę grupę zostało wypełnione 10 ankiet. Należy również zwrócić uwagę na fakt, iż 5 osób nie wskazało odpowiedzi na pytanie dotyczące wieku respondenta.

Wykres 2. Struktura respondentów ze względu na wiek

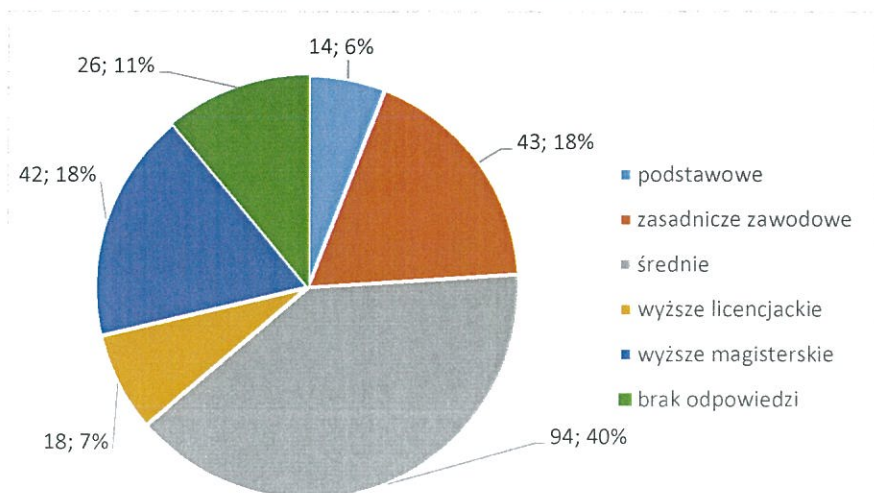
Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

Największą grupę respondentów stanowiły osoby, które określiły swój stan cywilny jako „mężatka/żonaty”. Osób tych było ogółem 167 (74%). Natomiast najmniej liczną grupę, liczącą 5 respondentów, były osoby, które określiły swój stan cywilny, jako „rozwódka/rozwodnik”. Pośród ankietowanych 2 osoby nie wskazały odpowiedzi na pytanie o stan cywilny.

Wykres 3. Struktura respondentów ze względu na stan cywilny

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

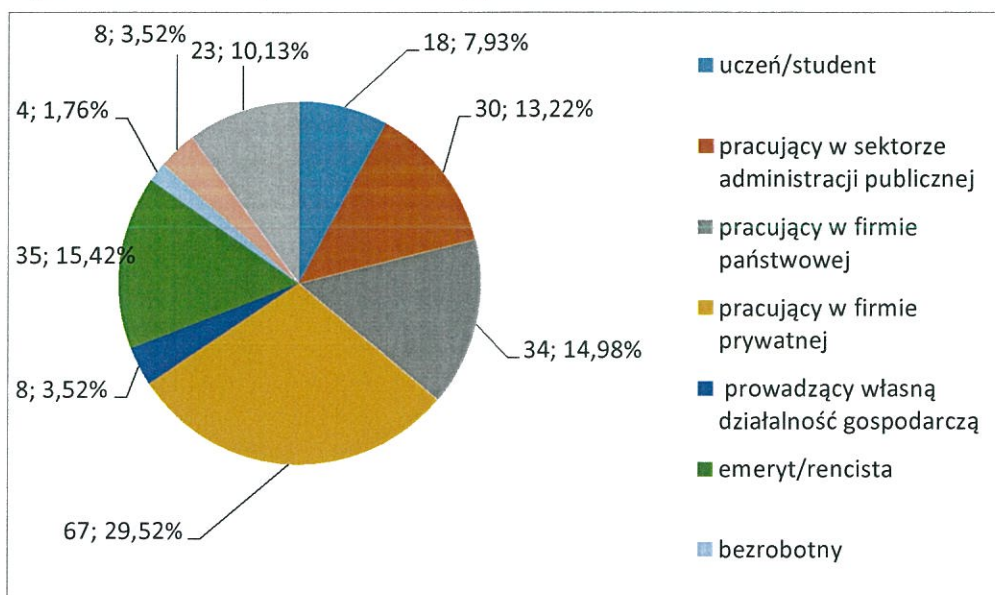
Pod względem wykształcenia najliczniejszą grupą uczestniczącą w badaniu ankietowym były osoby legitymujące się wykształceniem średnim. Liczba tych osób wyniosła, bowiem 94 stanowiąc 40% ankietowanych. Najmniej respondentów posiadało natomiast wykształcenie podstawowe. Ankiet wypełnionych przez tę grupę było ogółem 14. Natomiast 26 osób nie udzieliło odpowiedzi na pytanie o status dotyczący poziomu wykształcenia.

Wykres 4. Struktura respondentów ze względu na poziom wykształcenia

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

Największą grupę respondentów, 29,52% stanowiły osoby - „pracujące w firmie prywatnej” (67 osób). Natomiast najmniejszą grupą, liczącą 4 respondentów, były osoby, które określiły swój status jako „bezrobotny”. Na pytanie dotyczące statusu zawodowego 23 ankietowanych nie wskazało żadnej odpowiedzi.

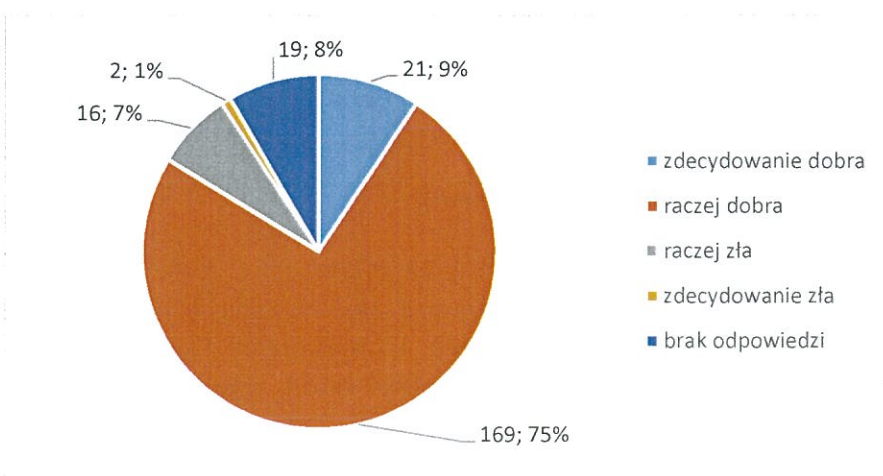
Wykres 5. Struktura respondentów ze względu status zawodowy

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

Kolejnym pytaniem była analiza respondentów w odniesieniu do ich sytuacji materialnej. Ankietowanych, którzy określili swoją sytuację, jako „raczej dobra” było 169. Liczba ta odpowiada 75% osób biorących udział w ankiecie. Odpowiedź dotyczącą sytuacji materialnej określoną, jako „zdecydowanie dobra” wskazało 21 osób, „raczej zła” - 16 osób, a „zdecydowanie zła” - wskazało 2 respondentów. Brak odpowiedzi na powyższe pytanie dotyczyło 26 ankietowanych.

Wykres 6. Struktura respondentów ze względu na sytuację materialną

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

Analiza odpowiedzi

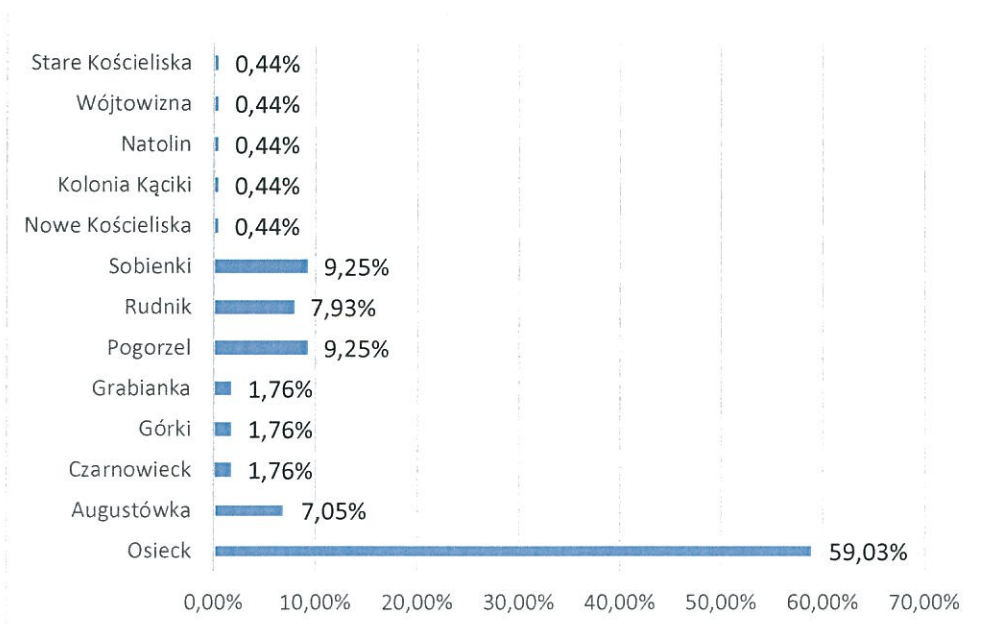
Na poniższych wykresach przedstawiono wyniki przeprowadzonego badania ankietowego. Należy zauważyć, że w wielu przypadkach respondenci nie odpowiadali na wszystkie pytania zawarte

w kwestionariuszu, dlatego przy analizie odpowiedzi na dane pytanie zaznaczono liczbę osób, które udzieliły stosownej odpowiedzi.

Aby przeprowadzona analiza opinii publicznej była miarodajna i aby móc porównywać odpowiedzi na konkretne pytania, liczbę osób, która udzieliła danej odpowiedzi, przedstawiono procentowo, jako odsetek osób, które łącznie wypowiedziały się w danym pytaniu. Ponadto, niektóre pytania miały charakter otwarty, a w pytaniach zamkniętych możliwe było wskazanie kilku odpowiedzi, dlatego liczba łącznie wskazanych odpowiedzi niejednokrotnie przewyższała liczbę respondentów. Odsetek osób, które wskazały poszczególne odpowiedzi, po zsumowaniu przyjmował, więc bardzo często wartość wyższą niż 100%.

Pytanie 1.

Wykres 7. "W której z poniższych miejscowości Gminy Osieck Pan/Pani mieszka?" (N=227)

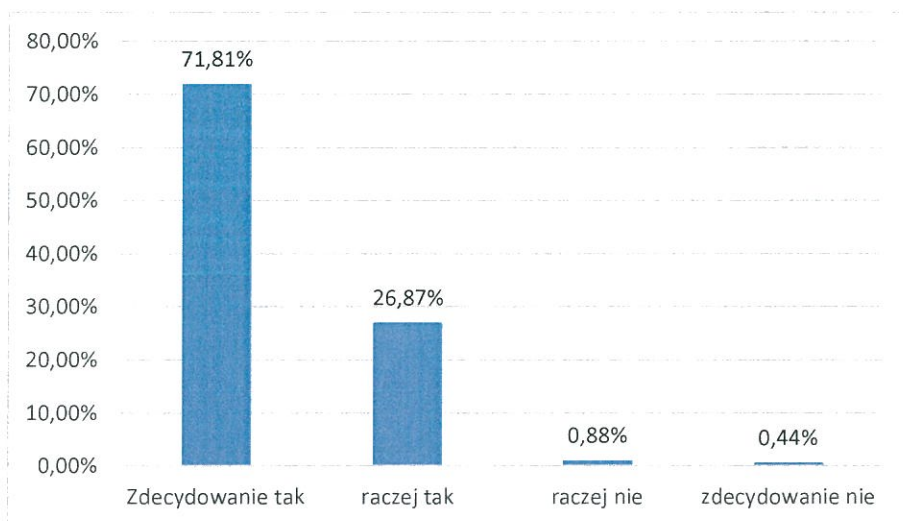

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

Zdecydowaną większość respondentów stanowili mieszkańcy Osiecka, odpowiedź ta została wskazana, bowiem przez 59,03% respondentów. Ankietowanych, którzy wskazali sołectwo Sobienki oraz sołectwo Pogorzel było 9,25%. Natomiast 7,93% badanych odpowiedziało, iż zamieszkuje sołectwo Rudnik. Najmniej liczną grupą osób byli mieszkańcy sołectw: Nowe Kościeliska 0,44%, Kolonia Kąciki 0,44%, Natolin 0,44%, Wójtowizna 0,44%, Stare Kościeliska 0,44%.

Pytanie 2.

Wykres 8 "Czy Pana/Pani zdaniem Gmina Osieck wymaga programu ożywienia społeczno-gospodarczego i przestrzenno-środowiskowego?" (N=227)

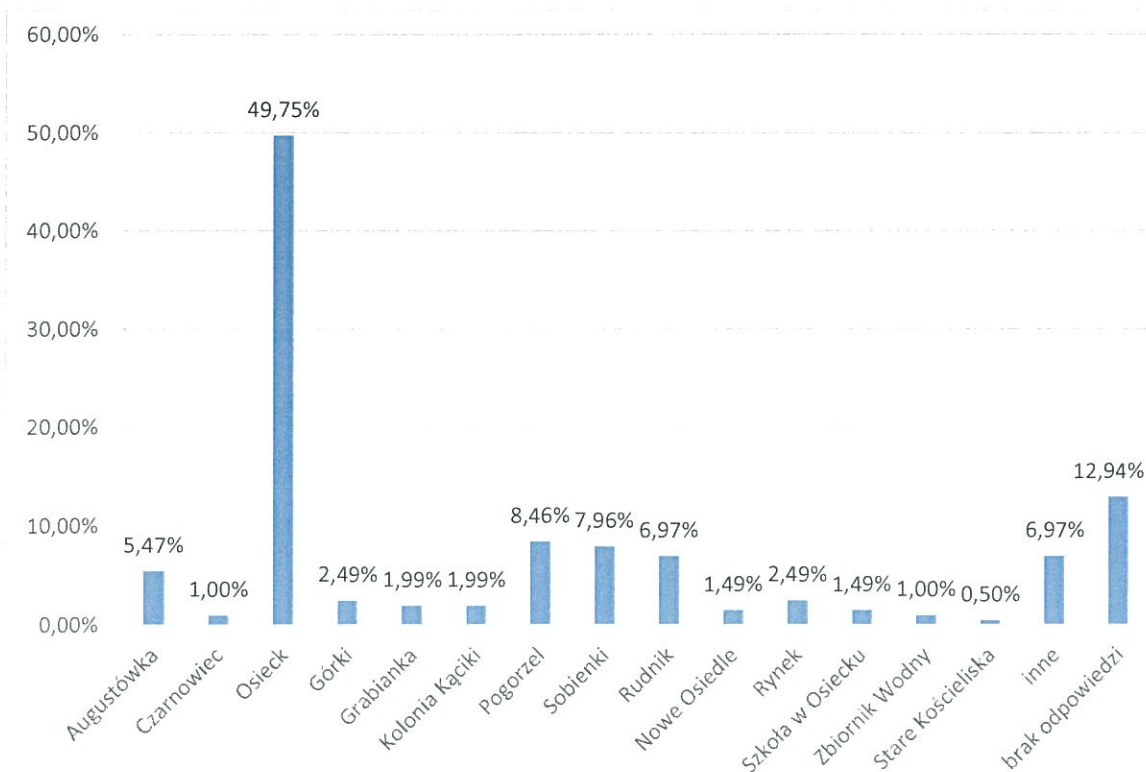

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

W pytaniu dotyczącym kwestii związanej z koniecznością lub brakiem konieczności ożywienia społeczno-gospodarczego i przestrzenno-środowiskowego największą grupą (71,81%) byli respondenci, którzy wskazali odpowiedź „zdecydowanie tak”. Odpowiedzi, które zawarto w sformułowaniu „raczej tak” zaznaczyło 26,87%. Natomiast odpowiedź „raczej nie” wskazało 0,88% ankietowanych, a za stwierdzeniem „zdecydowanie nie” opowiedziało się tylko 0,44% respondentów.

Pytanie 3.

Wykres 9. "Który Obszar Gminy powinien zostać poddany procesowi rewitalizacji? Na obszarze występuje koncentracja negatywnych zjawisk (problemy wymienione w punkcie 5,6,7) Proszę o wskazanie nazwy sołectwa, ulicy, nr działki" (N=201)

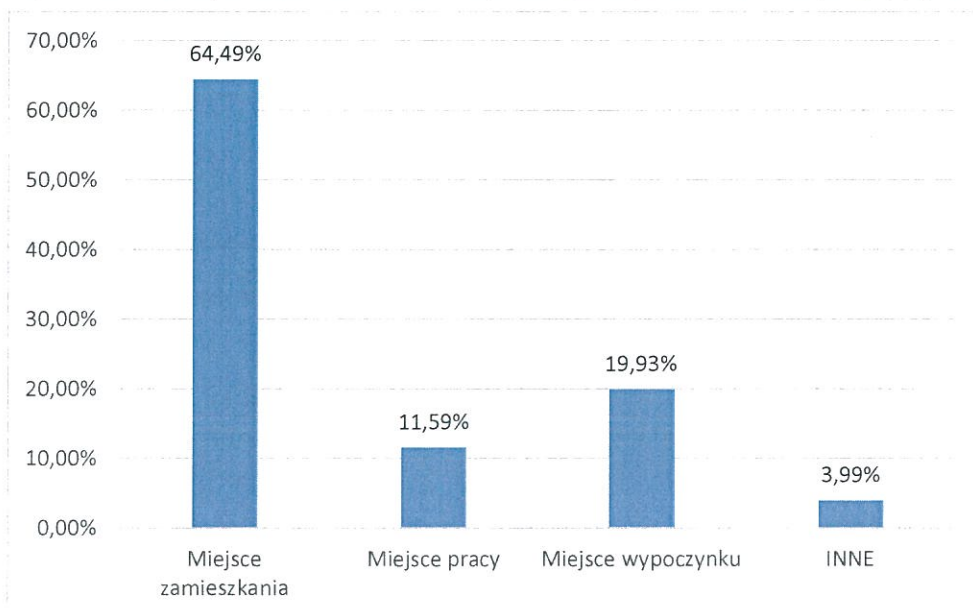

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

Największa grupa respondentów biorących udział w badaniu wskazała Osieck, jako obszar, który powinien zostać poddany procesowi rewitalizacji i było to 49,75% osób, które uczestniczyły w badaniu. Według opinii 8,46% ankietowanych procesem rewitalizacji powinno zostać objęte sołectwo Pogorzel. Natomiast 7,96% ogółu badanych wskazało odpowiedź Sobienki. Najmniej liczną grupą ankietowanych biorących udział w badaniu były osoby, które wskazały obszar Stare Kościeliska i było to zaledwie 0,50% ogółu ankietowanych. Najczęściej wymienianymi ulicami były ulice: Warszawska, Graniczna, Kościuszki oraz Lubelska. Brak odpowiedzi na powyższe pytanie dotyczyło 12,94% respondentów.

Pytanie 4.

Wykres 10. "Proszę wskazać Pana/Pani związek z wybranym obszarem, wymagającym rewitalizacji: (N=276)

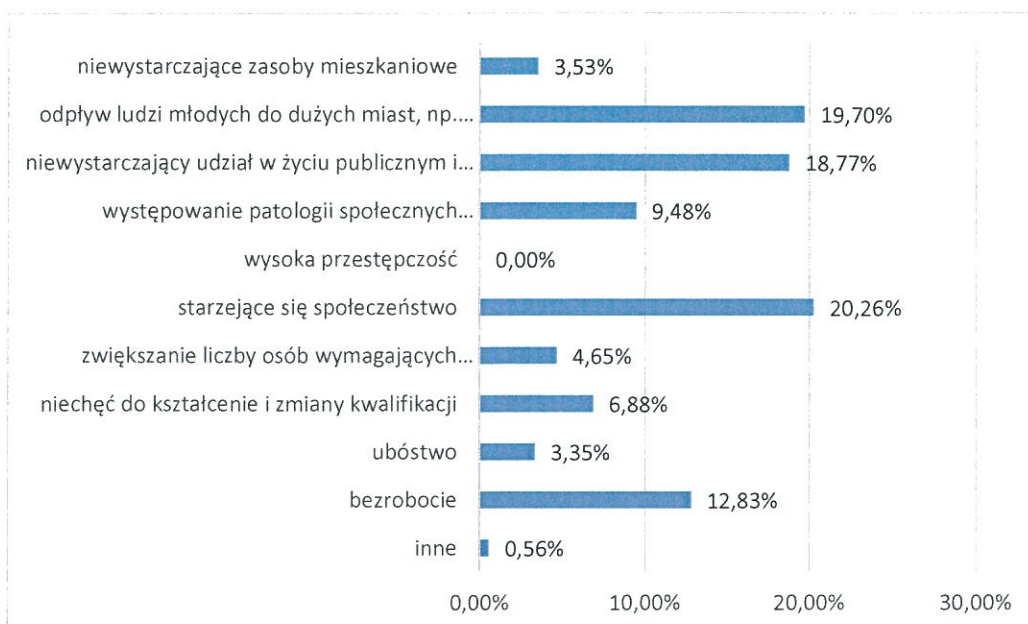

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

Największy odsetek ankietowanych wynoszący 64,49% wskazał odnośnie swojego związku z obszarem koniecznym do rewitalizacji odpowiedź „miejsce zamieszkania”, dla 19,93% jest to „miejsce wypoczynku”, a 11,59% odpowiedziało, że to „miejsce pracy”. Ankietowanych, którzy wskazali odpowiedź „inne” było ogółem 3,99%.

Pytanie 5.

Wykres 11. „Proszę wskazać najpoważniejsze problemy społeczne występujące na obszarze wskazanym wcześniej przez Pana/Panią do rewitalizacji” (N=538)

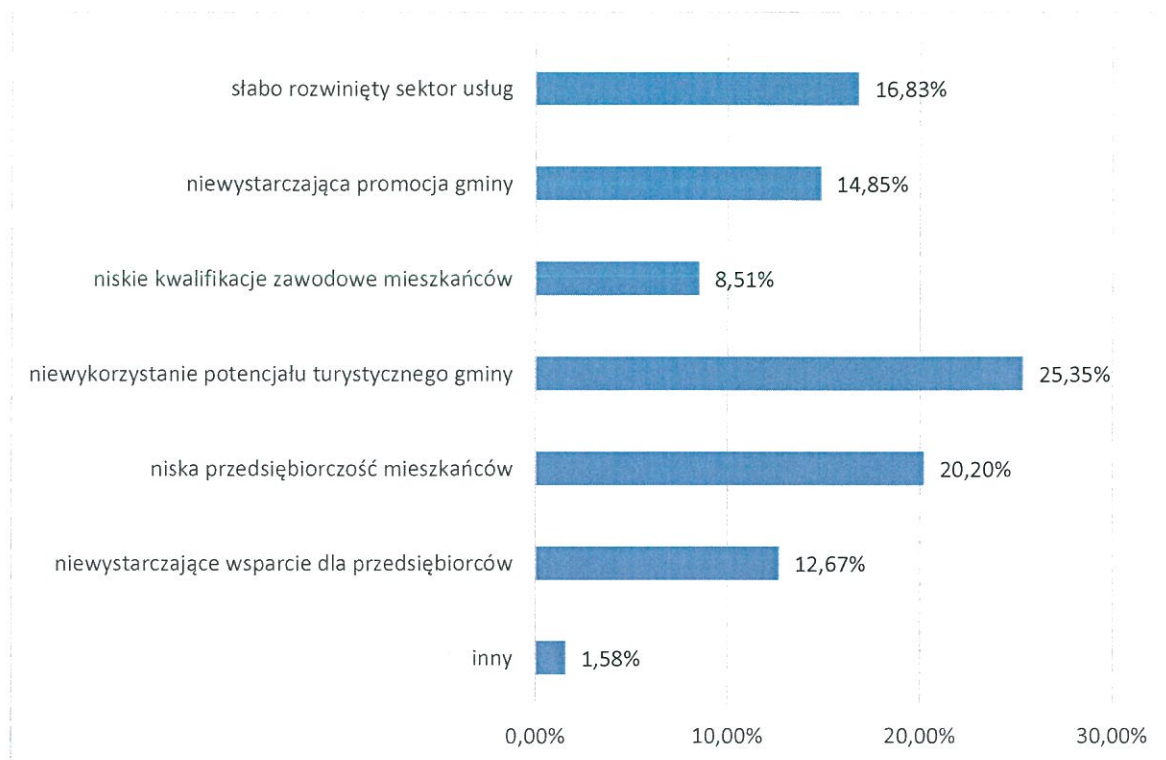

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

Na pytanie dotyczące najpoważniejszych problemów społecznych występujących w gminie w obszarze koniecznym do rewitalizacji, największa grupa respondentów odpowiedziała, że problemem tym jest „starzejące się społeczeństwo”. Odpowiedź ta została zaznaczona przez 20,26% osób. Kolejnym poważnym problemem, jaki wskazali ankietowani jest „odpływ ludzi młodych do dużych miast np. Warszawa” odpowiedź została udzielona przez 19,70% respondentów. Jako trzeci najważniejszy problem ankietowani wskazali „niewystarczający udział w życiu publicznym i kulturalnym”, które stanowiło 18,77% ogółu odpowiedzi. Jednocześnie część mieszkańców wskazała problem niedoboru miejsc wspólnych spotkań i potrzeba ich organizacji. Najmniejszy procent osób wskazało na odpowiedź „inne”, która stanowi problem dla 0,56% wszystkich ankietowanych. Natomiast odpowiedź „wysoka przestępczość” nie stanowi problemu społecznego w wybranych wcześniej obszarach do rewitalizacji.

Pytanie 6.

Wykres 12. "Proszę wskazać najważniejsze Pana/Pani zdaniem problemy gospodarcze występujące w obszarze wskazanym wcześniej przez Pana/Panią do rewitalizacji" (N=505)

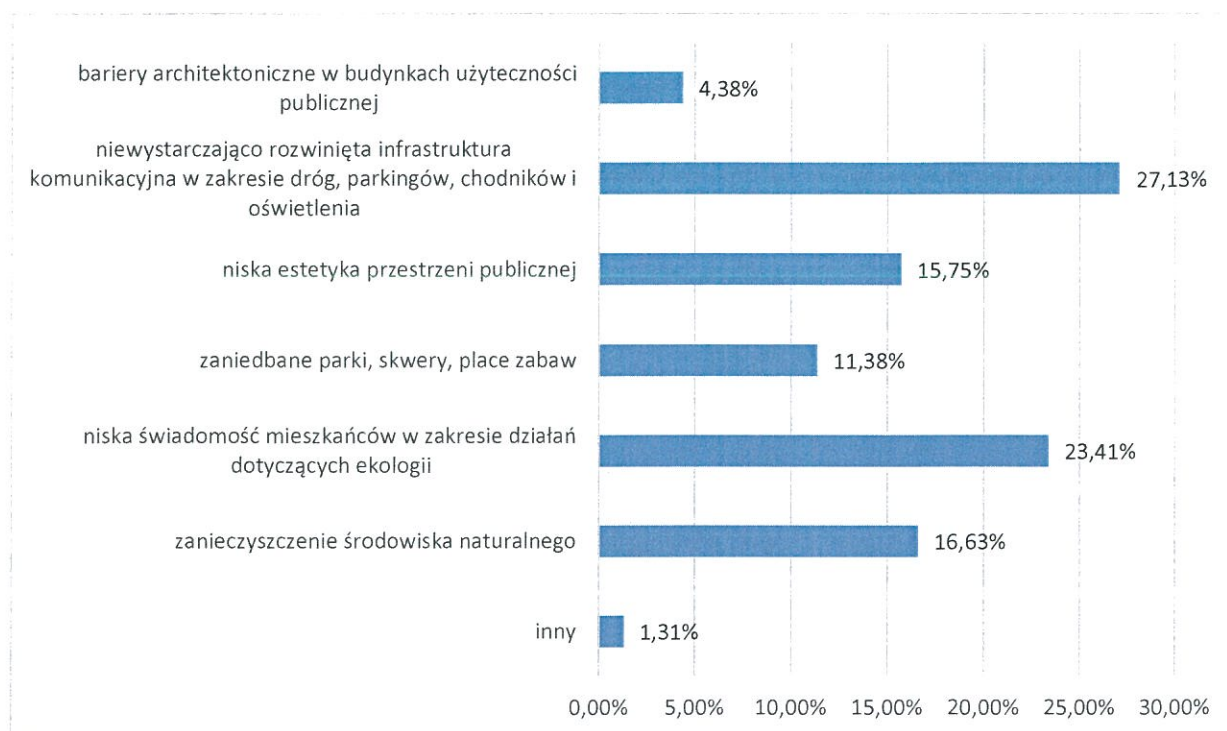

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie najważniejszych problemów gospodarczych, które powinny być rozwiązane w celu ograniczenia negatywnych zjawisk, których źródłem jest aspekt gospodarczy. Według opinii 25,35% ankietowanych najważniejszym problemem gospodarczym jest „niewykorzystanie potencjału turystycznego gminy” oraz wykorzystania jej tranzytowego charakteru, w celu zaoferowania chociażby prostych usług gastronomicznych lub oferty sprzedaży lokalnych produktów na rynku. Natomiast 20,20% osób wskazało, na problem dotyczący „niskiej przedsiębiorczości mieszkańców” oraz wskazała potrzebę organizacji wsparcia szkoleniowego dla przedsiębiorców. Trzecim istotnym problemem według respondentów jest „słabo rozwinięty sektor usług” tą odpowiedź zaznaczyło 16,83% ankietowanych, wskazując, iż jest to swojego rodzaju problem zwłaszcza dla osób starszych i niezmotoryzowanych, które nie są w stanie przemieszczać się np. do Pilawy, Garwolina, Warszawy w celu korzystania z usług. Najmniejsza liczba osób wskazała odpowiedź „inne” i było to 1,58% ogółu respondentów.

Pytanie 7.

Wykres 13. "Proszę wskazać najpoważniejsze Pana/Pani zdaniem problemy związane ze środowiskiem naturalnym oraz zagospodarowaniem przestrzennym występujące w obszarze wskazanym wcześniej przez Pana/Panią do rewitalizacji" (N=457)

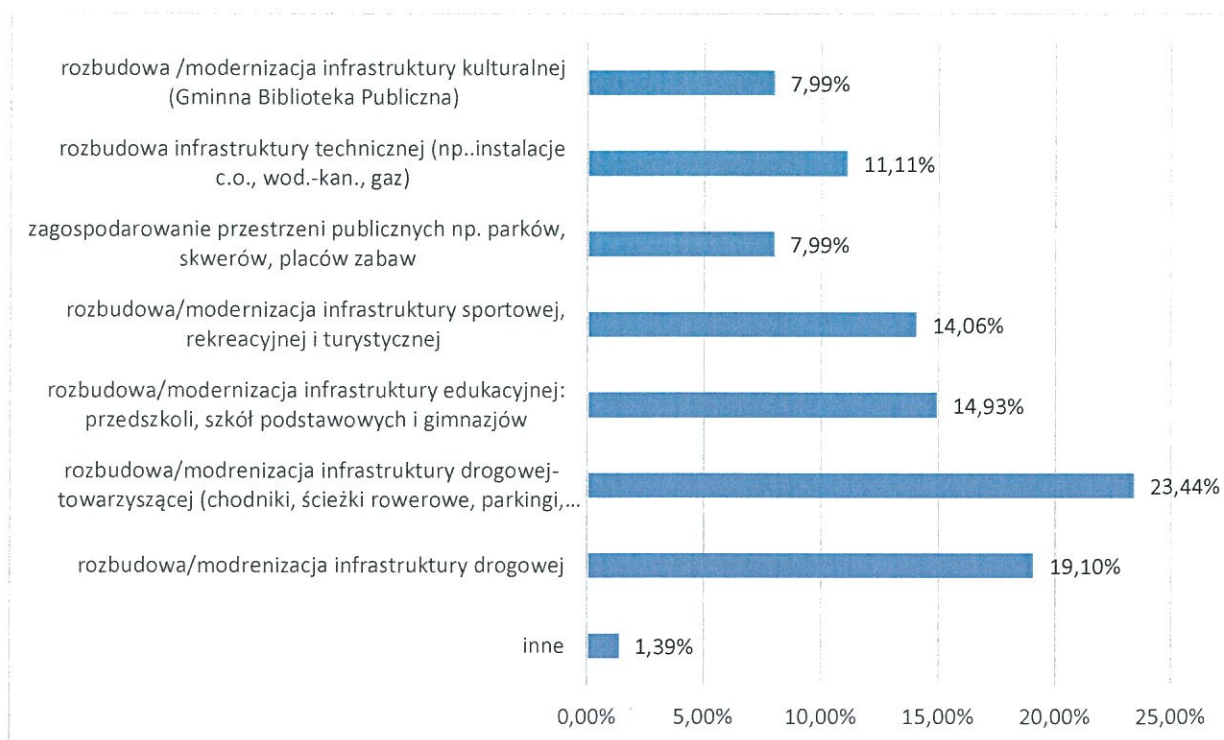

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

W tym pytaniu Nr 7 respondenci wskazywali jakie według nich są najpoważniejsze problemy związane ze środowiskiem naturalnym oraz zagospodarowaniem przestrzennym na obszarze wymagającym przeprowadzenia procesów rewitalizacyjnych. Najczęściej pojawiającą się odpowiedzią była odpowiedź dotycząca „niewystarczająco rozwiniętej infrastruktury komunikacyjnej w zakresie dróg, parkingów, chodników i oświetlenia”, i stanowiła 27,13% ogółu wskazań. Respondenci zwracali uwagę na „niską świadomość mieszkańców w zakresie działań dotyczących ekologii”. Problem ten zauważa 23,41% ankietowanych. W grupie odpowiedzi na powyższe pytanie 16,63% ankietowanych przyjmuje, iż najpoważniejszym problemem związanym ze środowiskiem naturalnym jest jego zanieczyszczenie. Najbardziej wskazywaną odpowiedzią na to pytanie była odpowiedź „inne” i stanowiła ona 1,31% wszystkich odpowiedzi.

Pytanie 8.

Wykres 14. "Proszę wskazać najważniejsze Pana/Pani zdaniem rodzaje przedsięwzięć inwestycyjnych, które powinny być realizowane w celu ograniczenia negatywnych zjawisk na terenie Gminy Osieck" (N=576)

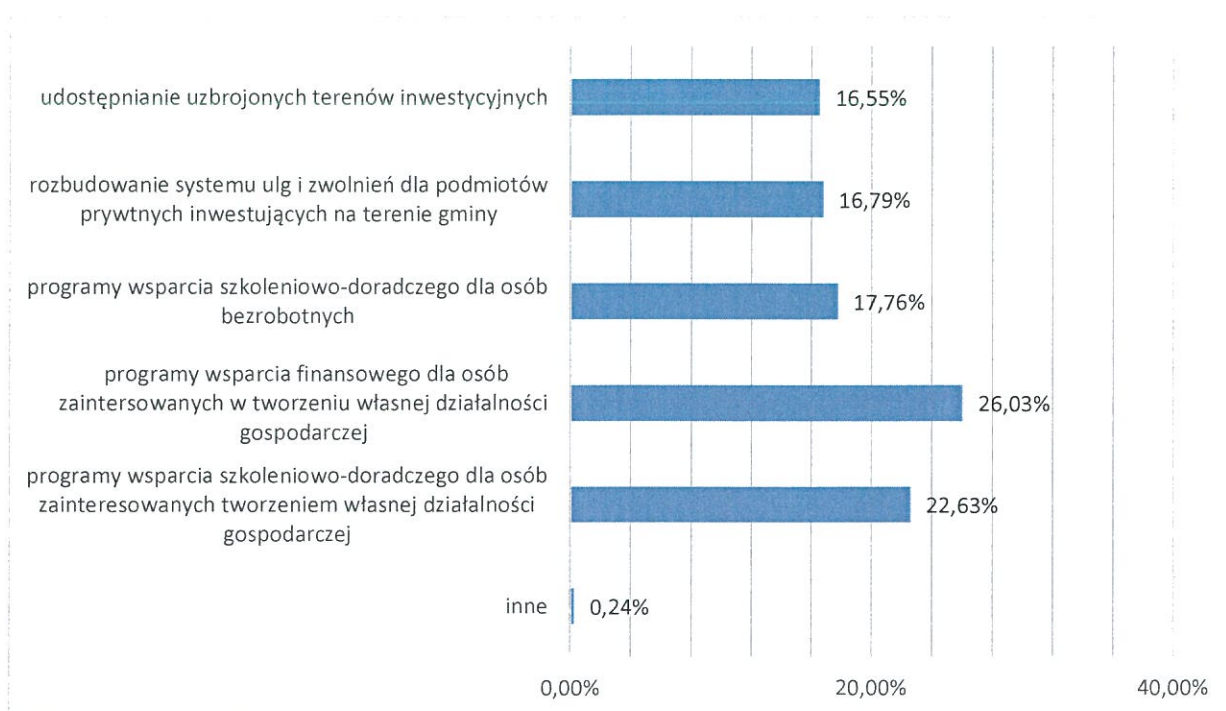

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

Odpowiedzi na pytanie dotyczące najważniejszych przedsięwzięć inwestycyjnych były bardzo zróżnicowane, dlatego przedstawiono najważniejsze odpowiedzi według ilości ich występowania. Według respondentów najważniejszą inwestycją, jaka powinna być zrealizowana w pierwszej kolejności jest konieczność „rozbudowy/modernizacji infrastruktury drogowej - towarzyszącej (chodniki, ścieżki rowerowe, parkingi, oświetlenie) „- tę odpowiedź wskazało 23,44% ankietowanych. Na drugim miejscu wskazywanej odpowiedzi była odpowiedź dotycząca konieczności „rozbudowy/modernizacji infrastruktury drogowej” - 19,10%. Trzecim najważniejszym przedsięwzięciem inwestycyjnym koniecznym do realizacji na obszarze gminy według respondentów, jest „rozbudowa/modernizacja infrastruktury edukacyjnej: przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów” - takiej odpowiedzi udzieliło 14,93% ankietowanych. Tylko 1,39% ankietowanych zaznaczyło odpowiedź „inne”.

Pytanie 9.

Wykres 15. "Proszę wskazać 2 najważniejsze Pana/Pani zdaniem rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczenia negatywnych zjawisk gospodarczych w Gminie Osieck" (N=411)

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie kwestionariusza ankietowego.

Według 26,03% ankietowanych najważniejszym rodzajem przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczenia negatywnych zjawisk gospodarczych są „programy wsparcia finansowego dla osób zainteresowanych w tworzeniu własnej działalności gospodarczej”. Dla 22,63% ankietowanych „programy wsparcia szkoleniowo-doradczego dla osób zainteresowanych tworzeniem własnej działalności gospodarczej” są w grupie przedsięwzięć, które koniecznie należy realizować w gminie, aby poprawić sytuację gospodarczą na jej obszarze. Natomiast 17,76% respondentów wskazało na konieczne do realizacji „programy wsparcia szkoleniowo-doradczego dla osób bezrobotnych”, które wpłyną na ograniczenie negatywnych zjawisk gospodarczych. Najmniej liczna grupa 0,24% ankietowanych wskazała odpowiedź „inne” na powyższe pytanie.

Podsumowanie badania ankietowego

W badaniu ankietowym przeprowadzonym na obszarze gminy Osieck wzięło udział 227 osób z czego ponad połowę respondentów stanowiły kobiety. Najlicniejsza grupa ankietowanych określiła swój wiek pomiędzy 25 a 44 rokiem życia. Pod względem wykształcenia największą grupę ankietowanych stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim, pracujące w firmie prywatnej w większości zamieszkujące miejscowość Osieck.

Ankietowani biorący udział w badaniu zdecydowanie potwierdzili, iż ich zdaniem Gmina Osieck wymaga programu ożywienia społeczno-gospodarczego i przestrzenno-środowiskowego, a zatem powinna

zostać poddana procesowi rewitalizacji. Obszarem, który wymaga programów naprawczych jest Osieck, a w dalszej kolejności sołectwo Pogorzel oraz Sobienki. Najpoważniejszym problemem społecznym, który został wskazany przez respondentów, a koniecznym do przezwyciężenia na obszarze rewitalizowanym jest „starzejące się społeczeństwo”. Odpowiedź ta sugeruje konieczność ożywienia społeczno-gospodarczego obszarów podlegających rewitalizacji, wprowadzenia takich działań naprawczych, aby obszar zdecydowanie podniósł dynamikę swojego rozwoju, zachęcił młodych do pozostania na obszarze gminy i wiązania z nią swoich planów zawodowych i rodzinnych. „Niewykorzystanie potencjału turystycznego gminy” jest najczęściej wskazywanym problemem gospodarczym Gminy Osieck. Ponadto „niewystarczająco rozwinięta infrastruktura komunikacyjna w zakresie dróg, parkingów, chodników i oświetlenia” oraz niska świadomość mieszkańców dotycząca działań w zakresie ekologii, odnosząca skutek w postaci zanieczyszczenia środowiska naturalnego określone zostały przez ankietowanych, jako najpoważniejsze problemy związane ze środowiskiem naturalnym oraz zagospodarowaniem przestrzennym na terenie gminy. Zdaniem respondentów, aby ograniczyć negatywne zjawiska na jej terenie należałoby rozpocząć między innymi przedsięwzięcia inwestycyjne związane z „rozbudową/modernizacją infrastruktury drogowej - towarzyszącej (chodniki, ścieżki rowerowe, parkingi, oświetlenie) oraz ogólnie rozbudowę infrastruktury drogowej. Podniesieniu poziomu przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy Osieck, a w konsekwencji istotnych wskaźników gospodarczych wpływających na jej rozwój, sprzyjać według ankietowanych będą programy wsparcia finansowego oraz szkoleniowo-doradcze dla osób bezrobotnych zainteresowanych rozpoczęciem własnej działalności gospodarczej.

2.9. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Określenie obszaru gminy, który predysponowany będzie do objęcia Programem Rewitalizacji jest wynikiem szczegółowej diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych oraz ich największej koncentracji na terenie Gminy Osieck. Przeprowadzone analizy ilościowe i jakościowe dały możliwość wyznaczenia sfer nasilenia negatywnych zjawisk w oparciu o które zostały wyznaczone granice obszaru zdegradowanego. W procesie tworzenia dokumentu Programu Rewitalizacji kluczowym elementem były spotkania z mieszkańcami, konsultacje społeczne, dzięki którym obszar posiadający znamiona kryzysu został szczegółowo przeanalizowany.

Partycypacja społeczna umożliwiła dotarcie do szerokiego grona interesariuszy dzięki:

- ✓ Organizacji spotkań konsultacyjno-informacyjnych z mieszkańcami oraz przedsiębiorcami przedstawicielami organizacji pozarządowych, radymi, sołtysami
- ✓ Konsultacji społecznych z mieszkańcami,
- ✓ Przeprowadzonej ankietyzacji wśród mieszkańców gminy,
- ✓ Wyjazdu studyjnego przeprowadzonego w celach badawczych do Zwolenia i Bałtowa oraz spotkanie się z osobami odpowiedzialnymi za procesy rewitalizacji, gdzie uczestnicy wyjazdu mieli możliwość osobistego zapoznania się z efektami dobrze przeprowadzonego procesu zarządzania zmianą oraz zmianą postaw mieszkańców na terenach rewitalizowanych
- ✓ Udostępnieniu informacji o projekcie na stronie internetowej Urzędu Gminy Osieck.

Zarówno obszar zdegradowany, jak i obszar przeznaczony do rewitalizacji zostały przedstawione na mapach z precyzyjnym wytyczeniem ich granic.

Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych przedstawiona w Regionalnym Programie Operacyjnym dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 wskazuje, iż granice obszaru wskazanego do rewitalizacji nie mogą przekraczać 20% powierzchni gminy oraz obszar ten nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% liczby mieszkańców w gminie.

Przeprowadzona w niniejszym dokumencie Szczegółowa diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych dotycząca Gminy Osieck wykazała, iż na jej terenie mają miejsce niekorzystne tendencje społeczne, gospodarcze, przestrzenno- techniczne, które rzutują na sytuację gminy i uniemożliwiają obszarom pozostającym w kryzysie, uzyskanie takich parametrów wskaźnikowych (dotyczących sfery społecznej, gospodarczej, przestrzennej czy technicznej), które wpłyną na stabilny rozwój tych obszarów.

Stan kryzysowy występujący na obszarze Gminy Osieck został stwierdzony w wyniku koncentracji zjawisk przede wszystkim w sferze społecznej, głównie z w zakresie: bezrobocia, ubóstwa, wysokiej przestępczości, wysokiej liczby zdarzeń i wypadków, niskiego poziomu kapitału społecznego czy niskiej aktywności społecznej mieszkańców, a także w wyniku występowania co najmniej jednego zjawiska w sferze:

- ✓ gospodarczej – w odniesieniu do niskiego poziomu przedsiębiorczości
- ✓ przestrzenno- technicznej – w odniesieniu do wysokiej degradacji obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów mieszkalnych

Wyznaczenie podobszaru zdegradowanego na terenie Gminy Osieck zostało przeprowadzone poprzez dokonanie:

- ✓ Analizy wskaźnikowej wszystkich sołectw, przy uwzględnieniu zweryfikowanych i porównywalnych danych, zastosowanych dla 12 wskaźników sfery społecznej, jednego wskaźnika sfery gospodarczej oraz dwóch wskaźników sfery przestrzenno-technicznej.
- ✓ Za podobszary zdegradowane uznano te sołectwa, w których wartość wskaźnika była mniej korzystna niż średnia przyjęta dla Gminy, w odniesieniu do co najmniej 8 wskaźników odnotowanych w sferze społecznej, gospodarczej oraz przestrzenno-technicznej.

Przeprowadzając analizę skonstruowano wskaźniki zaprezentowane poniżej

OBSZAR	NAZWA WSKAŹNIKA
sfera społeczna	Wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)
	Wskaźnik liczby przestępstw na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)
	Wskaźnik liczby zdarzeń na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)
	Wskaźnik liczby interwencji w związku z przemocą w rodzinie na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)
	Wskaźnik liczby gospodarstw pobierających zasiłki z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)
	Wskaźnik liczby gospodarstw pobierających świadczenie rodzinne 500+ na pierwsze dziecko na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)
	Wskaźnik liczby osób niepełnosprawnych na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)
sfera gospodarcza	Wskaźnik liczby dzieci, dla których zabrakło miejsc w przedszkolach publicznych na 100 dzieci w roku 2015/2016
	Wskaźnik liczby bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na 100 osób stan na 31.12.2015 r.
	Wskaźnik zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do liczby osób w wieku

	Wskaźnik zamkniętych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w strefie przemysłowej
sfera techniczna	Wskaźnik zdegradowanych obiektów publicznych i zabytków /wymagających remontu lub modernizacji lub zmiany funkcji (stan na 30.06.2016 r.)
	Wskaźnik budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1961 r., wymagających termomodernizacji
sfera środowiskowa	Niski poziom świadomości ekologicznej oraz problemy przeciwdziałaniu szkodliwym wpływom mieszkańców na środowisko naturalne

Opracowując mierniki jakościowe wzięto pod uwagę, te, które mają szczególny wpływ na funkcjonowanie Gminy:

- Niska integracja i aktywność mieszkańców Gminy Osieck,
- Brak bazy dydaktycznej wspierającej rozwój gospodarczy,
- Niewystarczające wsparcie lokalnej przedsiębiorczości,
- Przenoszenie lokalnego rynku pracy do Warszawy,
- Zbyt niska dywersyfikacja połączeń komunikacyjnych,
- Niski poziom rozwoju infrastruktury technicznej,
- Niedostateczny poziom zagospodarowania przestrzeni publicznych

W wyniku przeprowadzonych analiz proponuje się wyznaczenie obszaru zdegradowanego, który podzielony jest na podobszar - miejscowość Osieck.

W ramach przeprowadzonego procesu analizy diagnostycznej, badania ankietowego, spotkań z interesariuszami zestawiono następujące główne problemy i źródła zjawisk kryzysowych w Gminie Osieck zgodnie z poniższym podziałem ujętym w tabeli.

Tabela 19 Wybór obszarów zdegradowanych na podstawie analizy mierników ilościowych w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023 – oznaczenie punktowe

Lp.	Sołectwo/miejscowość	Wskaźnik ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Wskaźnik liczby przestępstw na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Wskaźnik liczby zdarzeń na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Wskaźnik liczby interwencji w związku z przemocą w rodzinie na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Wskaźnik liczby gospodarstw pobierających zasiłki z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Wskaźnik liczby gospodarstw pobierających świadczenie rodzinne 500+ na pierwsze dziecko na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Wskaźnik liczby osób niepełnosprawnych na 100 mieszkańców gminy (stan na 31.12.2015)	Wskaźnik liczby dzieci, dla których zabrakło miejsc w przedszkolach publicznych na 100 dzieci w roku 2015/2016	Wskaźnik liczby bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na 100 osób stan na 31.12.2015 r.	Wskaźnik zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do liczby osób w wieku	Wskaźnik zamkniętych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w strefie przemysłowej	Wskaźnik zdegradowanych obiektów publicznych i zabytków /wymagających remontu lub modernizacji lub zmiany funkcji (stan na 30.06.2016 r.)	Wskaźnik budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1961 r., wymagających termomodernizacji	Niski poziom świadomości ekologicznej oraz problemy przedziałaniu szkodliwym wpływom mieszkańców na środowisko naturalne	SUMA
1	AUGUSTÓWKA	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	5
2	CZARNOWIEC	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	9
3	GORKI	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	10
4	GRABIANKA	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	7
5	LIPINY	1	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	7
6	NATOLIN	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	8
7	NOWE KOŚCIELISKA	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	1	1	7

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OSIECK NA LATA 2015-2023

8	OSIECK	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12
9	POGORZEL	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	8
10	RUDNIK	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	10
11	SOBIEMKI	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	10
12	STARE KOŚCIELISKA	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	6
13	WÓJTOWIZNA	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	8

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck i innych instytucji funkcjonujących na obszarze gminy

Objaśnienia:

0 - niski poziom kryzysowy

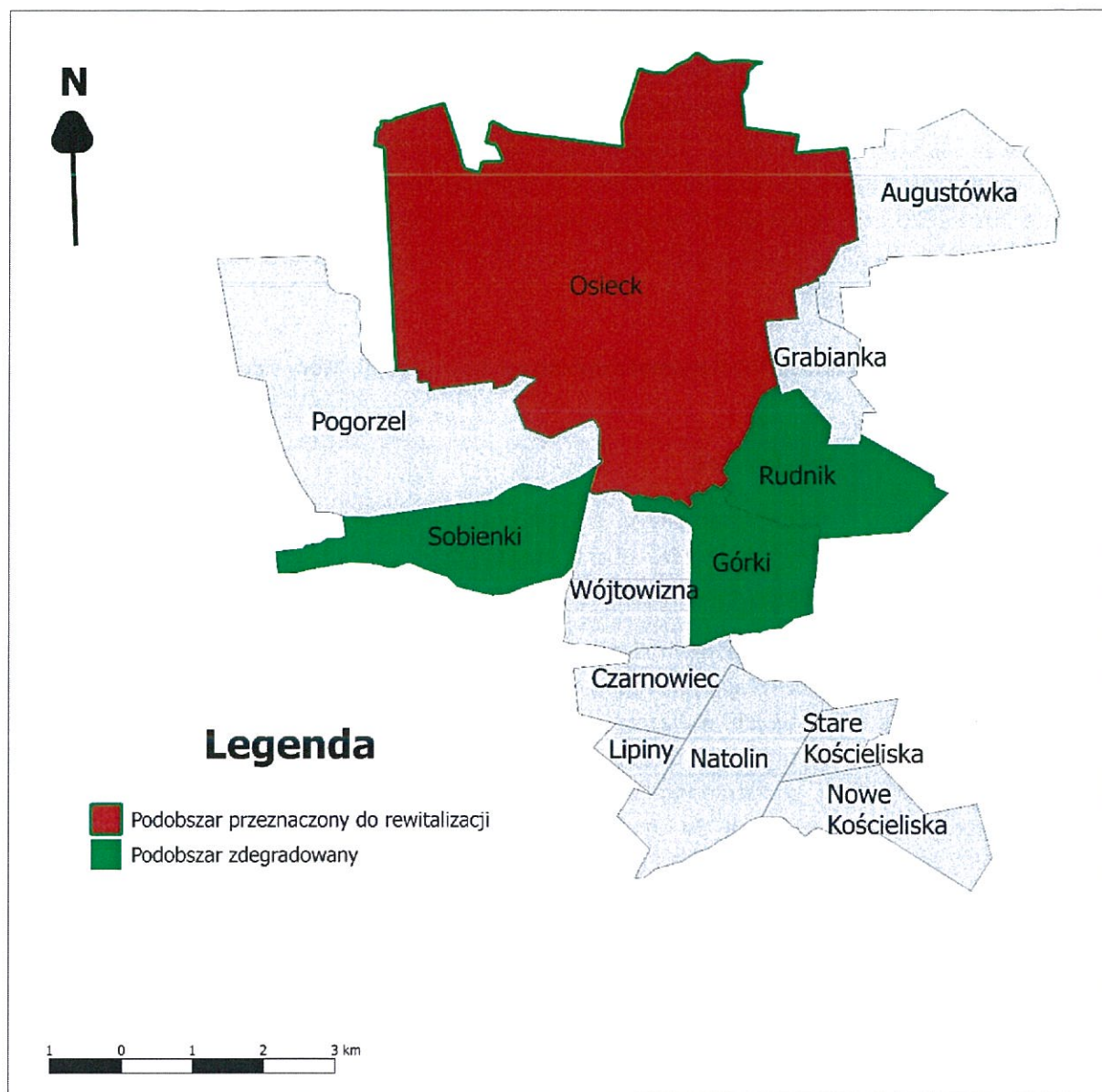
1 - wysoki poziom kryzysowy

Obszar kryzysowy

Obszar rewitalizacji

Rysunek 13 Mapa obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

2.10. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Wybór obszarów Gminy Osieck do objęcia procesem rewitalizacji jest wynikiem gruntownej diagnozy zjawisk kryzysowych występujących na jej terenie oraz ustalenia ich koncentracji terytorialnej. W oparciu o przeprowadzone analizy ilościowe i jakościowe oraz wyznaczone na ich podstawie strefy wysokiej koncentracji negatywnych zjawisk wyznaczono granice obszarów zdegradowanych. Obszary

te dały podstawę do przeprowadzenia konsultacji społecznych, które były kluczowym elementem sporządzania Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023.

Szczegółowa analiza wyników diagnozy czynników kryzysowych w Gminie Osieck oraz przeprowadzona partycypacja społeczna, w tym przede wszystkim ankietyzacja mieszkańców oraz warsztaty konsultacyjne, umożliwiły wyznaczenie **obszaru rewitalizacji**.

Wytyczając obszar rewitalizacji, uwzględniono limity przestrzenno-społeczne zdefiniowane w Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 oraz w Ustawie o rewitalizacji. Zgodnie z tymi dokumentami, obszar rewitalizacji na terenie gminy nie może przekraczać 20% jej powierzchni oraz dotyczyć grupy mieszkańców większej niż 30% populacji danej gminy.

Zgodnie z powyższymi założeniami wyznaczono obszar rewitalizacji, który składa się z następującego podobszaru:

- **Obszar miejscowości Osieck**

Obszar rewitalizacji został wyznaczony z obszaru zdegradowanego, który zgodnie z wcześniej przedstawionymi analizami obejmuje obszar wymagający najwyższego poziomu interwencji oraz przeprowadzenia kompleksowych działań naprawczych i rewitalizacyjnych.

Obszar, który został wybrany do rewitalizacji, to także obszar, posiadający największe możliwości prowadzenia działań, umożliwiających realne wyprowadzenie tych obszarów z kryzysu. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych, wykazała, iż wśród podobszarów wskazanych jako zdegradowane znalazły się sołectwa, które podczas analizy poszczególnych sfer oddziaływania, a mianowicie sfery społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, uzyskały górne rejestry punktowe- minimum 75% z łącznej liczby możliwych do uzyskania punktów (punktacja w zakresie odnotowania na poszczególnych obszarach gminy zjawisk kryzysu w poszczególnych sferach oddziaływania).

Należą do nich podobszar Osieck (12 pkt.) oraz podobszar Rudnik (10 pkt), Sobienki (10 pkt), Górki (10pkt).

Podobszar zdegradowane – miejscowościach: Rudnik, Sobienki, Górki, decyzją Zespołu ds. Rewitalizacji nie zostały włączone do obszaru rewitalizacji z kilku, istotnych przyczyn. Wśród nich znalazły się takie, które dotyczyły ograniczonych możliwości budżetowych Gminy związanych z prowadzeniem i finansowaniem projektów rewitalizacyjnych. W miejscowościach tych, zasadniczo nie funkcjonuje sektor organizacji pozarządowych (istnieje niska aktywność społeczna, brak zaplecza organizacyjnego dla rozwoju przedsiębiorstw i rynku pracy, co w konsekwencji uniemożliwia powodzenie realizacji założonych przedsięwzięć i działań w prowadzonym procesie rewitalizacji.

Istniejąca na obszarze miejscowości Osieck, baza instytucjonalna obiektów użyteczności publicznej (infrastruktura edukacyjna i sportowa) oraz największa w gminie liczba prowadzonych działalności gospodarczych, liczba funkcjonujących organizacji pozarządowych, które stymulują rozwój społeczno-gospodarczy oddziałujący na wszystkie pozostałe miejscowości gminy, stanowiły wyraźną przesłankę, która zadecydowała o wyborze tych miejscowości jako obszary wskazane do rewitalizacji,

na których możliwe będzie zrealizowanie wszystkich zakładanych Programem Rewitalizacji celów strategicznych i operacyjnych.

Działania prowadzone na obszarze miejscowości Osieck, który w świadomości mieszkańców gminy jest postrzegany jako centralny obszar życia społeczno-gospodarczego, będzie wymiernie wpływać na rozwój pozostałych obszarów (przede wszystkim, tych pozostających w kryzysie) i w konsekwencji zmniejszy skalę kryzysu na pozostałych obszarach.

Tabela poniżej określa szczegółowo liczbę ludności oraz powierzchnię obszaru przeznaczanego do rewitalizacji. Szczegółowa charakterystyka obszarów rewitalizowanych została zaprezentowana w kolejnych rozdziałach niniejszego dokumentu.

Tabela 20 Liczba ludności, powierzchnia obszaru przeznaczanego do rewitalizacji oraz odsetek liczby ludności gminy w obszarze rewitalizowanych, odsetek powierzchni gminy w obszarze rewitalizowanym (stan na 31.12.2016 r.)

Miejscowość	Liczba ludności [osoby]	Odsetek liczby ludności gminy	Powierzchnia [km ²]	Odsetek powierzchni gminy
Osieck	1035	28,56	13,16	19,49%
Gmina Osieck	3623	100%	67,5	100%

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

2.11. Szczegółowa charakterystyka obszaru rewitalizacji

Po przeprowadzeniu szczegółowej analizy wskaźnikowej ankietzacyjnej oraz analizie wniosków z przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami gminy, obszarami w szczególności wymagającymi ożywienia społeczno- gospodarczego jest miejscowość: Osieck. Obszar ten został szczegółowo przeanalizowany pod kątem współwystępowania czynników i zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno- środowiskowej oraz sferze technicznej. Przyjęto, że występowanie negatywnych wskaźników społecznych oraz pozostałych zakresach tematycznych kwalifikuje daną miejscowość jako obszar zdegradowany wymagający rewitalizacji.

Analiza mierników wykazała, iż na podanym obszarze skupia się najwięcej negatywnych czynników i zjawisk dysfunkcyjnych. Na terenie obszaru rewitalizacji zamieszkuje, ogółem 1035 osoby, co stanowi wszystkich mieszkańców. Obszar ten charakteryzuje znaczne bezrobocie, które łącznie stanowi 79,71% bezrobocia w całej gminie.

Lokalna ludność na terenie gminy pracuje w miejscowych szkołach, Ośrodku Zdrowia, Urzędzie Gminy i okolicznych obiektach handlowych. Przeszło sto osób zatrudnionych jest w firmie Jakmet, produkującej rozdzielnice elektryczne. Ponieważ lokalny rynek przedsiębiorców jest bardzo niewielki mieszkańcy swoje zatrudnienie znajdują w Warszawie, Otwocku bądź Garwolinie.

Na Obszarze rewitalizacji w miejscowości Osieck zdiagnozowany kryzys społeczno-gospodarczy wynika głównie z powodu braku możliwości pracy dla mieszkańców, ich niepełnosprawności lub dysfunkcji rodzinnych, co w konsekwencji generuje problemy społeczne, które wynikają z ubóstwa oraz konieczności korzystania ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej. Konieczne są, zatem takie działania i dedykowane programy, które będą wspierały mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym i zachęcały do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz rozwoju ich przedsiębiorczości. Programy, które zaktywizują lokalną społeczność oraz umożliwią zacieśnianie więzi społecznych.

Podstawowym elementem rozwoju społecznego jest także poziom kapitału społecznego. Możliwość zapewnienia edukacji spełniającej najwyższe standardy staje się obecnie priorytetem działań jednostek samorządowych.

Na terenie Osiecka funkcjonuje zespół szkół: Szkoła Podstawowa im. Powstańców Styczniowych oraz Gimnazjum im. Księcia Józefa Poniatowskiego. Wymienione powyżej obiekty edukacyjne wymagają remontu i modernizacji. Taka sytuacja generuje zmniejszającą się liczbę uczniów, pomimo atrakcyjnej oferty zajęć pozalekcyjnych i wszelkich konkursów.

Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie gminy realizują swoje działania w kontekście kulturalnym, edukacyjnym, naukowym oraz społecznym. Służą nie tylko jednoczeniu się społeczności gminy, ale również wspierają lokalne władze w działaniach mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców. Na terenie Gminy Osieck nie funkcjonuje ośrodek kultury, rolę głównej instytucji kulturalno-edukacyjnej przejęła Biblioteka Publiczna w Osiecku z filiami w Natolinie i w Augustówce, która swą działalność prowadzi nieprzerwalnie od 1949 r. Biblioteka jest głównym inicjatorem wydarzeń kulturalnych w regionie. Dlatego też gmina powinna stworzyć profesjonalne centrum kultury, które umożliwi mieszkańcom poszerzenie zainteresowań, ale także umożliwi użytkownikom działania z zakresu rekreacji i edukacji.

Gmina Osieck jest stosunkowo niewielką gminą liczącą 1035 osoby, zatem budżet jest również stosunkowo niewielki. Odpowiednie⁸ zarządzanie budżetem jest kluczowym czynnikiem w obecnej perspektywie unijnej na lata 2014-2020, ponieważ dostępność środków unijnych uzależniona jest od możliwości ich absorpcji, przy czym zdecydowana większość dofinansowywanych projektów będzie wymagała wniesienia wkładu własnego (min. 20%). Należy mieć na uwadze, iż wiele z koniecznych do realizacji działań nie znajdzie pokrycia w finansowaniu zewnętrznym. Takie obszary planowanych inwestycji jak budowa i modernizacja dróg, budowa placówek oświatowych, kulturalnych czy sportowych w ograniczonym stopniu będzie dofinansowana w budżecie z aktualnej perspektywy finansowania UE.

Obszar wskazany do rewitalizacji wykazuje największą koncentrację czynników i zjawisk kryzysowych w sferze społecznej (wysokie zaludnienie, przestępczość, ubóstwo, zagrożenie wykluczeniem społecznym, niepełnosprawność). W pozostałych sferach: gospodarczej, przestrzenno-środowiskowej i technicznej, dotyczy przynajmniej jednej negatywnej cechy.

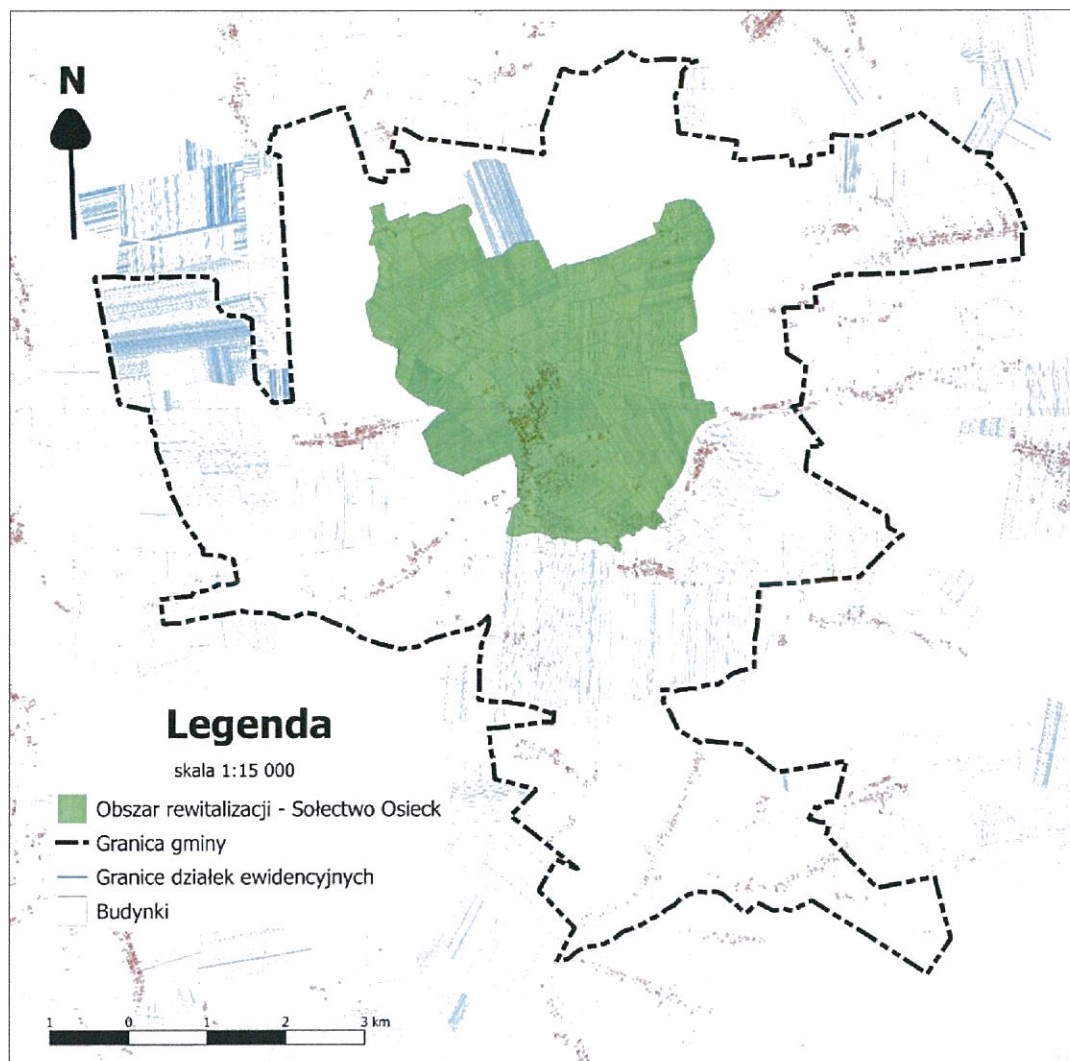
⁸Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Osieck na lata 2015-2023 str. 56

Zgodnie z przyjętą Ustawą o rewitalizacji i wytycznymi obszar rewitalizowany nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców⁹danej gminy.

Zgodnie z powyższymi wytycznymi wyznaczono obszar rewitalizacji położony w miejscowości:

- ✓ **Osieck –wyłączając jednie z obszaru całej miejscowości tereny leśne (niezabudowane)**

Rysunek 14 Granice obszaru rewitalizacji- Osieck

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

⁹Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 oraz w Ustawie o rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji - Osieck

Informacje ogólne

Obszar rewitalizacji obejmuje centralną część miejscowości Osieck.

Na terenie obszaru rewitalizacji funkcjonuje zespół szkół: Szkoła Podstawowa im. Powstańców Styczniowych oraz Gimnazjum im. Księcia Józefa Poniatowskiego. Bazę sportowo-rekreacyjną miejscowości stanowią:

- Hala sportowa przy Gimnazjum w Osiecku
- Boisko przy Zespole Szkół
- Plac zabaw na Rynku

Na terenie Osiecka działają następujące organizacje pozarządowe:

- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna, która pełni rolę nie tylko obronną przed klęskami i żywiołami, ale także zajmuje się działalnością kulturalno-społeczną. W budynku OSP organizowane są wieczory taneczne, zebrania, warsztaty, spotkania towarzyskie, jasełka, szkolenia oraz narady. W 2008 r. w budynku OSP powstało Centrum Kształcenia, które dofinansowane było przez Zarząd Wojewódzki OSP dzięki temu mieszkańcy mogli korzystać z jednego z 6 komputerów wraz z dostępem do Internetu.
- ✓ Stowarzyszenie Przyjaciół Osiecka i okolicy, główną działalnością tego Stowarzyszenia jest poszukiwanie i kolekcjonowanie dokumentów dotyczących przeszłości Osiecka oraz renowacja miejsc zabytkowych i miejsc pamięci. Dużym osiągnięciem tej organizacji było odtworzenie herbu Osiecka, obowiązującego do 2016r.
- ✓ Koło Wędkarskie- organizacja jest opiekunem zbiornika wodnego „Chabaszew”, czuwa także nad cyklicznym zarybianiem tego zbiornika. Koło prowadziło wspólnie z Radą Sołecką Osieck działalność kulturalną i było organizatorem festynów. Obecnie organizuje zawody wędkarskie.
- ✓ Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół w Osiecku "NASZA SZKOŁA" – organizacja realizująca funkcję społeczno- kulturalną oraz wychowawczą dla rodziców i dzieci. Prowadzi i współprowadzi – działania edukacyjne, konkursy – animuje życie społeczne i kulturalne dla mieszkańców Gminy.
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy GKS Osieck – działa na terenie Osiecka od 2013 roku i zajmuje się prowadzeniem zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży. Prowadzi piłkarskie drużyny sportowe – oraz organizuje treningi sportowe oraz zagospodarowuje czas popołudniowy dla dzieci i młodzieży. Ma na swoim koncie wychowanków, którzy z sukcesami odnoszą sukcesy sportowe.

Liczba mieszkańców na terenie objętym obszarem rewitalizacji w miejscowości Osieck wynosi 1035 osób, co stanowi 28,56% wszystkich mieszkańców w gminie.

Infrastruktura techniczna

Przez miejscowość Osieck przebiegają drogi wojewódzkie powiatowe oraz gminne, ruch na tych trasach komunikacyjnych jest wzmożony, dlatego też infrastruktura drogowa jest w złym stanie technicznym i wymaga remontu. Jak wykazały wyniki badań ankietowych w złym stanie technicznym są również przyległe do dróg chodniki oraz oświetlenie ulic.

Na obszarze rewitalizacji w miejscowości Osieck funkcjonuje wodociąg z ujęcia wody w Osiecku. Na terenie miejscowości istnieje zbiorczy system odprowadzania wody i oczyszczania ścieków. Na terenie miejscowości od 2011 funkcjonuje 10,8 km sieci kanalizacyjnej oraz biologiczna mechaniczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości dobowej maksymalnej 200 m³.

Gmina Osieck korzystała ze środków pomocowych i konkursów dotacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2013 współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w wyniku, czego cała miejscowość Osieck została skanalizowana. Ścieki odprowadzane są do gminnej oczyszczalni ścieków w Pogorzeli, jednak część mieszkańców jeszcze korzysta z indywidualnych zbiorników bezodpływowych.

Nie ma centralnej sieci ciepłowniczej, istnieje sieć gazowa. Natomiast zaopatrzenie w ciepło najczęściej odbywa się przez przydomowe i przyzakładowe kotłownie emitujące szkodliwe substancje powstałe w wyniku spalania paliw kopalnych do atmosfery. Część budynków korzysta z gazu ziemnego i ma przystosowane jednostki grzewcze do tego typu paliwa grzewczego.

Zakład Energetyczny Warszawa Teren, Rejon Energetyczny Garwolin oraz od 2007 roku Polskie Koleje Państwowe Energetyka Białystok, dostarczają energię elektryczną do miejscowości Osieck. Na terenie objętym rewitalizacją w Osiecku stacje Trafo zlokalizowane są między innymi na ulicy: Warszawskiej, Pilawskiej, Lubelskiej.

Dostępność usług publicznych i usług dla ludności

W Osiecku funkcjonują następujące placówki świadczące usługi zdrowotne:

- ✓ Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Rodzinna w Osiecku. Ośrodek realizuje usługi związane z opieką internistyczną oraz pediatrią, dysponuje również karetką pogotowia,
- ✓ Niepubliczny Zakład Opieki Stomatologicznej,
- ✓ Dwie prywatne Apteki zaopatrujące mieszkańców.

Na terenie obszaru rewitalizacji wyznaczonego w miejscowości Osieck zdiagnozowano koncentrację problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-środowiskowych które określają następujące wskaźniki:

- Wysokie zaludnienie
- Wysoka liczbę osób w wieku poprodukcyjnym
- Wysoka liczbę przestępstw i wykroczeń
- Wysoka liczbę zarejestrowanych zdarzeń
- Wysoka liczbę gospodarstw domowych pobierających zasiłki z powodu ubóstwa

- Zwiększająca się liczbę osób niepełnosprawnych
- Znaczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych
- Wysoki stopień degradacji obiektów użyteczności publicznej i zabytków wymagających remontu lub modernizacji
- Niska efektywność energetyczna budynków wybudowanych przed 1961 r.

Gmina Osieck korzystała ze środków Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie "Odnowa i rozwój wsi"). W ramach powyższego Programu został opracowany „Plan Odnowy Miejscowości Osieck na lata 2010-2020”. Dokument ten przygotowano w nawiązaniu do Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Osieck na lata 2008-2015 przyjętego przez Radę Gminy Osieck Uchwałą Nr XV /90/08 z dnia 24 czerwca 2008 roku.

VI. ANALIZA SWOT

Celem analizy SWOT jest identyfikacja czynników przedstawiających aktualną sytuację na obszarze rewitalizowanym oraz wskazanie najlepszych kierunków rozwoju obszaru zidentyfikowanego do rewitalizacji na terenie Gminy Osieck. Zadaniem analizy jest zestawienie mocnych i słabych stron oraz wskazanie szans i zagrożeń wyznaczonego obszaru.

Poniższa analiza będzie stanowić podstawę do sformułowania celów głównych oraz pośrednich rewitalizacji. Analiza została przeprowadzona na obszarze całej gminy poprzez zbadanie czynników wewnętrznych i zewnętrznych oraz występujących zależności między nimi.

Poniżej przedstawiono czynniki mogące wpływać na funkcjonowanie podanego obszaru:

Dzięki analizie możliwe będzie dokonanie wyboru kierunków działań oraz znalezienie najlepszych rozwiązań dla danego obszaru. Minimalizując zagrożenia ograniczając słabe strony pozwolą wykorzystać szanse i mocne strony do osiągnięcia założonego celu.

Tabela 21 Analiza SWOT obszarów przeznaczonych do rewitalizacji w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023

Czynniki wewnętrzne		Czynniki zewnętrzne	
Mocne strony		Szanse	
<ul style="list-style-type: none"> • Występowanie na terenie rewitalizowanym obiektów edukacyjnych, pełniących rolę edukacyjno - kulturalną dla całego społeczeństwa zamieszkującego obszar rewitalizacji • Zintegrowana infrastruktura osadnicza dla mieszkańców Osiecka – jako części gminy i doskonała baza do kontynuacji stabilnego rozwoju osadniczego • Dogodna komunikacja z aglomeracją warszawską (godzina drogi do pracy) • Położenie przy drodze 801 - dogodne położenie do rozwoju usługi i aktywności gospodarczej • Występowanie wielu obiektów dziedzictwa kulturowego • Budowa sieci kanalizacyjnej oraz wybudowanie własnej oczyszczalni ścieków • Organizacje pozarządowe skupiające ludzi na terenie obszaru rewitalizacji – będące sprawdzonymi partnerami do realizacji zintegrowanych działań społecznych • Relatywnie pozytywny w stosunku do danych na tle Gminy przyrost liczby dzieci na terenie rewitalizowanym oraz potrzeba systemowych działań wspierających rozwój rodziny 		<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby nowych mieszkańców spoza Gminy – (poprzez zachęcenie mieszkańców innych miejscowości do osiedlania się na terenie zagospodarowanym infrastrukturalnie z dogodnym dojazdem do stolicy oraz infrastrukturą), co za tym idzie potencjalny wzrost dochodów podatkowych od nowych mieszkańców) • Rozwój infrastruktury drogowej (obwodnicy), która skróci czas dojazdu do Warszawy • Rozbudowa sieci gazowej (zmniejszenie emisji CO2), potrzeba poprawy świadomości mieszkańców w zakresie wyeliminowania zwyczaju „palenia odpadami w piecach” • Niewysokie ceny nieruchomości – jako szansa do osadnictwa dla kolejnych pokoleń versus kupowanie mieszkań w dużych ośrodkach miejskich (wygodny dom z ogrodem na terenie Osiecka wobec alternatywnego wyboru zakupu 50 metrowego mieszkania w Warszawie) • Wykorzystanie dostępnych środków na rozwój infrastruktury służącej poprawie środowiska naturalnego • Wykorzystanie możliwości pozyskania źródeł zewnętrznych w celu opracowania szkoleń i warsztatów dla przedsiębiorców – celem zainspirowania do nowych typów działalności oraz potrzeby zwiększenia liczby stabilnych przedsiębiorców lokalnych 	
Czynniki wewnętrzne		Czynniki zewnętrzne	
Słabe strony		Zagrożenia	
<ul style="list-style-type: none"> • Relatywnie niski poziom aktywności społecznej, z jednej strony przejawiającą się chęcią uczestnictwa w organizowanych imprezach – z drugiej strony niski poziom zaangażowania w stworzenie i zorganizowanie „inicjatyw społecznych czy kulturalnych od pomysłu do realizacji” 		<ul style="list-style-type: none"> • Duże zagrożenie dla młodego pokolenia wynikającego z pokus i uzależnień technologicznych (smartfony, komórki, komputery), wycofanie się młodych osób z relacji towarzyskich na rzecz 	

<ul style="list-style-type: none"> • Relatywnie niski poziom zaangażowania w życie społeczne oraz niewielki udział w inicjacji i podejmowaniu spraw związanych z rozwojem swojej miejscowości. Niski poziom patriotyzmu lokalnego i zaangażowania w sprawy lokalne • Wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym i skorelowany problem społeczny wycofywania się osób w wieku poprodukcyjnym z życia społecznego, deficyt miejsc w których mogliby spotykać się seniorzy, brak form spędzania wolnego czasu dla osób w wieku poprodukcyjnym (grupa mieszkańców która relatywnie stanowi coraz większy udział w populacji mieszkańców obszaru rewitalizowanego) • Deficyt przestrzeni dla organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, zwłaszcza w okresie niekorzystnej pogody - aby można było rozwijać pasję młodego pokolenia – w zakresie sztuki kultury (obecnie w zajęciach może uczestniczyć kilka osób ze względu na brak miejsca do organizacji takich działań (biblioteka w Osiecku dysponuje tylko małym lokalem maksymalnie na kilka osób) • Niezadawalający poziom zorganizowanej infrastruktury i przestrzeni do uprawiania sportu dla rodzin (niezbędna jest infrastruktura dla osób dorosłych i młodzieży – aby stworzyć warunki wielopokoleniowej integracji – np. siłowni napowietrznej obok placu zabaw – aby uzyskać efekt synergii międzypokoleniowej) • Relatywnie wysoki poziom bezrobocia, z drugiej strony zgłaszane przez lokalnych przedsiębiorców informacje w zakresie trudności w pozyskaniu solidnych pracowników • Brak możliwości korzystania z boiska szkolnego w Osiecku w godzinach popołudniowych (brak oświetlenia boiska) • Duży odsetek osób pobierających świadczenia z powodu ubóstwa oraz świadczenia związane z trudną sytuacją materialną, społeczną zawodową mieszkańców • Niski poziom aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości mieszkańców – niewystarczający poziom wiary we własne możliwości i poczucie braku przygotowania do samodzielnego poprowadzenia biznesu 	<p>samodzielnego spędzania czasu „przed komputerem”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nowe promowane style zachowań i mody - konsumpcyjne i roszczeniowe postawy młodego pokolenia – które nie przejawiają inicjatywy w samodzielnym, świadomym poszukiwaniu wiedzy ekonomicznej i możliwości rozwoju aktywności gospodarczej • Zmniejszający się udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, Starzejące się społeczeństwo – potrzeba przeorganizowania funkcji społecznych, aby zaspokoić zmieniające się potrzeby społeczne • Niewykorzystanie potencjału gospodarczego lokalnych przedsiębiorców w szerszych strukturach regionalnych – brak integracji między przedsiębiorstwami w celu zwiększenia możliwości oddziaływania i występowania po środki zewnętrzne (LGD, zewnętrzne środki na opracowanie np. strategii rozwoju produkcji i usług) • Rosnący udział szarej strefy gospodarczej – wynikającej z trudności w prowadzeniu stabilnej działalności gospodarczej, brak wpływów podatkowych do urzędu Gminy • Brak aktywnego poszukiwania wsparcia zewnętrznych źródeł do rozwoju przedsiębiorstw, brak otwartości na nowe możliwości w zakresie prowadzenia innowacyjnej działalności gospodarczej np. zdalnie dostosowując się do potrzeb rynku usług zewnętrznych aglomeracji warszawskiej
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Migracja osób młodych do większych miast (m.in. Warszawy, Otwocka - w poszukiwaniu pracy) • Zagrożenie wykluczeniem społecznym osób korzystających z pomocy społecznej oraz korzystających z form pomocy Państwa • Niekorzystne wskaźniki w zakresie przestępstw i wykroczeń oraz działań przeciw rodzinie – potrzeba podjęcia zintegrowanych działań społecznych wzmacniających więzi rodzinne oraz poprawę relacji międzyludzkich • Niska estetyka przestrzeni publicznej – brak zagospodarowania przestrzeni na potrzeby mieszkańców 	
--	--

Źródło: Opracowanie własne

Wynik analizy powyższych cech wskazuje, że na badanym obszarze czynniki zewnętrzne powodują niesprzyjające warunki do jego rozwoju a dodatkowo wzmacniane przez zagrożenia powodują nasilanie się dysfunkcji danego obszaru. W pierwszej kolejności należy przewyciężyć i wyeliminować powyższe problemy występujące na obszarze rewitalizacyjnym, wskazać najistotniejsze mocne strony oraz wykorzystać szanse, niezbędne do realizowania działań rewitalizacyjnych.

VII. WIZJA OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Wizja formułowana w ramach Programu Rewitalizacji jest swego rodzaju projekcją stanu docelowego obszaru rewitalizowanego, do którego dążą samorząd oraz lokalna społeczność. Dzięki kluczowym założeniom wdrażania działań naprawczych nastąpi znaczna poprawa warunków ekonomiczno-społecznych mieszkańców Gminy Osieck.

Działania rewitalizacyjne objęte programem naprawczym powinny:

- Pobudzić aktywność społeczną oraz integrację międzypokoleniową,
- Wdrożyć mechanizmy przeciwdziałające problemom społecznym (bezrobocie, ubóstwo, przestępczość),
- Wspierać rozwój gospodarczy oraz lokalną przedsiębiorczość.,
- Zadbąć o poprawę zagospodarowania przestrzeni publicznej typu skwery, place zabaw, siłownie zewnętrzne,
- Wdrożyć działania zaspokajające potrzeby kulturalne oraz edukacyjne lokalnego społeczeństwa.

Efektom przeprowadzonej rewitalizacji obszarów wskazanych w części diagnostycznej jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego terenów zdegradowanych Gminy Osieck oraz pobudzenie do rozwoju społeczno-gospodarczego. Obszar ten będzie integrował społeczność lokalną również międzypokoleniowo poprzez stworzenie miejsc spotkań oraz aktywnego wypoczynku. Społeczność lokalna będzie współtworzyć i wypracowywać sposoby na polepszenie warunków bytowych gminy a tym samym będzie to zachętą dla gości z poza gminy do lepszego jej poznania lub nawet osiedlenia się na jej terenie. Walory turystyczne oraz krajobrazowe są niewątpliwym atutem obszaru rewitalizowanego. Program Rewitalizacji według założeń powinien doprowadzić do wykorzystania tych zalet, aby pobudzić aktywność społeczno-gospodarczą oraz atrakcyjność rewitalizowanego obszaru, z korzyścią dla całej gminy. Zadania takie jak zagospodarowanie przestrzeni publicznej, rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej czy też modernizacja budynku po GS dla Gminnej Biblioteki Publicznej w Osiecku na cele zapewnienia miejsca spotkań dla mieszkańców, nie tylko umożliwią wyprowadzenie obszarów z kryzysu, ale zapewnią tym obszarom wszechstronny rozwój dla dobra społeczności lokalnej. Dodatkowym bodźcem będzie wsparcie i rozwój lokalnej przedsiębiorczości co w efekcie da szansę mieszkańcom danej gminy na nowe miejsca pracy.

Kołem zamachowym tego procesu może stać się zintegrowanie działań które będą mogły przyczynić się do powrotu do bardzo dobrego stanu funkcjonowania Gminy Osieck, które to za postawy patriotyczne mieszkańców straciło swoje prawa miejskie.

Kwestia integracji mieszkańców wokół tego powrotu do „silnego gospodarczo i społecznie zintegrowanego Osiecka” mogłyby nadać „pewnego rodzaju siłę wewnętrzną do procesu zarządzania zmianą - zmiany postaw i wykształcenia w mieszkańcach możliwości zwiększania zaangażowania w życie społeczne i rozwój na rzecz mieszkańców”.

Zapewnienie uniwersalnej, dostosowanej do różnego wieku oferty kulturalno-rozrywkowej oraz oferty dotyczącej rozwijania zainteresowań i predyspozycji mieszkańców, nie tylko umożliwi zagospodarowanie dla nich wolnego czasu, ale przede wszystkim **wzmocni wzajemną integrację i przywiązanie do Gminy, podniesie poziom przedsiębiorczości, wpłynie na wzrost poziomu integracji i aktywności społecznej mieszkańców.**

Mieszkańcy i przedsiębiorcy, którzy związani są z obszarem rewitalizowanym, a którzy otrzymają narzędzia do realizacji swoich pomysłów w postaci udostępnienia miejsca spotkań i wyrażania opinii w bieżących kwestiach dotyczących miejsca zamieszkania i pracy, w istocie poczują znaczenie i możliwość współdecydowania i otrzymają warunki do dynamicznego rozwoju.

Realizowane projekty poza wyprowadzeniem z kryzysu obszarów rewitalizowanych przyczynią się do istotnego **zwiększenia poziomu spójności i integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz całej Gminy Osieck.**

Polepszenie standardów funkcjonującej obecnie infrastruktury publicznej wpłynie na polepszenie warunków życia mieszkańców, którzy otrzymają w wyniku realizacji procesu rewitalizacji przestrzeń dostosowaną do ich potrzeb, przestrzeń estetyczną, funkcjonalną, o wysokich parametrach technicznych.

Reasumując, powyższe uwarunkowania sprawią, iż prowadzony proces rewitalizacji będzie miał następujący wymiar:

wymiar społeczny – nastąpi integracja społeczna mieszkańców prowadząca do odnowy więzi społecznych, nastąpi wzrost aktywności społecznej mieszkańców z równoczesną integracją pokoleniową, wzrośnie wiedza i tożsamość kulturowa, wzmocnione zostaną więzi mieszkańców z Gminą, zwiększona zostanie dostępność do usług kulturalno-edukacyjnych oraz wypoczynkowo-rekreacyjnych,

wymiar gospodarczy- nastąpi wzrost przedsiębiorczości, wzrost integracji przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizowanym i obszarze Gminy,

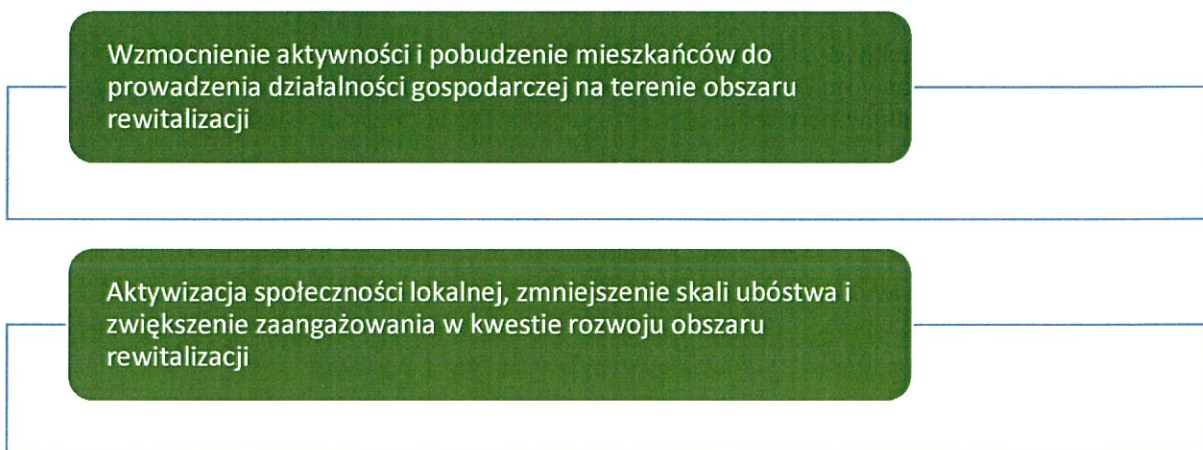
wymiar przestrzenno-funkcjonalny- nastąpi dostosowanie przestrzeni publicznej i budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób zamieszkałych na obszarze rewitalizacji, poprawieniu ulegnie estetyka przestrzeni publicznej,

VIII. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE ORAZ GŁÓWNE POLA INTERWENCJI PROGRAMU REWITALIZACJI

Bezpośrednia realizacja niniejszego Programu Rewitalizacji będzie wypełniona przez konkretne projekty rewitalizacji. Należy zauważyć, iż projekty prowadzone w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023 będą obejmowały głównie obszar rewitalizacji. Dopuszcza się jednak realizację takich projektów poza obszarem rewitalizacji, jeżeli przemawiają za tym względy merytoryczne¹⁰ a dany projekt został wpisany do PR.

Szczegółowa analiza wskaźnikowa (dane ilościowe oraz jakościowe) aspektu społeczno-gospodarczego na terenie obszaru wytypowanego do rewitalizacji w części diagnostycznej pozwoliła na określenie następujących celów strategicznych Programu Rewitalizacji:

Rysunek 15 Cele strategiczne Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 1 - Wzmocnienie aktywności i pobudzenie mieszkańców do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie obszaru rewitalizacji

Wysoka skala bezrobocia i niezadowalający poziom przedsiębiorczości na obszarze rewitalizowanym, prowadzą do wykluczenia społecznego i niskiej aktywności społecznej. Jako takie wpływają na sytuację społeczno-gospodarczą obszaru i uniemożliwiają jego rozwój. Celowe jest zatem wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez działania szkoleniowe oraz zmianę lub podniesienie kwalifikacji dla osób bezrobotnych lub zagrożonych utratą pracy, zamieszkałych na obszarze rewitalizacji.

¹⁰Takie podejście znalazło podstawę w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (art. 15 ust. 3).

Cel strategiczny 2 – Aktywizacja społeczności lokalnej, zmniejszenie skali ubóstwa i zwiększenie zaangażowania w kwestie rozwoju obszaru rewitalizacji

Wykazany w diagnozie kryzysu niniejszego Programu Rewitalizacji problem ubóstwa, bezrobocia, przestępczości oraz w konsekwencji wykluczenia społecznego, wskazuje na niski poziom kapitału społecznego na obszarze rewitalizowanym. Konieczne są zatem działania zapobiegające w obszarze zwiększenia poziomu bezpieczeństwa, zmniejszenia skali ubóstwa, poziomu uzależnień poprzez właściwą prewencję oraz umożliwienie mieszkańcom możliwości zmiany lub podniesienia kwalifikacji. Dodatkowym elementem działań będzie podniesienia wiedzy w zakresie podstawowych zasad przedsiębiorczości oraz aktywizacja i integracja mieszkańców poprzez zaproponowane działania kulturalne i edukacyjne.

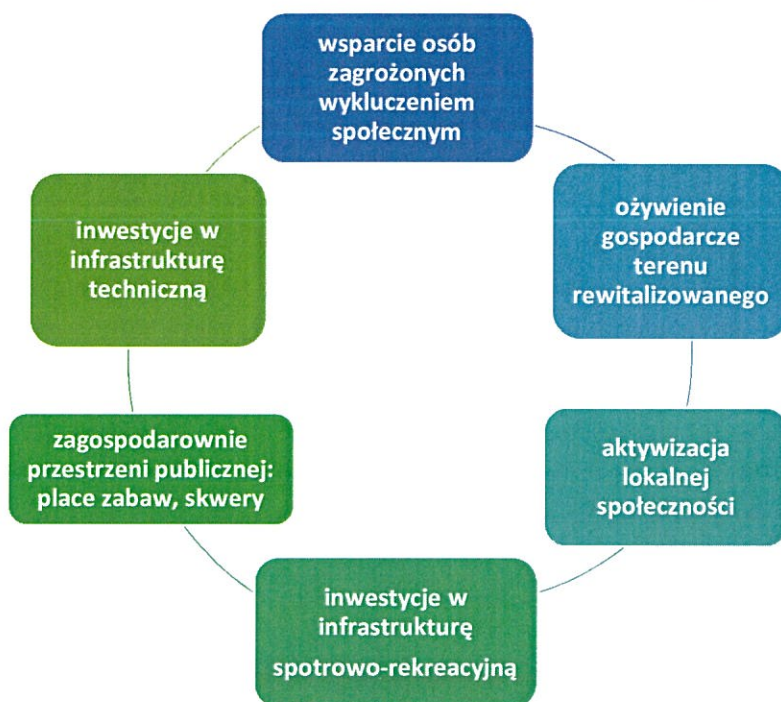
Przedstawione poniżej cele operacyjne i kierunki działań służą eliminacji lub ograniczeniu występujących negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej – należy zwrócić uwagę, że kierunki te są ze sobą skorelowane, a każdy z nich jest podporządkowany konkretnemu celowi strategicznemu.

Tabela 22 Cele strategiczne i odpowiadające im cele operacyjne/ kierunki działań Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023

nr	Cele strategiczne	nr	Cele operacyjne
1	Wzmocnienie aktywności i pobudzenie mieszkańców do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie obszaru rewitalizacji	1.1.	Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców
		1.2.	Pobudzenie do rozwoju przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych oraz ekonomii społecznej firm wykorzystujących walory obszaru rewitalizacji i jego położenie
		1.3.	Rozwój i wykorzystanie potencjału lokalnych mieszkańców oraz przekierowanie jej w tworzenie i wzmocnienie siły małych lokalnych przedsiębiorców, podmiotów ekonomii społecznej, organizacji pozarządowych
2	Aktywizacja społeczności lokalnej, zmniejszenie skali ubóstwa i zwiększenie zaangażowania w kwestie rozwoju obszaru rewitalizacji	2.1.	Wzmacnianie lokalnej przynależności i odpowiedzialności mieszkańców za rozwój obszaru rewitalizacji
		2.2.	Wzmacnianie aktywności społeczno – kulturalnej oraz stwarzanie przestrzeni do działań dla organizacji pozarządowych i aktywności mieszkańców
		2.3.	Zmniejszenie skali ubóstwa na obszarze rewitalizacji poprzez działania systemowe

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 16 Główne pola działań interwencyjnych w Programie Rewitalizacji dla Gminy Osieck

Źródło: opracowanie własne

IX. LISTA PROJEKTÓW DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI

1. Klasyfikacja projektów rewitalizacji

Wizję Programu Rewitalizacji i cele strategiczne będą wypełniały konkretne projekty wpływające na sukces prowadzonego procesu rewitalizacji. Mając na uwadze jego kompleksowość, specyfikę wyzwań merytorycznych i organizacyjnych oraz zróżnicowane zasady organizacji przedsięwzięć, projekty, zostały pogrupowane na 4 grupy: **główne/podstawowe i uzupełniające projekty rewitalizacyjne**.

Projekty główne w ramach niniejszego Programu Rewitalizacji, to projekty, bez których realizacji obszar rewitalizacji nie będzie mógł wyjść z obecnej sytuacji kryzysowej. To także projekty, które mają powiązanie ze strategicznymi decyzjami gminy. Projekty uzupełniające stanowią dopełnienie tematyczne projektów głównych, posiadają mniejszą skalę oddziaływania, ale jednocześnie stanowią wypełnienie założonych celów Programu Rewitalizacji. Ich realizacji wpłynie na kompleksowy charakter działań i interwencji.

Podział projektów Programu Rewitalizacji przedstawia poniższy rysunek. Zgodnie z dotychczasową praktyką i rekomendacjami specjalistów ustala się, że projekty realizowane w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck, będą prowadzone na obszarze rewitalizacji.

Rysunek 17 Typologia projektów rewitalizacji w Programie Rewitalizacji dla Gminy Osieck

Źródło: opracowanie własne

Ze względu na wysoką dynamikę działań rewitalizacyjnych przyjęto następujące reguły włączania projektów do Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck (zwanego dalej PR):

1. Listę zadań, szczegółowy zakres zadań, budżety i harmonogramy są ustalane i wprowadzone jako integralna część Programu Rewitalizacji i modyfikowane stosownie do bieżącego stanu realizacji projektu.
2. Projekty główne i uzupełniające prowadzone przez samorząd gminy i inne podmioty są wprowadzane do PR na podstawie fiszki projektowej, złożonej przez koordynatora lub partnera /interesariusza/, zaakceptowanej przez Zespół ds. Rewitalizacji i wprowadzane jako nowy projekt do Programu Rewitalizacji. Zmiana listy projektów wymaga zmiany Programu Rewitalizacji oraz podjęcia stosownej Uchwały.
3. Zespół ds. Rewitalizacji prowadzi systematyczny wykaz zmian w dokumencie PR i udostępnia w BIP aktualną treść PR i obowiązujących załączników.

2. Lista przedsięwzięć rewitalizacji

Istotą przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest przede wszystkim poprawa sytuacji na obszarze rewitalizowanym oraz korzyści jakie odniosą mieszkańcy obszaru, na którym koncentrują się zjawiska kryzysowe przedstawione w diagnozie Programu Rewitalizacji.

Pomysły dotyczące przedsięwzięć rewitalizacyjnych mogły zgłaszać wszystkie grupy interesariuszy – instytucje publiczne, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz mieszkańcy.

Poniższe tabele przedstawiają przedsięwzięcia i zgłoszone do Programu Rewitalizacji, które poddano analizie pod względem komplementarności działań w ujęciu społecznym, infrastrukturalnym, gospodarczym oraz przestrzennym.

Pomysły, koncepcje przedsięwzięć – zebrane zostały przez Zespół Projektowy w postaci fiszek projektowych, następnie zostały ustrukturyzowane, szczegółowo przeanalizowane

i wyselekcjonowane w taki sposób, aby faktycznie przyczyniły się do spójnego przeprowadzenia procesu rewitalizacji. W ramach selekcji przedsięwzięć zadbano, aby zachować równowagę pomiędzy działaniami społecznymi oraz infrastruktura wspierającą realizację tych działań społecznych.

W ramach Programu Rewitalizacji Gminy Osieck – został zaproponowany podział na projekty **GŁÓWNE** oraz projekty **UZUPEŁNIAJĄCE** - zostały zaproponowana następujące skategoryzowanie projektów:

PROJEKTY GŁÓWNE

1. „Kompleksowe działania profilaktyczne oraz pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom, jako forma rewitalizacji społecznej na obszarze rewitalizowanym”
2. „Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez działania społeczno-kulturalne”
3. „Udzielanie bezpłatnych porad prawnych dla mieszkańców zamieszkałych na obszarze rewitalizowanym”
4. „Modernizacja budynku po GS dla Gminnej Biblioteki Publicznej w Osiecku na cele zapewnienia miejsca spotkań dla mieszkańców”,
5. „Aktywizacja społeczna i międzypokoleniowa dla osób starszych i dzieci –aktywny mieszkaniec wsi poprzez budowę siłowni zewnętrznej”,
6. „Ożywienie gospodarcze w Gminie Osieck poprzez innowacje - cykl warsztatów i szkoleń”,
7. „Dziadek, wnuczek, syn - wznowienie i podtrzymanie więzi międzypokoleniowych - cykl warsztatów i spotkań dla mieszkańców”,
8. „Budowa ścieżek ekologiczno-edukacyjnych na terenie Szkoły Podstawowej w ZS w Osiecku”.

PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE

1. „Jak być przedsiębiorcą a nie zatrudnionym, czyli mój pierwszy biznes”- cykl warsztatów i szkoleń,
2. Zagospodarowanie oświetlenia boiska w miejscowości Osieck na organizację zajęć sportowych dla mieszkańców,
3. „Twórcza Gmina Osieck”- cykl zajęć i warsztatów artystycznych,
4. Quest terenowy po miejscach zabytkowych, historycznych w Gminie Osieck i innych gminach,
5. „Niezapominajka” międzypokoleniowa impreza gminna,
6. Inicjatywy społeczne w formie zajęć, szkoleń i warsztatów w szczególności obejmujące grupy defaworyzowane – seniorzy,
7. Warsztaty filmowe dla dzieci i młodzieży,
8. „Organizacja zajęć dodatkowych dla dzieci ukierunkowanych na rozwój zainteresowań i zdolności dla osób z obszaru rewitalizacji”,
9. „Podniesienie poziomu dostępności do budynków edukacyjnych na obszarze rewitalizowanym poprzez budowę podjazdu do budynku Szkoły Podstawowej w Osiecku, w której znajdują się pomieszczenia oddziałów przedszkolnych,

10. „Organizacja zajęć dodatkowych dla dzieci ukierunkowanych na rozwój zainteresowań i zdolności dla osób z obszaru rewitalizacji”,
11. „Osiecki jarmark – cykl inicjowanych spotkań promujących lokalnych wytwórców i rękodzielników, artystów i rolników”.

Poniżej przedstawiona została finalna lista przedsięwzięć dla obszaru rewitalizowanego w Gminie Osieck.

Tabela 23 Projekt rewitalizacji NR 1 „Kompleksowe działania profilaktyczne oraz pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom, jako forma rewitalizacji społecznej na obszarze rewitalizowanym”

„Kompleksowe działania profilaktyczne oraz pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom, jako forma rewitalizacji społecznej na obszarze rewitalizowanym” – PROJEKT GŁÓWNY	
Lokalizacja	Osieck, ul. Rynek 6- na obszarze rewitalizacji (nieużytkowany budynek Gminnej Spółdzielni)
Koordinator	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Partnerzy	GOPS, Parafia, Szkoły
Krótki opis	Działania w zakresie pomocy profilaktycznej i terapeutycznej dla mieszkańców uzależnionych od alkoholu oraz dla ich rodzin. Zapewnienie porad terapeuty uzależnień, psychologa, prawnika poprzez utworzenie punktu konsultacyjnego działającego raz w tygodniu. Warsztaty dla młodzieży uświadamiające problem uzależnień, odbywające się raz na semestr i skierowane do najstarszych klas szkoły podstawowej.
Uzasadnienie	Na terenie obszaru rewitalizowanego istnieje zauważalny, znaczny problem z osobami uzależnionymi. Osoby te często przebywają na terenie Rynku w Osiecku, pod sklepem i na przystanku, zniechęcając tym samym mieszkańców do przebywania w tym miejscu. Ponadto problem ten ma szeroki rodzinny kontekst, zwłaszcza w odniesieniu do dzieci. Poprzez prowadzenie punktu terapeutycznego, w którym pełnić będzie dyżur terapeuta uzależnień, psycholog i prawnik, będzie możliwe świadczenie pomocy dla pozostających w kryzysie osób. Punkt terapeutyczny będzie otwarty raz w tygodniu, gdzie będzie dyżurować albo psycholog, albo terapeuta. Warsztaty dla młodzieży będą prowadzone w szkołach na terenie obszaru rewitalizacji. Jest to działanie ogólne, otwierające lub zmieniające postawy młodzieży, uświadamiające skutki sięgania po używki, dające spojrzenie na problemy własne i w rodzinie. Warsztaty mają na celu wzmocnienie właściwych postaw młodzieży. Warsztaty będą prowadzone w każdej szkole 1 raz w semestrze przez 4 godziny.
Cele Projektu	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
Czas realizacji	2017-2023
Orientacyjny koszt	15 000 zł
Źródła finansowania	środki pozostające w dyspozycji Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Wskaźniki produktu	Liczba działań zmniejszających skalę ubóstwa –22 szt. Liczba działań zwiększających poziom aktywności i integracji społecznej -22 szt. Liczba działań zwiększających poziom bezpieczeństwa na obszarze rewitalizowanym – 22 szt.
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób wymagających wsparcia, które uzyskały skuteczną pomoc - 20 osób Liczba uczestników działań, którzy zwiększyli swój poziom aktywności i integracji społecznej - 20 osób

	Liczba uczestników działań zwiększających poziom bezpieczeństwa w gminie, którzy poprzez prowadzone działania zwiększyli swój poziom bezpieczeństwa na obszarze rewitalizowanym – 20 osób
Sposób oceny efektów realizacji projektu (działania) w odniesieniu do celów programu	Projekt odnosi się do zdefiniowanego w Programie Rewitalizacji celu 1 – Rozwój kapitału społecznego i zmniejszenie skali ubóstwa na obszarze rewitalizowanym. Projekt przyczyni się do redukcji negatywnych zjawisk społecznych związanych ze zjawiskiem uzależnień. Efekty realizacji projektu zmierzone zostaną przez wskaźniki produktu i rezultatu zdefiniowane powyżej.

opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Gminy w Osiecku

Tabela 24 Projekt rewitalizacji NR 2 „Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez działania społeczno-kulturalne”

„Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez działania społeczno-kulturalne” – PROJEKT GŁÓWNY	
Lokalizacja	Rynek – przestrzeń parkingu i parku oraz sala widowiskowa OSP Osieck, ul. Rynek 21
Koordynator	Gmina Osieck – wydarzeń kulturalnych OSP Osieck – remontu i wyposażenia
Partnerzy	Stowarzyszenie Ochotnicza Straż Pożarna w Osiecku, Stowarzyszenie Ochotnicza Straż Pożarna w Pogorzeli, Stowarzyszenie Rozwoju Augustówki i okolic Stowarzyszenie Akademia Łucznicza, Przedsiębiorcy
Krótki opis	Aktualnie imprezy, pokazy i zajęcia odbywają się w większości na sali widowiskowej OSP Osieck. Część z projektów z uwagi na swój charakter nie może być zrealizowana w pomieszczeniach OSP (gry, zabawy, pokazy angażujące większą liczbę uczestników). Przedmiotem projektu będzie organizacja pokazów tanecznych, wokalnych, seansów kina plenerowego, otwartego czytania literatury. Przygotowywanie konkursów, festiwali i przeglądów artystycznych, prezentacja części artystycznych świąt państwowych oraz wydarzeń okolicznościowych, prowadzenie otwartych zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych (np. warsztaty taneczne dla seniorów, terenowe gry integracyjne, plenery malarskie, itp.) to kolejne propozycje w ramach projektu. Jednym z istotnych elementów projektu jest zapewnienie odpowiedniego sprzętu oświetleniowego oraz audiowizualnego, który należałoby zakupić. Przedmiotem projektu będzie także doposażenie i remont Sali OSP w Osiecku, poprzez remont toalet, doposażenie w krzesła, stoły, oświetlenie, nagłośnienie, naczynia.
Uzasadnienie	Obecnie sala OSP Osieck, jest miejscem nieatrakcyjnym dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Planowana do realizacji inwestycja polegająca na modernizacji toalet, zakupie wyposażenia: krzesel, oświetlenia, nagłośnienia, remontu klatki schodowej, w podłączeniu z projektem zwiększenia oferty kulturalnej w sal i przyczyni się do przywrócenia funkcji rekreacyjno-społecznych dla obszaru rewitalizacji-centrum Osiecka. Organizacja spotkań, wydarzeń, festynów wpłynie pozytywnie na postrzeganie miejsca, zerwanie z etykietką miejsca, w którym się nic nie dzieje. Będzie także ofertą na wypełnienie obecnej luki w zakresie oferty na spędzanie wolnego czasu.

Cele Projektu	- aktywizacja mieszkańców - zwiększenie oferty spędzania wolnego czasu - poprawa wykorzystania możliwości Sali OSP
Czas realizacji	2017-2023
Orientacyjny koszt	40 000 zł
Źródła finansowania	Środki własne gminy, sołectwa – dotyczy organizacji zajęć, pokazów, warsztatów. OSP, dotacja z LGD w ramach tzn. grantów i partnerów w zakresie doposażenia i remontu Sali OSP.
Wskaźniki produktu	Liczba zorganizowanych działań integracyjnych, społecznych, kulturalnych, edukacyjnych, sportowych - 12 sztuk
Wskaźniki rezultatu	Liczba uczestników zorganizowanych działań integracyjnych, społecznych, kulturalnych, edukacyjnych, sportowych, którym zapełniono wolny czas - 1 000 osób
Sposób oceny efektów realizacji projektu (działania) w odniesieniu do celów programu	Projekt odnosi się do zdefiniowanego w Programie Rewitalizacji celu 2 – Aktywizacja społeczności lokalnej i integracja społeczna na obszarze rewitalizowanym. Projekt przyczyni się do redukcji negatywnych zjawisk związanych z brakiem aktywności społecznej i brakiem integracji mieszkańców. Efekty realizacji projektu zmierzone zostaną przez wskaźniki produktu i rezultatu zdefiniowane powyżej.

opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Gminy w Osiecku

Tabela 25 Projekt rewitalizacji NR 3 „Udzielanie bezpłatnych porad terapeutycznych i psychologicznych dla mieszkańców zamieszkałych na obszarze rewitalizowanym”

„Udzielanie bezpłatnych porad terapeutycznych i psychologicznych dla mieszkańców zamieszkałych na obszarze rewitalizowanym” – PROJEKT GŁÓWNY	
Lokalizacja	Budynek po zlikwidowanym GS. Siedziba: ul. Rynek 6, 08-445 Osieck, na obszarze rewitalizacji
Koordynator	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Partnerzy	GOPS Osieck
Krótki opis	Udzielanie bezpłatnych konsultacji, wsparcia terapeutycznego dla mieszkańców o w sprawach wymagających interwencji, jest kluczowym elementem umożliwiającym mieszkańcom wychodzenie z sytuacji kryzysu lub sytuacji, w której samodzielnie nie posiadają wiedzy i możliwości poruszania się w przestrzeni związanej z funkcjonowaniem społecznym, swoimi emocjami, w sytuacji dysfunkcji członka rodziny, przemocy.
Uzasadnienie	Brak na obszarze rewitalizacji miejsca udzielania wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych (odległość do innych ośrodków wspierających rodziny dotknięte problemem uzależnień czy przemocą w rodzinie wynosi obecnie minimum 20 km).

Cele Projektu	Przeciwdziałanie patologii, pomoc osobom pokrzywdzonym w wyjściu z trudnej sytuacji życiowej,
Czas realizacji	2017-2023
Orientacyjny koszt	50 000 zł
Źródła finansowania	Środki pochodzące z gminnego funduszu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych
Wskaźniki produktu	Liczba działań zmniejszających skalę ubóstwa – 100 szt. Liczba działań zwiększających poziom aktywności i integracji społecznej – 100 szt. Liczba działań zwiększających poziom bezpieczeństwa na obszarze rewitalizowanym – 100 szt. Liczba bezpłatnych udzielonych porad prawnych dla mieszkańców o niskich dochodach – 100 szt.
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób wymagających wsparcia, które uzyskały skuteczną pomoc - 100 osób Liczba uczestników działań, którzy zwiększyli swój poziom aktywności i integracji społecznej 100 osób Liczba uczestników działań zwiększających poziom bezpieczeństwa w gminie, którzy poprzez prowadzone działania zwiększyli swój poziom bezpieczeństwa na obszarze rewitalizowanym – 100 osób
Sposób oceny efektów realizacji projektu (działania) w odniesieniu do celów programu	Projekt odnosi się do zdefiniowanego w Programie Rewitalizacji celu 1 – Rozwój kapitału społecznego i zmniejszenie skali ubóstwa na obszarze rewitalizowanym oraz celu 2 - Aktywizacja społeczności lokalnej i integracja społeczna na obszarze rewitalizowanym. Efekty realizacji projektu zmierzone zostaną przez wskaźniki produktu i rezultatu zdefiniowane powyżej.

opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Gminy w Osiecku

Tabela 26 Projekt rewitalizacji NR 4 „Modernizacja budynku po zlikwidowanym GS na potrzeby Gminnej Biblioteki Publicznej w Osiecku na cele zapewnienia miejsca spotkań dla mieszkańców”

„Modernizacja budynku po zlikwidowanym GS na potrzeby Gminnej Biblioteki Publicznej w Osiecku na cele zapewnienia miejsca spotkań dla mieszkańców” – PROJEKT GŁÓWNY	
Lokalizacja	Osieck, ul. Rynek 6
Koordynator	Gmina Osieck,
Partnerzy	Biblioteka w Osiecku
Krótki opis	Stworzenie całorocznego miejsca na potrzeby organizacji spotkań, warsztatów w celu zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców. Miejsce do organizacji szkoleń, konferencji, konsultacji terapeutycznych, warsztatów dla dzieci, akcji dla dzieci podczas ferii i wakacji.
Uzasadnienie	W Gminie brakuje miejsca, gdzie niezależnie od pogody może się zebrać grupa mieszkańców w ilości 30-60 osób. Istniejąca w tym miejscu Biblioteka często organizuje różnego rodzaju warsztaty dla

	<p>dzieci, ale przez wzgląd na trudne warunki lokalowe, liczba uczestników jest ograniczona do pięciorga dzieci. Podobna sytuacja ma miejsce przy organizacji spotkań z seniorami bądź osobami w wieku produkcyjnym w zakresie organizacji kursów doszkalających, wykładów ze specjalistami w celu rozwijania przedsiębiorczości czy uzyskania informacji na konkretne problematyczne tematy. Dużym zainteresowaniem cieszą się warsztaty plastyczne i teatralne oraz filmowe dla mieszkańców o różnym przekroju wiekowym, lecz niestety liczba uczestników jest zawsze ograniczona. Stworzenie takiego miejsca umożliwi mieszkańcom obszaru rewitalizacji większy dostęp do tego typu spotkań.</p>
Cele projektu	<p>Aktywizacja mieszkańców, zorganizowanie czasu wolnego dla mieszkańców, stworzenie miejsca kulturalno- szkoleniowego. Utworzenie miejsca spotkań kulturowo-integracyjnych w Gminie Osieck</p>
Czas realizacji	<p>2017 – 2023, rozpoczęcie w 2017r. adaptacja budynku i pomieszczeń poprzez przeprowadzenie generalnego remontu wraz z termomodernizacją, wymianą dachu oraz instalacją ogrzewania.</p>
Orientacyjny koszt	<p>500 000 zł</p>
Źródła finansowania	<p>Środki zewnętrzne RPO WM (400 000 zł) Wkład własny Gminy 100 000 zł</p>
Wskaźniki produktu	<p>Liczba zorganizowanych warsztatów, spotkań, kursów doszkalających- 50 szt.</p>
Wskaźniki rezultatu	<p>Liczba uczestników warsztatów, spotkań, kursów doszkalających, którzy zapełnili swój wolny czas i/lub otrzymali wsparcie w zakresie podniesienia kompetencji zawodowych- 500 osób</p>
Sposób oceny efektów realizacji projektu (działania) w odniesieniu do celów programu	<p>Projekt odnosi się do zdefiniowanego w Programie Rewitalizacji celu 1 – Rozwój kapitału społecznego i zmniejszenie skali ubóstwa na obszarze rewitalizowanym oraz celu 2 - Aktywizacja społeczności lokalnej i integracja społeczna na obszarze rewitalizowanym. Efekty realizacji projektu zmierzone zostaną przez wskaźniki produktu i rezultatu zdefiniowane powyżej.</p>

opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Gminy w Osiecku

Tabela 27 Projekt rewitalizacji NR 5 „Aktywizacja społeczna i międzypokoleniowa dla osób starszych i dzieci – aktywny mieszkaniec wsi poprzez budowę siłowni zewnętrznej”

„Aktywizacja społeczna i międzypokoleniowa dla osób starszych i dzieci –aktywny mieszkaniec wsi poprzez budowę siłowni zewnętrznej” – PROJEKT GŁÓWNY	
Lokalizacja	Osieck, ul. Rynek 1 lub Rynek 21
Koordynator	Gmina Osieck
Partnerzy	OSP Osieck
Krótki opis	<p>Utworzenie siłowni zewnętrznej, czyli miejsca, z którego mogliby korzystać mieszkańcy obszaru rewitalizacji w celu aktywnego spędzania wolnego czasu. Udostępnienie urządzeń zewnętrznych w godzinach popołudniowych i wieczornych mieszkańcom obszaru rewitalizacji, takich jak orbitek, stepper, równoważnia, itp.</p>

Uzasadnienie	Promowanie aktywności fizycznej oraz zachęcenie do integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji. Do tej pory miejsce takie istniało tylko w jednej miejscowości na terenie Gminy.
Cele projektu	Zwiększenie aktywności sportowej mieszkańców obszaru rewitalizacji, profilaktyka wykluczenia społecznego i uzależnień, zdrowsze społeczeństwo, nawiązywanie relacji międzypokoleniowych. Promocja zdrowego trybu życia poprzez aktywizację społeczną i międzypokoleniową dla osób starszych i dzieci.
Czas realizacji	2017-2023
Orientacyjny koszt	40 000 zł
Źródła finansowania	PROW Odnowa, poprzez LGD Natura i Kultura – (25 450 zł) Wkład własny Gminy – (14 550 zł)
Wskaźniki produktu	Liczba utworzonych siłowni zewnętrznych -1 szt.
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób korzystających, które zajęły swój wolny czas i podniosły poziom kultury fizycznej –300 osób
Sposób oceny efektów realizacji projektu (działania) w odniesieniu do celów programu	Projekt odnosi się do zdefiniowanego w Programie celu 2 - Aktywizacja społeczności lokalnej i integracja społeczna na obszarze rewitalizowanym. Efekty realizacji projektu zmierzone zostaną przez wskaźniki produktu i rezultatu zdefiniowane powyżej.

opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Gminy w Osiecku

Tabela 28 Projekt rewitalizacji NR 6 „Ożywienie gospodarcze w Gminie Osieck poprzez innowacje- cykl warsztatów i szkoleń”

„Ożywienie gospodarcze w Gminie Osieck poprzez innowacje- cykl warsztatów i szkoleń” – PROJEKT GŁÓWNY	
Lokalizacja	Osieck, ul. Rynek 6
Koordynator	Gmina Osieck
Partnerzy	OSP Osieck, lokalne organizacje pozarządowe i lokalni przedsiębiorcy zainteresowani współpracą w zakresie przygotowania osób tzw. wyłączonej społecznie do wejścia na rynek pracy
Krótki opis	Realizacja na terenie Gminnej Biblioteki Publicznej cyklu warsztatów i szkoleń na rzecz ożywienia gospodarczego. Zapraszanie do udziału lokalnych przedsiębiorców w celu ewentualnego przeprowadzenia niektórych warsztatów, jak też przeprowadzanie spotkań przez wykwalifikowanych trenerów. Projekt wpłynie na zwiększenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Ponadto projekt wpłynie na pobudzenie i inspirację, zaktywizuje uczestników do działania. Tego typu projekty zostały już przeprowadzone w innych częściach kraju. Podczas wizyty studyjnej w Bałtowie w ramach prac nad Programem Rewitalizacji, właśnie w ramach takich warsztatów zrodził się pomysł na park jurajski, który stał się motorem napędowym dla tamtej gminy.
Uzasadnienie	Projekt wynika z niskiego rozwoju przedsiębiorczości spowodowanej brakiem środków na rozwój własnych działalności lokalnych.
Cele projektu	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, umożliwienie rozwoju osobistego mieszkańcom, przyczynienie się do pozostawania osób młodych w Gminie Osieck na rzecz pobudzenia aktywności gospodarczej mieszkańców gminy.
Czas realizacji	2017-2023
Orientacyjny koszt	20 000 zł

Źródła finansowania	PROW poprzez LGD Natura i Kultura – (25 450 zł) Wkład własny Gminy – (14 550 zł)
Wskaźniki produktu	Liczba spotkań w zakresie podniesienia kompetencji mieszkańców obszaru rewitalizacji- 5 spotkań
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób, które nabyły nowe kompetencje zawodowe – 50 osób Liczba założonych działalności gospodarczych 2 szt.
Sposób oceny efektów realizacji projektu (działania) w odniesieniu do celów programu	Projekt odnosi się do zdefiniowanego w Programie Rewitalizacji celu 1 – Rozwój kapitału społecznego i zmniejszenie skali ubóstwa na obszarze rewitalizowanym oraz celu 2 - Aktywizacja społeczności lokalnej i integracja społeczna na obszarze rewitalizowanym. Efekty realizacji projektu zmierzone zostaną przez wskaźniki produktu i rezultatu zdefiniowane powyżej.

opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Gminy w Osiecku

Tabela 29 Projekt rewitalizacji NR 7 „Dziadek, wnuczek, syn - wznowienie i podtrzymanie więzi międzypokoleniowych- cykl warsztatów i spotkań dla mieszkańców”

„Dziadek, wnuczek, syn - wznowienie i podtrzymanie więzi międzypokoleniowych- cykl warsztatów i spotkań dla mieszkańców” – PROJEKT GŁÓWNY	
Lokalizacja	ZS Osieck,
Koordynator	Stowarzyszenie Rozwoju Augustówki i okolic, Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół w Osiecku „Nasza Szkoła”
Partnerzy	Gmina Osieck
Krótki opis	Organizacja warsztatów dla dzieci, rodziców i dziadków, których celem będzie wymiana doświadczeń i kompetencji np. podczas lekcji informatyki dla osób starszych prowadzonych przez dzieci i nauki gry w szachy dla młodszych. Spotkania dotyczyć będą przekazywania doświadczeń i wiedzy z zakresu lokalnej historii i zwyczajów z okazji świąt patriotycznych czy religijnych.
Uzasadnienie	Niski poziom wiedzy i postaw w zakresie określenia celów życiowych i zawodowych, jest powodem złego wyboru szkoły czy zawodu, które często nie dają satysfakcji, szansy rozwoju. Wymiana doświadczeń przy okazji spotkań polegających na prostych zadaniach (np. nauka gry w szachy czy obsługi komputera dla seniora i innych) spowoduje wznowienie więzi międzypokoleniowych, jak też sprowokuje do większego zaangażowania własnych kompetencji w dalszy rozwój mieszkańców.
Cele projektu	Organizacja cyklu warsztatów dla mieszkańców z wykorzystaniem własnych zasobów. Ożywienie społeczno-kulturalne poprzez aktywizację działań społecznych na terenie szkół. Wsparcie grup defaworyzowanych – seniorów – poprzez ich aktywizację.
Czas realizacji	2017-2023
Orientacyjny koszt	5 000 zł
Źródła finansowania	Środki unijne PROW pozyskane przez LGD Kultura i Natura (granty) Wkład własny Gminy
Wskaźniki produktu	Liczba spotkań międzypokoleniowych- 6 spotkań
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób które skutecznie podniosły swój kapitał społeczny- 15 osób
Sposób oceny efektów realizacji projektu (działania) w odniesieniu do celów programu	Projekt odnosi się do zdefiniowanego w Programie Rewitalizacji celu 1 – Rozwój kapitału społecznego i zmniejszenie skali ubóstwa na obszarze rewitalizowanym oraz celu 2 - Aktywizacja społeczności lokalnej i integracja społeczna na obszarze rewitalizowanym. Efekty realizacji projektu

	zmierzone zostaną przez wskaźniki produktu i rezultatu zdefiniowane powyżej.
--	--

opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Gminy w Osiecku

Tabela 30 Projekt rewitalizacji NR 8 „Budowa ścieżek ekologiczno-edukacyjnych na terenie Szkoły ZS w Osiecku”

„Budowa ścieżek ekologiczno-edukacyjnych na terenie Szkoły ZS w Osiecku” – PROJEKT GŁÓWNY	
Lokalizacja	ZS Osieck, ul. Warszawska 61
Koordynator	Gmina Osieck
Partnerzy	Stowarzyszenie Rozwoju Augustówki i okolic, OSP w Osiecku, „Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół w Osiecku „Nasza Szkoła”
Krótki opis	Stworzenie ścieżek ekologiczno- edukacyjnych, które będą służyć głównie dzieciom ze szkół podstawowych obszaru rewitalizacji, w celach edukacyjnych, ale także dla pozostałej części mieszkańców Gminy.
Uzasadnienie	Obecnie na obszarze rewitalizacji nie ma miejsca, dzięki którym dzieci mogą więcej dowiedzieć się o walorach ekologicznych Gminy i miejscach historycznych w sposób, który zachęci ich do pielęgnacji tych miejsc i dbania o nie, a w pewien sposób opowiadania o nich innym spoza Gminy.
Cele projektu	Celem projektu jest stworzenie miejsc, które przyciągną uwagę mieszkańców młodego pokolenia i zachęcą do pogłębiania wiedzy o miejscach, w których mieszkają i przekazywania jej dalej. Docelowo projekt spowoduje większą aktywność mieszkańców i zaprzestanie migracji do Warszawy. Celem jest także stworzenie ciekawego miejsca dla dzieci i młodzieży, które jednocześnie będzie edukowało te grupy w zakresie zasad ekologii.
Czas realizacji	2017-2023
Orientacyjny koszt	140 000 zł
Źródła finansowania	WFOŚ i GW (100 000 zł) Środki własne Gminy (40 000 zł)
Wskaźniki produktu	Liczba utworzonych ścieżek edukacyjnych- 2 ścieżki edukacyjne
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób korzystających z powstałej infrastruktury, które podniosły swój poziom wiedzy kulturowej i ekologicznej 250 osób
Sposób oceny efektów realizacji projektu (działania) w odniesieniu do celów programu	Projekt odnosi się do zdefiniowanego w Programie celu 2 - Aktywizacja społeczności lokalnej i integracja społeczna na obszarze rewitalizowanym. Efekty realizacji projektu zmierzone zostaną przez wskaźniki produktu i rezultatu zdefiniowane powyżej.

opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Gminy w Osiecku

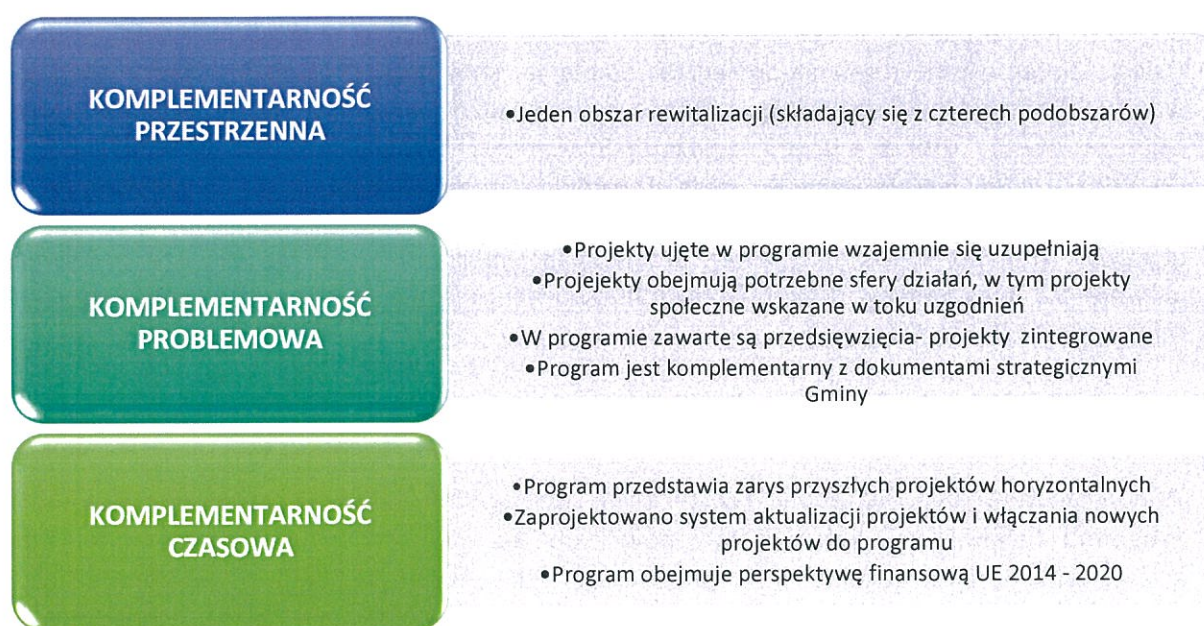
X. KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘĆ W RÓŻNYCH ASPEKTACH DZIAŁANIA

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (uwzględnia również współfinansowane projekty ze środków EFS, EFRR, FS oraz publicznych i prywatnych), tak aby wszystkie aspekty: społeczny, gospodarczy, techniczny, środowiskowy, przestrzenno-funkcjonalny współdziałały ze sobą na danym obszarze i jego otoczeniu. Tylko spójna i kompleksowa realizacja całości działań jest w stanie odnieść pożądany efekt i przyczynić się do realizacji celów.

Wytyczne zawarte w Programach Operacyjnych na lata 2014-2020 wskazują rodzaje komplementarności pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów, funduszy na obszarze objętym Programem Rewitalizacji.

Poniższy schemat obrazowo przedstawia wzajemne współlistnienie elementów programu, a w szczególności komplementarność projektów rewitalizacji.

Rysunek 18 Schemat dotyczący komplementarności poszczególnych elementów Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023

- Przy orientacji na pozyskanie preferencyjnego finansowania ze środków funduszy unijnych program zakłada alternatywne źródła finansowania
- Przewiduje się finansowanie części projektów ze środków programów rządowych
 - Przewiduje się włączenie źródeł prywatnych

- Zarządzanie programem odbywa się w trybie partycypacyjnym
- Komórka merytoryczna odpowiedzialna za realizację Programu współpracuje z partnerami i wspiera ich działania
 - Program przewiduje różne typy projektów

Źródło: opracowanie własne

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Przedsięwzięcia, które zostały zaproponowane w procesie rewitalizacji zostały zaplanowane jako działania wzajemnie się uzupełniające, prowadzone na obszarze rewitalizacji w miejscowości Osieck. Zintegrowane działania społeczne, szkolenia, spotkania, prowadzone będą równolegle w kilku lokalizacjach, umożliwiając dotarcie do nich różnym grupom społecznym i wiekowym zainteresowanym oraz ze względu na poziom dostępności i kompleksowy charakter przyczynią się do redukcji sytuacji kryzysowej na obszarze rewitalizacji, ale także pozytywnie będą oddziaływały na cały obszar gminy. Działania te mając charakter „miękki” (projekty społeczne) oraz charakter „twardy” (projekty infrastrukturalne), przewidziane są do realizacji na obszarze rewitalizacji, głównie dla mieszkańców obszarów rewitalizowanych, ale nie wykluczają udziału pozostałych mieszkańców Gminy Osieck.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

W poniższym zestawieniu tabelarycznym został zaprezentowany wykaz przedsięwzięć w ramach Programu Rewitalizacji, które zostały powiązane ze zdiagnozowanymi problemami, celami strategicznymi i szczegółowymi – prezentując ich spójny koncept i wzajemne spójne i konsekwentne powiązanie, zmierzające do uzyskania jak najlepszych efektów społecznych na obszarze wskazanym do rewitalizacji.

Tabela 31 Powiązania problemów, celów i projektów rewitalizacji

Legenda: Tabela wskazuje problem ujęty w diagnozie kryzysu oraz cel strategiczny, który stanowi odpowiedź na zdiagnozowany problem. Kolorem niebieskim zaznaczono projekty, które rozwiązują problem uwidoczniony w diagnozie kryzysu.

Lp.	Nazwa projektu	Problem				
		UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE	NISKA AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA	BRAK INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	BEZROBOCIE	NISKA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
		CEL 1 CEL 2	CEL 1 CEL 2	CEL 1 CEL 2	CEL 1 CEL 2	CEL 1 CEL 2
		1. CEL STRATEGICZNY: Wzmocnienie aktywności i pobudzenie mieszkańców do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie obszaru rewitalizacji 2. CEL STRATEGICZNY: Aktywizacja społeczności lokalnej, zmniejszenie skali ubóstwa i zwiększenie zaangażowania w kwestie rozwoju obszaru rewitalizacji				
1	„Kompleksowe działania profilaktyczne oraz pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom, jako forma rewitalizacji społecznej na obszarze rewitalizowanym”					
2	„Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez działania społeczno-kulturalne”					
3	„Udzielanie bezpłatnych porad prawnych dla mieszkańców zamieszkałych na obszarze rewitalizowanym”					
4	„Modernizacja budynku po GS dla Gminnej Biblioteki Publicznej w Osiecku na cele zapewnienia miejsca spotkań dla mieszkańców”					
5	„Aktywizacja społeczna i międzypokoleniowa dla osób starszych i dzieci – aktywny mieszkaniac wsi poprzez budowę siłowni zewnętrznej”					
6	„Ożywienie gospodarcze w Gminie Osieck poprzez innowacje - cykl warsztatów i szkoleń”					

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

7	„Dziadek, wnuczek, syn - wznowienie i podtrzymanie więzi międzypokoleniowych - cykl warsztatów i spotkań dla mieszkańców”				
8	„Budowa ścieżek ekologiczno-edukacyjnych na terenie Szkoły Podstawowej w ZS w Osiecku”				

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji otrzymanych od Urzędu Gminy Osieck

KOMPLEMENTARNOŚĆ CZASOWA

Rewitalizacja to proces złożony i długotrwały, który powinien zostać odpowiednio zaplanowany i rozłożony w czasie. Jedynie spójna wizja prowadzonych działań i ich komplementarność czasowa mogą przynieść oczekiwane rezultaty. Należy wspomnieć, iż obecnie opracowany Program Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023, stanowi kontynuację prowadzonych od wielu lat działań w zakresie rewitalizacji zarówno społecznej jak i infrastrukturalnej, prowadzonej ze strony samorządu terytorialnego.

Komplementarność czasowa dotycząca prowadzonego procesu rewitalizacji warunkowana jest nie tylko racjonalnym rozłożeniem w czasie planowanych przedsięwzięć i inwestycji, ale przede wszystkim dotyczy kontynuacji działań dotyczących rewitalizacji na obszarze gminy, które prowadzone są od wielu lat, a które między innymi współfinansowane były ze środków Unii Europejskiej w ramach poprzedniej perspektywy finansowania na lata 2007-2013 oraz obecnej 2014-2020. Działania te mogą być kontynuowane z powodzeniem obecnie, w ramach aktualnie obowiązującej perspektywy na lata 2014-2020.

Należy wyraźnie zaznaczyć, iż planowane w ramach niniejszego Programu Rewitalizacji projekty, posiadają w znacznej mierze w odróżnieniu do dotychczas prowadzonych działań odnowy, charakter społeczny i akcent działań został postawiony właśnie w obszarze rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Dlatego można śmiało wysunąć wniosek, iż rozległy, wielowymiarowy charakter proponowanych działań w ramach Programu posiada kompleksową skalę oddziaływania, nie realizowaną dotychczas w tak wielu aspektach jednocześnie, co wyraźnie umożliwia nie tylko zmniejszenie skali kryzysu, ale przede wszystkim realne podniesienie standardów życia mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Tabela 32 Lista projektów o charakterze rewitalizacyjnym zrealizowanych w Gminie Osieck w ramach poprzedniej transzy finansowania UE na lata 2007-2013

Lp.	Tytuł projektu	Koszt całkowity inwestycji	Wartość dofinansowania	Wkład własny
1.	Pomniki przyrody Gminy Osieck - długowieczne dęby szypułkowe.	18 482,34 PLN	13 172,25 PLN	5 310,09 PLN
2.	Uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej na terenie Gminy Osieck poprzez rozbudowę stacji uzdatniania wody w Osiecku.	2 413 642,11 PLN	1 475 726,22 PLN	937 915,89 PLN
3.	Uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej na terenie Gminy Osieck poprzez budowę zbiorczej kanalizacji sanitarnej w miejscowości Pogorzel.	2 016 640,34 PLN	954 561,51 PLN	1 062 078,83 PLN
4.	Budowa zbiorczej kanalizacji sanitarnej w miejscowości Grabianka.	1 418 117, 78 PLN	566 848 PLN	851 269,78 PLN
5.	Przebudowa placu postojowego przy drodze gminnej w Osiecku.	195 544,72 PLN	44 992, 48 PLN	150 552,24 PLN
6.	Poprawa warunków i możliwości integracji społecznej mieszkańców poprzez adaptację i remont świetlicy wiejskiej w Augustówce.	117 995,14 PLN	51 744 PLN	66 251,14 PLN
7.	Organizacja Dożynek Gminnych w Gminie Osieck.	28 465,22 PLN	16 046,91 PLN	12 418,31 PLN
8.	Urządzenie terenu placu rekreacyjnego w miejscowości Sobienki.	24 829,68 PLN	13 741 PLN	11 088,68 PLN
9.	Organizacja uroczystości związanych z 50-tą rocznicą powstania Ochotniczej Straży Pożarnej w Górkach.	34 337,54 PLN	20 593,71 PLN	13 743,83 PLN
10.	Urządzenie i wyposażenie placu zabaw oraz odnowa terenów zielonych w centrum Osiecka.	194 492,05 PLN	119 768 PLN	74 724,05 PLN
11.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Osieck.	1 682 038,22 PLN	988 988,49 PLN	693 049,73 PLN
12.	Poprawa warunków funkcjonowania otoczenia Szkoły Podstawowej w Augustówce poprzez urządzenie i wyposażenie ogólnodostępnego placu zabaw oraz utwardzenie placu apelowego kostką betonową.	88 185,60 PLN	53 040 PLN	35 145,60 PLN
13.	Poprawa wyposażenia w infrastrukturę techniczną Gminy Osieck poprzez budowę sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków w Osiecku.	12 021 765,38 PLN Kanalizacja Sanitarna w Osiecku: 9 142 958,79 PLN Oczyszczalnia ścieków w Osiecku: 2 878 806,59 PLN	9 468 075,51 PLN	2 553 689,87 PLN
14.	Integracja społeczna i poprawa warunków życia mieszkańców poprzez odnowę centrum miejscowości - Rynku w Osiecku.	809 690,99 PLN	500 000 PLN	309 690,99 PLN

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji otrzymanych od Urzędu Gminy Osieck

Zaprezentowany poniżej harmonogram działań – wskazuje kompleksowy i spójny charakter działań w ramach procesu obecnie prowadzonej rewitalizacji na przestrzeni najbliższego horyzontu

czasowego w latach 2015-2023. Poniższa tabela w formie diagramu Gantta, stanowi harmonogram działań w ramach niniejszego Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck do 2023 roku.

Tabela 33 Harmonogram przedsięwzięć i projektów Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	„Kompleksowe działania profilaktyczne oraz pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom, jako forma rewitalizacji społecznej na obszarze rewitalizowanym”									
2	„Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez działania społeczno-kulturalne”									
3	„Udzielanie bezpłatnych porad prawnych dla mieszkańców zamieszkałych na obszarze rewitalizowanym”									
4	„Modernizacja budynku po GS dla Gminnej Biblioteki Publicznej w Osiecku na cele zapewnienia miejsca spotkań dla mieszkańców”									
5	„Aktywizacja społeczna i międzypokoleniowa dla osób starszych i dzieci – aktywny mieszkaniowiec wsi poprzez budowę siłowni zewnętrznej”									

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
6	„Ożywienie gospodarcze w Gminie Osieck poprzez innowacje - cykl warsztatów i szkoleń”									
7	„Dziadek, wnuczek, syn - wznowienie i podtrzymanie więzi międzypokoleniowych - cykl warsztatów i spotkań dla mieszkańców”									
8	„Budowa ścieżek ekologiczno-edukacyjnych na terenie Szkoły Podstawowej w ZS w Osiecku”									

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Gminy Osieck

KOMPLEMENTARNOŚĆ FINANSOWA

Mając na uwadze, że rewitalizacja jest procesem wymagającym pozyskania środków na finansowanie przedsięwzięć przez wiele lat – wymaga pozyskania stabilnych środków, które w niezachwiany sposób będą mogły pozwolić na systematykę tych działań oraz zakładaną konsekwencję.

W procesie planowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostały szacunkowo ustalone koszty realizacji działań oraz zróżnicowane źródła finansowania, począwszy od środków Urzędu Gminy, Lokalnej Grupy Działania, Środków Unijnych, Środków Ministerialnych, wkładu organizacji pozarządowych, lokalnych przedsiębiorców

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNA

Komplementarność proceduralna opiera się w zdecydowanej mierze na zarządzaniu programem w trybie partycypacyjnym wszystkich uczestników i interesariuszy. W ramach programu Rewitalizacji przewidziano współdziałanie różnych instytucji oraz spójność przyjętych procedur służących precyzyjnemu i efektywnemu wykonaniu działań związanych z programem. Komplementarność ta zapewniona zostanie przez system zarządzania działający w oparciu o utworzony Zespół ds. Rewitalizacji. System ten zapewni także współuczestnictwo wszystkich interesariuszy prowadzonego procesu rewitalizacji. Wszystkie powyżej wskazane mechanizmy zostały szczegółowo zdefiniowane i opisane w rozdziale *Partycypacja interesariuszy Programu Rewitalizacji* oraz w rozdziale *System Zarządzania, wdrażania, monitoringu i ewaluacji Programu Rewitalizacji*.

XI. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWANIA PROJEKTÓW

Przedsięwzięcia i zadania, które zostały zdefiniowane w Programie Rewitalizacji charakteryzuje komplementarność finansowania, rozumiana jako możliwość wzajemnego łączenia środków publicznych i prywatnych. Zgodnie z zapisami „Wytocznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 ogłoszonymi przez Ministra Rozwoju z dnia 02.08.2016 r. „Głównym źródłem współfinansowania projektów rewitalizacyjnych z funduszy UE są środki RPO (EFS i EFRR). Dodatkowym, komplementarnym źródłem ich współfinansowania są środki KPO (EFS, EFRR, FS). Ponadto źródłem współfinansowania projektów rewitalizacyjnych będą środki budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, a także pozostałe np. prywatne”.

W ramach tych środków można wyróżnić środki o charakterze komercyjnym w postaci: kredytów i pożyczek, obligacji komunalnych, akcji i dopłat do kapitału. Środki niekomercyjne asygnowane są ze środków wnioskodawcy, budżetu Państwa oraz Środków Unii Europejskiej. W odniesieniu do projektów dotyczących ochrony środowiska istotnym instrumentem wsparcia są środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska czy Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska.

Na projekty rewitalizacyjne przewiduje się środki z budżetu państwa z przeznaczeniem na część wkładu krajowego w ramach projektów rewitalizacyjnych realizowanych w ramach RPO, stanowiących część kompleksowych, skoordynowanych i terytorialnie skoncentrowanych przedsięwzięć, zgodnie z zakresem wsparcia wynikającym z RPO11. Poniższa tabela ilustruje dostępne działania wraz z podziałem środków finansowych.

Tabela 34 Finansowanie projektów w ramach RPO Województwa Mazowieckiego

Działanie/poddziałanie
3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu
4.2 Efektywność energetyczna
4.3 Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza
5.3 Dziedzictwo kultury
6.1 Infrastruktura ochrony zdrowia
6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
8.2 Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo
8.3 Ułatwienie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3

¹¹ Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020

9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
9.2.1 Zwiększenie dostępności usług społecznych
9.3 Rozwój ekonomii społecznej
10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży
10.2 Upowszechnienie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych
10.3 Doskonalenie zawodowe

Źródło: Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020

Projekty inwestycyjne mogą być także finansowane w ramach krajowych Programów Operacyjnych. Wyszczególnienie rodzaju programu wraz z priorytetami inwestycyjnymi zawiera poniższa tabela.

Tabela 35 Priorytety inwestycyjne dotyczące rewitalizacji w ramach Krajowych Programów Operacyjnych

Program Operacyjny	Priorytety Inwestycyjne
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	<p>4iii - Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym</p> <p>4v - Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu</p> <p>6c - Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego</p> <p>6e (iv) - Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojaskowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu</p> <p>9a - Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych</p>
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	8ii Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych

	zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	<p>2a Poszerzanie zakresu dostępności łączy szerokopasmowych oraz wprowadzanie szybkich sieci internetowych oraz wspieranie prowadzenia nowych technologii i sieci dla gospodarki cyfrowej</p> <p>2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia</p>

Źródło: Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 02.08.2016 r.

W ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023 przewidziano następujące projekty i zdywersyfikowane źródła ich finansowania.

Tabela 36 lista projektów głównych w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015 -2023

Lp.	Rodzaj Projektu	Nazwa projektu	Orientacyjny budżet (zł)	Źródła finansowania	Koordynator
1	GŁÓWNY	„Kompleksowe działania profilaktyczne oraz pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom, jako forma rewitalizacji społecznej na obszarze rewitalizowanym”	15 000	Środki Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych EFS	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
2	GŁÓWNY	„Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez działania społeczno-kulturalne”	40 000	Środki własne gminy, sołectwa – dotyczy organizacji zajęć, pokazów, warsztatów. OSP, dotacja z LGD w ramach tzn. grantów i partnerów w zakresie doposażenia i remontu Sali OSP., EFS	Gmina Osieck – w zakresie wydarzeń kulturalnych OSP Osieck – w zakresie remontu i wyposażenia
3	GŁÓWNY	„Udzielanie bezpłatnych porad prawnych dla mieszkańców zamieszkałych na obszarze rewitalizowanym”	50 000	Środki z gminnego funduszu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OSIECK NA LATA 2015-2023

Lp.	Rodzaj Projektu	Nazwa projektu	Orientacyjny budżet (zł)	Źródła finansowania	Koordynator
				EFS	
4	GŁÓWNY	„Modernizacja budynku po GS dla Gminnej Biblioteki Publicznej w Osiecku na cele zapewnienia miejsca spotkań dla mieszkańców”	500 000	Środki zewnętrzne RPO WM (400 000 zł) Wkład własny Gminy 100 000 zł EFRR	Gmina Osieck,
5	GŁÓWNY	„Aktywizacja społeczna i międzypokoleniowa dla osób starszych i dzieci –aktywny mieszkaniec wsi poprzez budowę siłowni zewnętrznej”	40 000	PROW Odnowa, poprzez LGD Natura i Kultura – (25 450 zł) Wkład własny Gminy – (14 550 zł) EFS	Gmina Osieck
6	GŁÓWNY	„Ożywienie gospodarcze w Gminie Osieck poprzez innowacje - cykl warsztatów i szkoleń”	20 000	PROW poprzez LGD Natura i Kultura – (25 450 zł) Wkład własny Gminy – (14 550 zł) EFS	Gmina Osieck
7	GŁÓWNY	„Dziadek, wnuczek, syn - wznowienie i podtrzymanie więzi międzypokoleniowych - cykl warsztatów i spotkań dla mieszkańców”	5 000	Środki unijne PROW pozyskane przez LGD Kultura i Natura granty FIO, granty od innych fundacji EFS	Wkład własny Gminy Stowarzyszenie Rozwoju Augustówki i okolic, Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół w Osiecku „Nasza Szkoła”
8	GŁÓWNY	„Budowa ścieżek ekologiczno-edukacyjnych na terenie Szkoły Podstawowej w ZS w Osiecku”	140 000	WFOŚ i GW (100 000 zł) Środki własne Gminy (40 000 zł), Granty FIO, EFS, EFRR	Gmina Osieck

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Osieck

XII. PARTYCYPACJA INTERESARIUSZY PROGRAMU REWITALIZACJI- DOCELOWE GRUPY WSPARCIA ORAZ MECHANIZMY WŁĄCZENIA

1. Partycypacja interesariuszy na etapie opracowania programu rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji podkreśla znaczenie zasady partnerstwa i partycypacji w procesie tworzenia i realizacji/wdrażania Programu Rewitalizacji.

Program Rewitalizacji jest tworzony przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych oraz technicznych. Prace nad przygotowaniem programu, obrazują jak wdrażanie (realizacja) oparte jest na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami.

Swym zakresem partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w taki sposób, aby zapewnić aktywny udział interesariuszy w konsultacjach społecznych oraz w pracach Zespołu ds. Rewitalizacji.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- Spójnej koncepcji planowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami interesariuszy
- Przeprowadzeniu działań edukacyjno-informacyjnych wśród interesariuszy o, zasadach oraz celach prowadzonej rewitalizacji, które warunkuje ustawa o rewitalizacji oraz o przebiegu całego procesu
- Integracji interesariuszy w stosunku do rewitalizacji, działania mające na celu umożliwienie oraz wspieranie dialogu między nimi
- Udział interesariuszy w tworzeniu dokumentów dotyczących rewitalizacji,
- Wspieraniu działań mających na celu zwiększenie udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji Programu Rewitalizacji
- Zapewnienie interesariuszom możliwości wypowiedzenia się na temat przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest fundamentem działań na każdym etapie tworzenia Programu Rewitalizacji (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitoring). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.¹²

Tabela 37 Kalendarium spotkań konsultacyjnych w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023

FORMA KONSULTACJI	OPIS
-------------------	------

¹² Źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015 r.

1. Ankiety	W badaniu ankietowym przeprowadzonym na terenie Gminy Osieck wzięło udział 227 osób z czego ponad połowę stanowiły kobiety (65%), natomiast mężczyźni stanowili 35% ogółu ankietowanych.
2. Spotkanie konsultacyjno-informacyjne	Pierwsze spotkanie odbyło się w dniu 31.07.2016 r. kolejne dnia 09.10.2016 r. Gmina Osieck w ramach działań związanych z popularyzacją zagadnień związanych z prowadzonym procesem rewitalizacji, zorganizowała dla mieszkańców rajd rowerowy p.n. „Poznaj swoją Gminę”. Celem tego spotkania było przedstawienie lokalnej społeczności informacji dotyczących Programu Rewitalizacji oraz pozyskanie informacji związanych z uwagami i sugestiami mieszkańców dotyczącymi obecnych problemów gospodarczo – społecznych jakie dostrzegają na terenie Gminy.
3. Spotkanie konsultacyjno-informacyjne	Kolejne spotkanie warsztatowe w plenerze związane z prowadzonym procesem rewitalizacji odbyło się przy okazji Dożynek Gminnych, które miały miejsce dnia 28.08.2016 r. (Święto plonów „Od ziarenka do bochenka”). Na stoisku rewitalizacyjnym zorganizowanym specjalnie na potrzeby informacyjne powyższego programu mieszkańcy mogli włączyć się w opracowanie Programu Rewitalizacji poprzez wypełnienie ankiety sondażowej.
4. Wizyta studyjna	Kolejnym przedsięwzięciem, jakie podjęły władze Gminy w celu umożliwienia partycypacji interesariuszy podczas tworzenia Programu Rewitalizacji była wizyta studyjna w Zwoleniu i Bałtowie leżącymi w województwie mazowieckim w ramach dobrych praktyk rewitalizacji, w której wzięli udział: Radni i Sołtysi - przedstawiciele mieszkańców Gminy Osieck, Dyrektorzy szkół oraz przedstawiciele Oświaty i Kultury, Przedsiębiorcy, Zespół Rewitalizacyjny. Podczas powyższych wizyt studyjnych zostały zebrane projekty, pomysły oraz działania, które wskazują możliwe do realizacji kierunki rozwoju obszarów zdegradowanych. Wizyta odbyła się w dniu 7.11.2016 r.

Źródło: opracowanie własne

Proces prowadzonej Rewitalizacji obszarów znajdujących się w sytuacji kryzysowej, obszarów wymagających wsparcia wymaga aktywnego udziału wielu interesariuszy, dla których wskazany obszar podlegający delimitacji jest obszarem, gdzie kumulują się ich interesy, potrzeby i preferencje.

Istotne jest określenie dla tych grup partycypujących w procesie rewitalizacji stopnia zaangażowania, ich roli i poziomu zainteresowania zagadnieniami i problemami, które Program Rewitalizacji definiuje, wyszczególnia i nakreśla sposób ich naprawy.

Opracowanie Programu Rewitalizacji na etapie diagnozy czynników i zjawisk dysfunkcyjnych na obszarze gminy zostało przeprowadzone w oparciu o warsztaty strategiczne, w których został zapewniony udział przedstawicieli lokalnych środowisk (mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz władz lokalnych) oraz dostęp do wszelkich informacji, które związane były z prowadzonymi pracami nad powstawaniem i ostatecznym kształtem dokumentu Programu Rewitalizacji.

Różnorodność przeprowadzonych działań, jakie zostały podjęte w zakresie przekazania informacji miała na celu dotarcie do jak najszerszego grona odbiorców.

Podczas opracowywania dokumentu Programu Rewitalizacji zastosowano następujące narzędzia niezbędne do analizy sytuacji społeczno- gospodarczej w Gminie:

- Badanie ankietacyjne przeprowadzone wśród społeczności lokalnej, przedsiębiorców
- Spotkania konsultacyjne z interesariuszami na etapie analizy niekorzystnych czynników i zjawisk społeczno – gospodarczych w gminie przeprowadzone w taki sposób, aby wyjść z atrakcyjną formą przedstawienia informacji w dostępnej formie (np. podczas spotkania plenerowego, czy rajdu rowerowego)
- Warsztaty konsultacyjne z interesariuszami na etapie nakreślenia celów, planu działania oraz projektów, które powinny być włączone w proces rewitalizacji.

Rysunek 19 Etapy partycypacji interesariuszy w przygotowaniu Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

W ramach partycypacji interesariuszy w procesie powstawania Programu Rewitalizacji odbył się cykl spotkań informacyjno- konsultacyjnych.

Pierwsze spotkanie odbyło się w dniu **31.07.2016 r.** kolejne dnia **09.10.2016 r.** Gmina Osieck w ramach działań związanych z popularyzacją zagadnień związanych z prowadzonym procesem rewitalizacji,

zorganizowała dla mieszkańców rajd rowerowy p.n. „Poznaj swoją Gminę”. Celem tej imprezy było przedstawienie lokalnej społeczności informacji dotyczących Programu Rewitalizacji oraz pozyskanie informacji związanych z uwagami i sugestiami mieszkańców dotyczącymi obecnych problemów gospodarczo – społecznych jakie dostrzegają na terenie Gminy.

Rysunek 20. Element promocji związanej z procesem prowadzonej rewitalizacji - Rajd pod hasłem: „Poznaj swoją gminę”

Źródło: udostępnione przez Urząd Gminy Osieck

Kolejne spotkanie plenerowe związane z prowadzonym procesem rewitalizacji odbyło się w dniu **28.08.2016 r.**, przy okazji organizacji Dożynek Gminnych (Święto plonów „Od ziarenka do bochenka”). przedstawiciel firmy Contract Consulting oraz Wójt Gminy Osieck Karolina Zowczak przybliżyli mieszkańcom temat związany z Programem Rewitalizacji Gminy Osieck na lata 2015-2023. Na stoisku zorganizowanym specjalnie na potrzeby informacyjne powyższego programu mieszkańcy mogli włączyć się w opracowanie Programu Rewitalizacji poprzez wypełnienie ankiety sondażowej. Społeczność lokalna chętnie wsparła akcję „Rewitalizacja” w badaniu ankietycznym wzięło udział 227 osób. Analiza badania ankietycznego przeprowadzonego wśród mieszkańców oraz przedsiębiorców była dodatkowym elementem do poznania potrzeb interesariuszy w odniesieniu do obszaru rewitalizacji i niezwykle istotnym elementem podczas opracowania Programu Rewitalizacji.

Kontekst związany z aktywizacją społeczności lokalnej oraz związany z możliwością aktywnego włączenia mieszkańców w prace na opracowywanym Programem rewitalizacji został zrealizowany także poprzez organizację działań w postaci licznych konkursów tematycznych. Wśród nich przeprowadzone zostały konkursy plastyczne z nagrodami w trzech kategoriach wiekowych i o różnej tematyce:

- Kategoria I- „Praca na roli” (do 6-go roku życia);
- Kategoria II, „Za co kocham Osieck” (7-10 lat);
- Kategoria II- „Osieck 2023” (11-14 lat)

Mieszkańcy mogli zaprezentować swoje umiejętności kulinarne w konkursie „Nasze kulinarne dziedzictwo 2016” w trzech kategoriach:

- Kategoria I – barszcz regionalny, dania główne;
- Kategoria II – wędliny, wyroby garmażeryjne, przystawki itp.;

- Kategoria III –napoje i desery (ciasta, desery, napoje bezalkoholowe i alkoholowe typu nalewki).

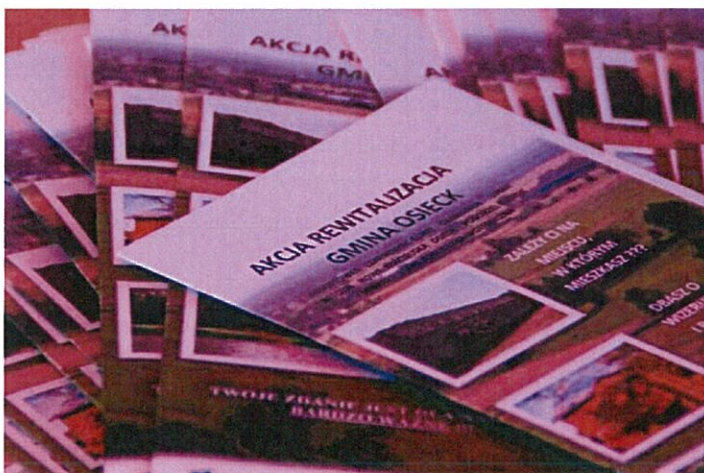
Konkurs miał na celu wzmocnienie więzi z regionem, propagowanie, tradycyjnego sposobu wytwarzania produktów regionalnych i zachęcał do integracji społecznej mieszkańców Gminy Osieck.

Rysunek 21. Spotkanie plenerowe konsultacyjno-informacyjne z mieszkańcami gminy podczas dożynek „Od ziarenka do bochenka”

Źródło: udostępnione przez Urząd Gminy Osieck

Rysunek 22. Informator dotyczący rewitalizacji

Źródło: udostępnione przez Urząd Gminy Osieck

Kolejnym przedsięwzięciem, jakie podjęły władze Gminy w celu umożliwienia partycypacji interesariuszy podczas tworzenia Programu Rewitalizacji była wizyta studyjna w Zwoleniu i Bałtowie leżącymi w województwie mazowieckim w ramach dobrych praktyk rewitalizacji, w której wzięli udział:

- Radni i Sołtysi - przedstawiciele mieszkańców Gminy Osieck,
- Dyrektorzy szkół oraz przedstawiciele Oświaty i Kultury,
- Przedsiębiorcy,

- Zespół Rewitalizacyjny.

W Zwoleniu uczestnicy wizyty studyjnej spotkali się z Panią Burmistrz oraz Kierownikiem Referatu Rozwoju Gospodarczego, który przedstawił przedsięwzięcia w trakcie realizacji i te już zrealizowane w ramach Programu Rewitalizacji w latach 2007-2015. Miasto Zwolen tak jak Gmina Osieck przygotowuje się do realizacji Programu Rewitalizacji, który przede wszystkim będzie skupiał się na aspektach społecznych i inwestycyjnych wspierających rozwój lokalny.

Celem wizyty w miejscowości Bałtów było pokazanie uczestnikom jak typowo rolnicza gmina ze słabo rozwiniętą infrastrukturą zmieniała się w znakomicie prosperujący obszar turystyczny dzięki inwestycjom związanym z utworzeniem kompleksu turystycznego p.n. „Jura Park”. Kompleks należy do pierwszych, utworzonych w Polsce parków jurajskich. Gmina Bałtów dzięki zaangażowaniu władz samorządowych oraz społeczności lokalnej z małej, nieatrakcyjnej, mającej problemy rozwojowe miejscowości przekształciła się w znaczący kompleks turystyczno-rekreacyjny.

Podczas powyższych wizyt studyjnych zostały zebrane projekty, pomysły oraz działania, które wskazują możliwe do realizacji kierunki rozwoju obszarów zdegradowanych. Podczas powyższej wizyty studyjnej uczestnicy mogli zweryfikować wiedzę na temat rewitalizacji, określić cel wdrożenia programu oraz konieczność zaangażowania jak najszerszej grupy uczestników.

Rysunek 23. Bałtów - Wizyta studyjna podczas prac nad Programem Rewitalizacji

Źródło: udostępnione przez Urząd Gminy Osieck

Przeprowadzone warsztaty, spotkania konsultacyjne oraz wizyty studyjne pozwoliły na poznanie opinii szerokiego grona uczestników rewitalizacji, zebranie informacji i zdefiniowanie wniosków pomocnych podczas tworzenia programu.

Na swojej stronie internetowej Urząd Gminy w Osiecku zamieścił informację dotyczącą rozpoczęcia procesu rewitalizacji oraz opublikował harmonogram terminów i miejsc spotkań konsultacyjnych. Interesariusze poprzez zamieszczoną na stronie internetowej gminy ankietę sondażową i fiszkę projektową mieli możliwość zgłaszania potrzeb i problemów dotyczących konkretnych obszarów oraz wskazania projektów do realizacji w procesie rewitalizacji.

Opracowany dokument Projekt Programu Rewitalizacji został zamieszczony na stronie internetowej urzędu, do którego interesariusze mogli zgłaszać swoje sugestie, uwagi oraz komentarz, które zostały poddane wnikliwej analizie i uwzględnione w dokumencie. Proces prowadzonej rewitalizacji poprzez

szerokie spektrum działań ma zatem transparentny charakter i jest weryfikowany przez wszystkich interesariuszy podczas kolejnych etapów prac w prowadzonym procesie.

2. Partycypacja interesariuszy na etapie wdrażania programu rewitalizacji

Zainteresowanie pracami nad Programem Rewitalizacji ze strony interesariuszy było umiarkowane. Pamiętając, że w diagnozie sytuacji społecznej w Gminie Osieck uwypuklano problem niskiej aktywności społecznej, należy podjąć systematyczne działania na rzecz większego włączenia interesariuszy w realizację i monitoring programu. Istotne zatem staje się umożliwienie i szeroka zachęta do uczestnictwa dla interesariuszy prowadzonej rewitalizacji podczas wdrażania Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023.

Jednym z elementów partycypacji interesariuszy na etapie wdrażania Programu Rewitalizacji będzie uczestnictwo w spotkaniach Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji, którego założenia i kompetencje zostały opisane w rozdziale *System zarządzania, wdrażania, monitoringu i ewaluacji Programu Rewitalizacji*. Interesariusze będą mieli możliwość osobistej wypowiedzi oraz wyrażenia opinii dotyczących przebiegu prac w prowadzonym procesie rewitalizacji, zarówno podczas spotkań Zespołu ds. Rewitalizacji jak i poprzez udostępniony na stronie internetowej Urzędu Gminy Osieck uwag do prowadzonego procesu rewitalizacji lub ewentualnie zgłosić nowe propozycje projektów rewitalizacyjnych. Spotkania Zespołu ds. Rewitalizacji w których uczestniczyć będą przedstawiciele mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji edukacyjnych, kulturalnych, społecznych czy przedstawiciele Urzędu Gminy Osieck, dotyczyć będą nie tylko postępu prac w realizacji Programu Rewitalizacji, ale także umożliwią realną ocenę słuszności podjętych działań lub zaproponowanie zmian, które wpłyną na lepszą efektywność prowadzonego procesu rewitalizacji. Interesariusze Programu Rewitalizacji będą posiadali zatem realny wpływ na kształt prowadzonej rewitalizacji poprzez propozycje zmian czy wprowadzenia do Programu Rewitalizacji nowych projektów rewitalizacyjnych. Sprawozdania ze spotkań Zespołu ds. Rewitalizacji podawane będą do publicznej wiadomości poprzez ich zamieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy Osieck. Przewiduje się, iż postęp prac i jego wyników w zakresie działań i projektów, których konieczność realizacji została zawarta w opracowanym Programie Rewitalizacji, będzie podawany do publicznej wiadomości w postaci informacji i opracowanych Raportów z realizacji. Proces prowadzonej rewitalizacji będzie zatem transparentny i weryfikowany przez wszystkie zainteresowane strony.

3. Docelowe grupy wsparcia

Program Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023, zorientowany jest na wsparcie wszystkich interesariuszy działających na terenie Gminy Osieck, którzy ze względu na swoją działalność zawodową, społeczną lub osobiste powiązania z gminą są zainteresowani uczestnictwem w programie.

Docelowymi grupami wsparcia w procesie prowadzonej rewitalizacji są:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji
- mieszkańcy obszarów bezpośrednio objętych przekształceniami materialno-technicznymi
- osoby i rodziny ubogie oraz zagrożone wykluczeniem społecznym
- dzieci i młodzież
- ludzie starsi
- przedsiębiorcy lokalni

- osoby aktywnie spędzające czas wolny, osoby tranzytowo przejeżdżające przez Gminę
- członkowie stowarzyszeń i nieformalnych grup zainteresowań

Znaczącą docelową grupą wsparcia będą mieszkańcy obszaru rewitalizacji doświadczający trudności materialnych i zagrożeni wykluczeniem społecznym. Osoby te będą adresatami większości zadań projektów zintegrowanych o charakterze społecznym i inwestycyjnym.

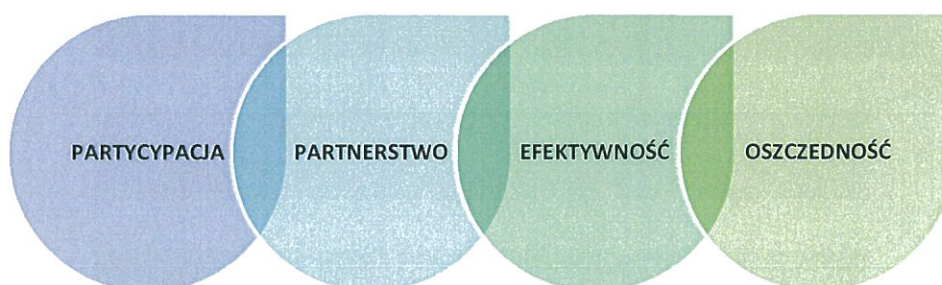
XIII. SYSTEM ZARZĄDZANIA, WDRAŻANIA, MONITORINGU I EWALUACJI PROGRAMU REWITALIZACJI

1. System zarządzania i wdrażania

Znacząca rola opracowanego Programu Rewitalizacji w procesie wyeliminowania obszarów kryzysowych na terenie gminy, które uniemożliwiają jej dynamiczny rozwój, prowadzi do konieczności opracowania systemu zarządzania, wdrażania i monitoringu zawartych w dokumencie działań i projektów. Poza koniecznością korelacji Programu Rewitalizacji z pozostałym, funkcjonującymi w gminie dokumentami strategicznymi i programowymi, dokument stanowi autonomiczny zbiór działań i projektów, wskazanych do realizacji po przeprowadzonej wnikliwej analizie danych, zebranych wniosków i sugestii od interesariuszy podczas przeprowadzonych spotkań oraz warsztatów konsultacyjnych.

System zarządzania procesem rewitalizacji oparty jest na działaniach gwarantujących powodzenie założonych celów. Uproszczony Schemat tego mechanizmu prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 24 Schemat – proces zarządzania Programem rewitalizacji

Źródło: opracowanie Contract-Consulting.

Partnerstwo w Programie Rewitalizacji polega na współuczestnictwie wszystkich interesariuszy całego procesu rewitalizacji na równych prawach, poczynając od wstępnych faz planistycznych, przez najważniejszy etap wdrażania programu po jego ewaluację *post ante*. Zasada partnerstwa jest szczególnie istotna w sytuacji słabej współpracy i aktywności interesariuszy rewitalizacji, jaka ma miejsce na obszarze Gminy Osieck.

Dzięki zasadzie partnerstwa nastąpiła:

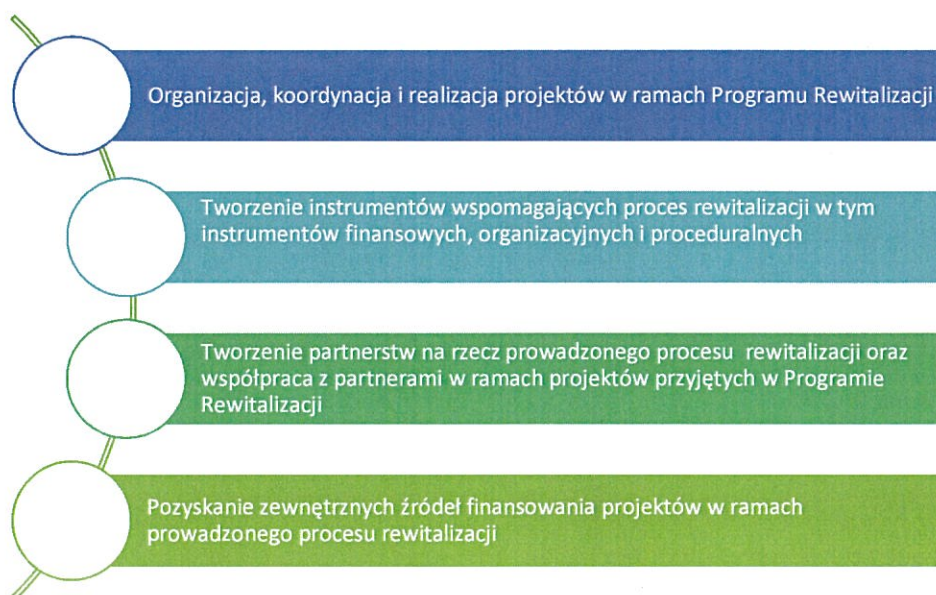
- identyfikacja lokalnych liderów zmian
- wzmocnienie współpracy pomiędzy interesariuszami, w tym reprezentującymi organizacje pozarządowe, niezorganizowane grupy mieszkańców i przedstawiciele instytucji publicznych
- wzmocnienie współpracy mieszkańców z urzędem
- identyfikacja miejscowych potencjałów, które mogą wzmocnić proces rewitalizacji
- przewyższanie barier wynikających z nieufności oraz konfliktu interesów
- wzrost wiedzy o procesie rewitalizacji i jego promocja
- podział praw i obowiązków partnerów w bieżących działaniach, wywołanych wykonaniem projektów rewitalizacji¹³
- wypracowanie nowych projektów rewitalizacji.

Zgodnie z zasadą partycypacji poszczególne grupy partnerów powinny aktywnie zaangażować się w proces rewitalizacji. Proces partycypacji wymaga stałego doskonalenia, ponieważ wpisane są w niego pewne bariery, na przykład ograniczona obecność i z reguły pasywna postawa przedstawicieli środowisk wykluczonych, którzy – jako bezpośredni adresaci wielu projektów rewitalizacji – powinni wyrażać swoje opinie w sprawach bezpośrednio ich dotyczących. Oczekuje się również, że rozszerzenie kręgów partycypacji o nowych interesariuszy spowoduje pojawienie się nowych projektów, szczególnie projektów społecznych.

Mając na uwadze ograniczenia budżetowe nie przewiduje się powołania odrębnego podmiotu do zarządzania procesem rewitalizacji. W Urzędzie Gminy Osieck został wyłoniony w strukturach urzędu zespół pracowników o kluczowych kompetencjach – Zespół odpowiedzialny za koordynację kluczowych projektów prowadzonych przez Gminę, ale również posiadający doświadczenia w realizacji projektów społecznych.

Podstawowe zadania Zespołu ds. Rewitalizacji przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 25 Zadania Zespołu ds. Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne Contract Consulting

¹³ Na przykład ustalenie harmonogramu korzystania z obiektów, utrzymanie porządku, realizacja programu pracy.

Podstawowe zadania Zespołu ds. Rewitalizacji wyłonionego ze struktur Urzędu Gminy Osieck zaprezentowano poniżej:

1. Koordynator Zespołu

✓ Inspektor ds. zamówień publicznych.

Odpowiada za przygotowanie i nadzór nad realizacją inwestycji gminnych, koordynacji przygotowania i realizacji projektów z udziałem środków z funduszy Unii Europejskiej, będącym Kierownikiem projektu (doświadczenie w kierowaniu projektami współfinansowanych ze środków UE oraz krajowych) **osoba odpowiedzialna za kierowanie pracami zespołu oraz za proces konsultacji społecznych**).

2. Pracownicy Zadaniowi:

✓ Inspektor ds. księgowości gminy, zastępca kierownika projektu

Posiada doświadczenie w zakresie realizacji projektów z POKL - realizację projektów systemowych dot. indywidualizacji procesu nauczania realizowanego w ramach POKL - projektu dotyczącego wyrównania szans edukacyjnych uczniów poprzez dodatkowe zajęcia rozwijające kompetencje kluczowe "Moja Przyszłość" w ramach POKL

✓ Skarbnik Gminy

Ponosi odpowiedzialność za stronę finansową zapewniając środki finansowe i montaż finansowy projektów projektu;

✓ Członek zespołu – inspektor ds. planowania i zagospodarowania przestrzennego gminy

Odpowiedzialny za merytoryczne wsparcie i przygotowanie materiałów niezbędnych do realizacji (doświadczenie w zakresie prowadzenia spraw związanych z planowaniem przestrzennym, zamówieniami publicznymi i ochroną środowiska, współdziałała podczas opracowywania Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i przygotowania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania oraz jego zmiany – **w ramach projektu osoba odpowiedzialna za prowadzenie prac w zakresie ochrony środowiska**

✓ Członek zespołu - Sekretarz Gminy

odpowiedzialna za promocję, posiada doświadczenie w opracowaniu Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Osieck na lata 2008-2015. Plan odnowy miejscowości Augustówka na lata 2010-2020 i jego aktualizację, Plan Odnowy miejscowości Natolin na lata 2011-2020; Plan Odnowy miejscowości Osieck na lata 2014-2020 jako aktualizację planu z roku 2009-2015.

Członkowie Zespołu będą spotykać się cyklicznie w pełnym składzie min. raz na miesiąc w celu omówienia bieżących postępów prac nad opracowywanym Programem oraz podejmowania decyzji odnośnie kolejnych działań. Zapewnieniu szybkiego obiegu informacji w zespole sprzyjać będzie to, iż wszyscy członkowie Zespołu wchodzi w skład jednej komórki organizacyjnej - Urzędu Gminy.

3. Konsultanci:

Konsultanci w ramach prowadzonego procesu rewitalizacji wyłonieni zostaną z funkcjonujących na obszarze Gminy jednostek organizacyjnych Urzędu Gminy, a mianowicie instytucji kulturalnych, społecznych, oświatowych oraz organizacji pozarządowych. Do ich kompetencji należeć będzie:

- ✓ Wsparcie prac Pracowników Urzędu poprzez działania informacyjne i promocyjne przy pomocy dostępnych kanałów informacji i możliwości kompetencyjnych na terenie reprezentowanych przez siebie instytucji
- ✓ Działania opiniotwórcze w toku prowadzenia procesu rewitalizacji

- ✓ Uczestnictwo w spotkaniach Zespołu ds. Rewitalizacji

4. Mieszkańcy.

Mieszkańcy Gminy Osieck, którzy uczestniczyć będą w otwartych spotkaniach Zespołu ds. Rewitalizacji.

W ramach planu prac zespołu przewidziano realizację następujących zadań:

- ✓ Selekcję oraz koordynację zbierania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w gminie,
- ✓ Organizację, koordynację i realizację projektów w ramach Programu Rewitalizacji,
- ✓ Monitoring prowadzonych działań i projektów zawartych w Programie Rewitalizacji w kontekście zgodności z założonymi celami i kierunkami,
- ✓ Gromadzenie niezbędnych informacji i danych koniecznych w prowadzonym procesie monitoringu
- ✓ Analizę zgromadzonych danych oraz ewentualny wniosek dotyczący konieczności aktualizacji Programu Rewitalizacji wynikającej ze zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych na terenie gminy,
- ✓ Prowadzenie działań związanych z komunikacją, informacją o programie rewitalizacji, spotkań informacyjnych i konsultacyjnych oraz publikacja opracowanych Raportów Monitoringowych, realizowanych w procesie rewitalizacji.

Wszelkie decyzje, projekty i zgłoszone wnioski w ramach prowadzonego procesu rewitalizacji przyjmowane będą poprzez system głosowania, większością głosów, przez Zespół ds. Rewitalizacji składający się z Koordynatora, Pracowników Zdaniowych, Konsultantów i przedstawiciela mieszkańców lokalnej społeczności.

W celu zapewnienia transparentnego procesu udziału w pracach nad Programem Rewitalizacji – dla mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych Rada Gminy Osieck Uchwałą Nr XII/112/16 z dnia 1 czerwca 2016 określiła zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji. Komitet ds. Rewitalizacji powołany Zarządzeniem Nr 38/2016 Wójta Gminy Osieck z dnia 25 lipca 2016 roku.

2. Monitoring w procesie rewitalizacji

Wytyczne w dokumencie Programu Rewitalizacji kierunki działań, cele niezbędne do realizacji oraz zdefiniowana w sposób wyczerpujący lista projektów koniecznych do realizacji, muszą zostać poddane wewnętrznej kontroli i systemowi monitorowania postępów prac w całym procesie prowadzonej rewitalizacji. Działania te umożliwią osiągnięcie stanu docelowego, który będzie konsekwencją wykonanych zadań zmierzających do wyeliminowania zjawisk i obszarów pozostających w kryzysie. Niezbędne będzie zatem gromadzenie i właściwa interpretacja danych (monitoring), które określać będą, czy niekorzystne zjawisko na danym obszarze zostało wyeliminowane, a prowadzony proces rewitalizacji uznać można za satysfakcjonujący.

W tym celu konieczne jest sporządzanie Raportów Monitoringowych, sporządzanych w cyklu rocznym umożliwiających odpowiedź na pytanie, czy prowadzone działania są wystarczająco skuteczne lub też powinny zostać skorygowane w odniesieniu do zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie.

Badanie przebiegu procesu rewitalizacji i ocena założonych celów, dokonywana będzie dzięki wprowadzonej, pomocnej przy ocenie Karty Raportu Monitoringowego, która sporządzana zostanie corocznie przez Zespół ds. Rewitalizacji wyznaczony do realizacji poszczególnych projektów.

Poniżej przedstawiono rekomendowane do monitorowania w cyklu rocznym wskaźniki monitoringu do Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023. Poniżej tabela zawiera proponowane wskaźniki monitoringu i parametry oczekiwanej zmiany, które zostały opracowane w oparciu o założenia harmonogramu projektu, ale również zakładając możliwość pozyskania stabilnego źródła finansowania tych projektów.

Tabela 38 Wskaźniki rezultatu realizacji Programu Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015-2023

Wskaźnik	Cel strategiczny	Cel operacyjny	Źródło pozyskania danych/ sposób pomiaru	Częstotliwość pozyskania danych	Wartość wskaźnika Grudzień 2015	Wartość wskaźnika grudzień 2023
Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych na obszarze rewitalizacji (szt.)	1. Wzmocnienie aktywności i pobudzenie mieszkańców do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie obszaru rewitalizacji	1.1 Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców 1.2 Pobudzenie do rozwoju przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych oraz ekonomii społecznej firm wykorzystujących walory obszaru rewitalizacji i jego położenie 1.3 Rozwój i wykorzystanie potencjału lokalnych mieszkańców oraz przekierowanie jej w tworzenie i wzmocnienie siły małych lokalnych przedsiębiorców, podmiotów ekonomii społecznej, organizacji pozarządowych	Sprawozdania Urzędu Gminy/ Badanie ewaluacyjne	raz na rok		
Liczba utworzonych nowych miejsc pracy na obszarze rewitalizacji (szt.)	1. Wzmocnienie aktywności i pobudzenie mieszkańców do prowadzenia działalności	1.1 Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców 1.2 Pobudzenie do rozwoju przedsiębiorstw	Sprawozdania Urzędu Gminy/ Badanie ewaluacyjne	raz na rok		

Wskaźnik	Cel strategiczny	Cel operacyjny	Źródło pozyskania danych/ sposób pomiaru	Częstotliwość pozyskania danych	Wartość wskaźnika Grudzień 2015	Wartość wskaźnika grudzień 2023
	gospodarczej na terenie obszaru rewitalizacji	produkcyjnych i usługowych oraz ekonomii społecznej firm wykorzystujących walory obszaru rewitalizacji i jego położenie 1.3 Rozwój i wykorzystanie potencjału lokalnych mieszkańców oraz przekierowanie jej w tworzenie i wzmocnienie siły małych lokalnych przedsiębiorców, podmiotów ekonomii społecznej, organizacji pozarządowych				
Wskaźnik Liczby osób pobierających zasiłki stałe na 100 mieszkańców	2. Aktywizacja społeczności lokalnej, zmniejszenie skali ubóstwa i zwiększenie zaangażowania w kwestie rozwoju obszaru rewitalizacji	2.2 Wzmacnianie aktywności społeczno – kulturalnej oraz stwarzanie przestrzeni do działań dla organizacji pozarządowych i aktywności mieszkańców 2.3 Zmniejszenie skali ubóstwa na obszarze rewitalizacji poprzez działania systemowe	Sprawozdania GOPS/ Badanie ewaluacyjne	raz na rok		
Wskaźnik Liczby osób pobierających zasiłki celowe na 100 mieszkańców	2. Aktywizacja społeczności lokalnej, zmniejszenie skali ubóstwa i zwiększenie zaangażowania w kwestie rozwoju obszaru rewitalizacji	2.2 Wzmacnianie aktywności społeczno – kulturalnej oraz stwarzanie przestrzeni do działań dla organizacji pozarządowych i aktywności mieszkańców 2.3 Zmniejszenie skali ubóstwa na obszarze	Sprawozdania GOPS/ Badanie ewaluacyjne	raz na rok		

Wskaźnik	Cel strategiczny	Cel operacyjny	Źródło pozyskania danych/ sposób pomiaru	Częstotliwość pozyskania danych	Wartość wskaźnika Grudzień 2015	Wartość wskaźnika grudzień 2023
		rewitalizacji poprzez działania systemowe				

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji otrzymanych od Urzędu Gminy Osieck

3. Ewaluacja w procesie rewitalizacji

Ewaluacja w kontekście działań rewitalizacyjnych polegać będzie na ocenie i interpretacji zebranych wcześniej danych zawartych w Raporcie Monitoringowym. Prowadzona ewaluacja Programu Rewitalizacji stanowić będzie niezbędne narzędzie działań zmierzających do wypełnienia wszystkich ujętych programem celów.

Rozległy horyzont czasowy prowadzonych działań rewitalizacyjnych na obszarze Gminy jest czynnikiem, który powoduje, iż dokument Programu Rewitalizacji ma charakter otwarty i jeżeli z powodu wskazanych wyżej uwarunkowań zajdzie konieczność korekty jego zapisów nastąpi aktualizacja dokumentu.

Propozycje zmian lub nowych przedsięwzięć do Programu Rewitalizacji będą podlegały stosownej procedurze, którą charakteryzować będą następujące etapy działania:

- ✓ Zgłoszenie przez interesariuszy podczas obrad Zespołu ds. Rewitalizacji propozycji zmian dokumentu Programu Rewitalizacji i/lub wprowadzenia nowych projektów
- ✓ Weryfikacja zgłoszonych zmian i propozycji do Programu Rewitalizacji pod kątem ich zasadności wprowadzenia podczas obrad Zespołu ds. Rewitalizacji
- ✓ Zgłoszenie propozycji zmian lub wprowadzenia nowych projektów pod obrady Rady Gminy
- ✓ Wydanie opinii przez Radę Gminy w zakresie przyjęcia lub odrzucenia proponowanych zmian i/lub projektów do dokumentu Programu Rewitalizacji
- ✓ Podjęcie przez Wójta Gminy Osieck decyzji o wprowadzeniu zmian do Programu Rewitalizacji
- ✓ Sporządzony zaktualizowany Program Rewitalizacji przedłożony zostaje Radzie Gminy w celu podjęcia stosownej uchwały
- ✓ Wniosek do Urzędu Marszałkowskiego o usunięcie poprzedniej wersji Programu Rewitalizacji wraz z wnioskiem dotyczącym akceptacji nowej wersji Programu Rewitalizacji
- ✓ Akceptacja nowej wersji Programu przez Urząd Marszałkowski oraz zamieszczenie nowej wersji Programu Rewitalizacji na stronie internetowej i BIP Urzędu Gminy Osieck

Wszystkie dokumenty i informacje związane z prowadzonym procesem rewitalizacji podane zostaną do publicznej wiadomości poprzez dostępne kanały informacyjne.

Poniższy schemat ilustruje etapy monitoringu i ewaluacji Programu Rewitalizacji.

Rysunek 26 Schemat etapy monitoringu i ewaluacji Programu Rewitalizacji w Gminie Osieck

• **ETAP I – zbieranie informacji**

ZADANIE	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza i przekazanie danych (mierniki, karty Raportu Monitoringowego, Raport Monitoringowy w cyklu rocznym)
WYNIK	<ul style="list-style-type: none"> • Zbiorczy Raport Monitoringowy w cyklu rocznym
PODMIOT REALIZUJĄCY	<ul style="list-style-type: none"> • Wyznaczone komórki Urzędu Gminy - Zespół ds. Rewitalizacji

• **ETAP II – Ocena wyników Zbiorczego Raportu Monitoringowego**

ZADANIE	<ul style="list-style-type: none"> • Porównanie wyników Zbiorczego Raportu Monitoringowego z założeniami zawartymi w Programie Rewitalizacji
WYNIK	<ul style="list-style-type: none"> • Określenie poziomu wykonania przyjętych w Programie Rewitalizacji celów, kierunków i wskaźników oraz ewentualny wniosek dotyczący konieczności aktualizacji Programu Rewitalizacji
PODMIOT REALIZUJĄCY	<ul style="list-style-type: none"> • Wyznaczone komórki Urzędu Gminy - Zespół ds. Rewitalizacji

• **ETAP III – Analiza Informacji dotyczących poziomu realizacji Programu Rewitalizacji**

ZADANIE	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie się z wynikami monitoringu i opracowanie wniosków ze Zbiorczego Raportu Monitoringowego
WYNIK	<ul style="list-style-type: none"> • Akceptacja wyników monitoringu lub ewentualne uruchomienie procedury aktualizacji Programu Rewitalizacji
PODMIOT REALIZUJĄCY	<ul style="list-style-type: none"> • Wyznaczone komórki Urzędu Gminy ds. Rewitalizacji w tym. Zespół ds. Rewitalizacji • Wójt Gminy Osieck /Rada Gminy Osieck

Źródło: opracowanie własne

XIV. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Program Rewitalizacji dla Gminy Osieck na lata 2015 - 2023 roku został opracowany w trybie partycypacyjnym. W ramach procesu diagnozy został wypracowany i wyznaczony obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji, do którego należy:

Obszar położony w miejscowość Osieck – tereny wyznaczone wzdłuż ulicy Warszawskiej i Rynek, wraz z przyległymi domostwami i zabudowaniami.

W ramach Programu zostało wypracowanych 8 głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W ramach formalnych grup został powołany Zespół ds. Rewitalizacji,

Zostały wypracowane dobre praktyki zarządzania i realizacji Programu Rewitalizacji:

- zasady organizacji i zarządzania programem
- określone szacunkowe wartości przedsięwzięć, ramowe zasady i źródła finansowania
- system aktualizacji i monitoringu programu.

Na podstawie diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Osieck został opracowany katalog problemów, wypracowane cele strategiczne i szczegółowe oraz mierniki realizacji. Programowaniu rewitalizacji obszarów kryzysowych w Gminie towarzyszyła idea inicjacji procesów zarządzania zmianą zarówno w obszarach społecznych oraz aktywności gospodarczej. Plan działań został zaplanowany jako otwarta koncepcja rewitalizacji i będzie dostosowywany do potrzeb i zmieniających się warunków oraz potencjałów związanych z możliwościami spójnego i kompleksowego przeprowadzania procesów ożywiania na terenie Gminy Osieck.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Adam Kowalski

